

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av landsfogdebefattningarna; given Stockholms slott den 22 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLEE, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Vid anmälan den 4 januari innevarande år till årets statsverksproposition av frågan om anslag till fögderiförvaltningarna: avlöningar (V, p. 137) uttalade jag, att på grundval av ett utav särskilda inom justitie- och socialdepartementen tillkallade sakkunniga utarbetat betänkande (statens offentliga utredningar 1934: 31) förslag torde böra föreläggas 1935 års riksdag avseende

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 1 saml. Nr 185.

omorganisation av landsfogdetjänsterna ävensom lönereglering för landsfogdarna. Jag yttrade därvid att de förändringar, vilka sålunda borde komma till stånd, icke syntes böra träda i tillämpning förrän under budgetåret 1936/1937, varför hänsyn därtill icke behövde tagas vid beräkningen av anslaget till avlöningar vid fögderiförvaltningarna. I annat sammanhang (V, p. 151) framhöll jag, att de sakkunnigas förslag innefattade jämväl anordnande av en särskild utbildning för sådana personer som kunde ifrågakomma till de omorganiserade tjänsterna. Ehuru den nya organisationen icke skulle komma i tillämpning förrän under budgetåret 1936/1937, hade det syntts nödvändigt att bereda möjligheter till anordnande av den ifrågavarande utbildningen redan dessförinnan. I överensstämmelse med min därom gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till utbildningskurs för blivande landsfogdar för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Sedan de sakkunnigas förslag numera varit föremål för slutlig prövning, får jag ånyo anmäla detta ärende. Innan jag närmare ingår på de spörsmål, vartill förslaget giver anledning, torde en redogörelse böra lämnas för den nuvarande landsfogdeorganisationen och tidigare reformförslag rörande densamma ävensom för vad under arbetet med den allmänna rättegångsreformen förekommit beträffande åklagarväsendet.

Den nuvarande landsfogdeorganisationen.

Landsfogdarna ingå såsom ett led i den nuvarande fögderiförvaltningen. Till grund för denna ligger i huvudsak ett av 1917 års riksdag fattat beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 14 april 1917 (nr 211) angående omorganisation av nämnda förvaltning samt lönereglering för tjänstemännen därstädes. Enligt 1917 års fögderiförvaltningsorganisation skall en landsfogde finnas i varje län. Denne tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av länsstyrelsen. De arbetsuppgifter vilka åvila landsfogden finnas angivna i instruktion för landsfogdarna den 14 december 1917 (nr 902) och utgöras i första hand av polis- och åklagargöromål, men därjämte ankomma å denne befattningshavare vissa andra uppgifter av huvudsakligen kameral natur såsom inventeringar hos olika medelsförvaltare.

Innan en redogörelse lämnas för landsfogdens polisuppgifter, torde huvuddragen av polisväsendets organisation beröras. Högsta polismyndigheten i länet tillkommer länsstyrelsen. Den lokala polismyndigheten utövas av polischefen i orten. Polischef är i stad med polismästare denne, i annan magistratsstad borgmästaren eller den ledamot av stadens magistrat, som förestår dess polisväsende, i stad utan magistrat kommunalborgmästaren eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsens ordförande samt å landet landsfiskalen.

Polischefen i magistratsstad lyder omedelbart under länsstyrelsen. Annan polischef är underställd landsfogden, vilken under länsstyrelsen har ansvaret

för och ledningen av polisväsendet å landsbygden i länet samt därinom belägen stad utan magistrat. I vissa köpingar och municipalsamhällen äro därjämte anställda poliskommissarier, vilka i en del fall utrustats med polischefskap men eljest lyda under landsfiskalen såsom polischef i orten. I vissa hänseenden äro poliskommissarierna direkt underställda landsfogden.

Jämväl stadsfiskalerna äro, med undantag för ett mindre antal städer, anknutna till polisväsendet. I de städer där det senare är förhållandet är stadsfiskalen som regel poliskommissarie eller ock fullgör han på grund av bestämmelserna i 5 § instruktionen för stadsfiskalerna de göromål som vanligen tillkomma poliskommissarie.

Enligt gällande författningar kan slutligen polispersonal anställas för landstingsområde. Chefskapet över sådan personal tillkommer landsfogden. Emellertid har numera efter tillkomsten av statspolisen polispersonal ej vidare anställts för landstingsområde.

Såsom redan nämnts har landsfogden närmast under länsstyrelsen ansvaret för och ledningen av polisväsendet å landsbygden i länet samt därinom belägen stad utan magistrat. I denna egenskap skall landsfogden vaka över att polisväsendet tillhörande befattningshavare vederbörligen fullgöra sina åligganden samt att allmän ordning och säkerhet upprätthållas. Finner landsfogden att polisdistrikt inom hans tjänstgöringsområde uppenbarligen åsidosätter sina åligganden i avseende å polisväsendet eller att eljest inom tjänstgöringsområdet polisväsendet icke behörigen upprätthålles, skall landsfogden göra anmälan därom hos länsstyrelsen och därvid tillika föreslå de åtgärder han finner erforderliga.

Närmast under länsstyrelsen och i samarbete med statspolisintendenten har landsfogden att tillse, att den för länet avsedda statspolisen på lämpligaste sätt utnyttjas. Yppas för ordningens upprätthållande å viss ort inom landsfogdens tjänstgöringsområde tillfälligt behov av polisförstärkning, vilket icke kan tillgodoses med ordningsstatspolis varöver landsfogden förfogar, har han att ofördrojligen göra anmälan därom hos länsstyrelsen. I brådskande fall äger landsfogden tillkalla polisförstärkning utan att avvakta länsstyrelsens åtgärd i anledning av sådan anmälan.

Landsfogden har vidare att till länsstyrelsen avgiva yttrande i sådana frågor rörande polisväsendet inom hans tjänstgöringsområde, i vilka beslutanderätten tillkommer länsstyrelsen, såsom angående landsfiskalsdistrikts indelning i polisdistrikt, angående meddelande av ständigt förordnande eller förordnande tillsviare för eller entledigande av befattningshavare vid polisväsendet, angående avlöning eller pensionering av sådan befattningshavare samt angående fastställande av instruktion för polispersonal.

Landsfogden är pliktig att efter länsstyrelsens förordnande övertaga chefskapet över från olika orter sammandragen polisstyrka. Sker sådan sammandragning inom landsfogdens tjänstgöringsområde, äger landsfogden även eljest, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, utöva chefskapet över styrkan.

Med avseende å kriminalpolisverksamheten har landsfogden i främsta

rummet att med biträde av underlydande polispersonal verkställa förberedande undersökning rörande brott, som skola av honom åtalas, samt vidtaga med sådan undersökning sammanhängande åtgärder. För förberedande undersökning i brottmål äger landsfogden därjämte rätt att rekvirera kriminalstatspolis. Finner landsfogden, att han av tjänstegöromål, som ej tål uppskov, är förhindrad att verkställa förundersökning eller vidtaga därmed sammanhängande åtgärder i anledning av brott, som skola av honom åtalas, har han att därom genast göra anmälan till länsstyrelsen för vederbörlig åtgärd.

Vad därefter angår landsfogdens åklagaruppgifter, må till en början erinras därom, att åklagarväsendet i Sverige av ålder varit olika organiserat på landsbygden och i städerna. Såsom åklagare vid häradsrätterna tjänstgöra landsfogdarna, landsfiskalerna, stadsfiskalerna i fögderistäderna samt de i vissa köpingar särskilt förordnade åklagarna, de s. k. köpingsåklagarna. Vid rådhusrätterna utföres allmänt åtal av stadsfiskalerna.

Länsstyrelsen har tillsyn däröver att begångna brott bliva lagligen beivrade. Under landsfogden sortera de övriga åklagarna vid häradsrätterna men däremot icke stadsfiskalerna i magistratsstäderna.

Justitiekanslern har ställning såsom överordnad myndighet i förhållande till stadsfiskalerna men torde även kunna giva övriga åklagare föreskrifter om åtal. Högsta åklagarmyndighet i riket är Kungl. Maj:t.

I samband med landsfogdeinstitutionens inrättande har vid häradsrätterna genomförts en viss fördelning av målen efter kvalitativa grunder mellan landsfogden, å ena, och de honom underlydande åklagarna, å andra sidan. Vid rådhusrätterna däremot, varest landsfogden saknar åtalsrätt, kan en dylik uppdelning av målen icke förekomma.

Inom sitt förenämnda tjänstgöringsområde, d. v. s. landsbygden i länet och därinom belägna fögderistäder och köpingar, har landsfogden tillsyn över åklagarväsendet samt är allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit för visst mål förordnad. Såsom allmän åklagare åligger det landsfogden att beivra företrädesvis dels brott varå efter lag kan följa straffarbete i fyra år eller därutöver, med undantag för brott mot 20 kap. strafflagen, dels fel eller försummelse i tjänsten av landsfogden underordnade allmänna åklagare eller av utmätningsmän dels ock andra brott som kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. Övriga brott må av landsfogden beivras, om det kan ske utan eftersättande av andra tjänstegöromål. Enligt 19 § 9. förordningen den 16 februari 1864 om strafflagens införande har landsfogden befogenhet att besluta om häktning av den som misstänkes för brott. Självfallet kommer utövandet av denna häktningsrätt att i första hand föranledas av sådana brott, vilka det tillkommer landsfogden att beivra. Därjämte har landsfogden emellertid att besluta om häktning för brott begångna i köping där landsfiskal icke har inseende över polisväsendet, ändå att åtal för brottet skall utföras av annan än landsfogden.

Av landsfogdens övriga arbetsuppgifter är befattningen med inventeringar den mest framträdande. Jämlikt § 11 kungörelsen den 13 november 1931 (nr 396) med föreskrifter angående medelsförvaltningen i länen åligger det landsfogden, därest länsstyrelsen ej annorlunda förordnar, att förrätta de inventeringar som skola verkställas hos landsfiskal och hos den som av länsstyrelsen förordnats att inom visst område på eget ansvar i landsfiskals ställe vara utmätningsman samt hos kronokassör, magistrat som utövar utmätningsmans befattning och stadsfogde i stad utan magistrat. Hos envar av dessa medelsförvaltare skall inventering förrättas minst en gång årligen. Dessutom skall inventering ske ofördröjligen, då sådan medelsförvaltare avlidit eller avgått från tjänsten så ock då han avvikit därur eller beträttas med tillgrepp, förskingring eller brist i fråga om i tjänsten omhänderhavda medel. Hos magistrat som utövar utmätningsmans befattning erfordras dock icke inventering, då ledamot av magistraten avlidit eller avgått från tjänsten.

Enligt 3 § kungörelsen den 16 december 1927 (nr 485) angående redovisning av penningar, som jämlikt lagen den 24 mars 1927 (nr 56) nedsatts i allmänt förvar, åligger det vidare landsfogden, där länsstyrelsen ej annorlunda förordnar, att hos varje annan överexekutor inom länet än länsstyrelsen minst en gång årligen verkställa inventering av de penningar, som nedsatts jämlikt förenämnda lag.

Slutligen åligger det landsfogden, när han därtill av länsstyrelsen förordnas, att förrätta inventering, då häradsskrivare eller den som enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall förrätta mantalsskrivningen i stad utan magistrat tillträder tjänsten eller därifrån avgår.

Vid varje inventering skall protokoll upprättas. För protokoll vid inventering hos landsfiskal, särskilt förordnad utmätningsman, kronokassör, magistrat och stadsfogde finnas formulär fastställda, och skall vid sådan inventering medelsförvaltningen granskas i den omfattning formulären utvisa. Över inventering upprättat protokoll skall ingivas till länsstyrelsen. Där så erfordras äger landsfogden efter länsstyrelsens förordnande anlita sakkunnigt biträde vid förrättandet av inventering hos landsfiskal och annan medelsförvaltare. Till sådant biträde förordnas i regel någon av länsstyrelsens tjänstemän.

Efter länsstyrelsens förordnande åligger det vidare landsfogden att förrätta auktion å utmätt fast egendom och fartyg, att hålla sammanträde med menighet inom länet samt att föra kronans talan inför rätta. Landsfogden kan jämväl av länsstyrelsen förordnas att bereda, föredraga och till expedition befordra visst ärende, som eljest skulle tillhöra landssekreterares, landskamrerares eller länsassessors föredragning. Det senare förekommer framför allt i Gotlands län, där landsfogdens egentliga arbetsuppgifter icke giva befattningshavaren full sysselsättning. Sålunda handlägger landsfogden i nämnda län t. ex. ärenden angående motorfordonstrafiken och uppsikten över utläningar. I åtskilliga andra län verkställer landsfogden granskningen av utmätningsmännens till länsstyrelsen såsom överexekutor insända utdrag av utsköningsdagböckerna.

I detta sammanhang må slutligen anmärkas ett stadgande i landsfogdeinstruktionen av innehåll, att därest landsfogden under sina tjänsteresor eller eljest finner, att anordningar för fattigvård eller hälsovård eller vägars eller andra kommunikationers tillstånd påkalla ingripande från länsstyrelsens sida eller att förhållandena inom visst område å landsbygden böra medföra tillämpning av bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer eller vissa andra närmare angivna författningar, det åligger landsfogden att därom göra anmälan hos länsstyrelsen.

Landsfogdes avlöningsförmåner utgöras i första hand av lön och tjänstgöringspenningar om tillhopa 5,000 kronor, tre ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring samt ett ortstillägg i Stockholms län å 400 kronor och i ett vart av Göteborgs och Bohus, Västerorrlands, Jämtlands, Västerbottens samt Norrbottens län å 200 kronor. Härtill kommer tillfällig löneförbättring, uppdelad i lön och tjänstgöringspenningar, med 1,200 kronor i samtliga län utom i Stockholms och Norrbottens län, där löneförbättringen utgör 1,440 kronor. Å sålunda utgående löneförmåner åtnjuta landsfogdarna dyrtidstillägg enligt de bestämmelser som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende icke reglerat verk. Därjämte hava landsfogdarna vissa inkomster i tjänsten, huvudsakligen i form av expeditionslösen, provisioner å exekutivt försålda fastigheter och fartyg samt ersättningar för tillfälliga uppdrag.

En av 1934 års sakkunniga verkställd undersökning avseende åren 1931—1933 har givit vid handen, att dessa extra inkomster varierat betydligt i de olika länen. Sålunda hava i nio län årsmedeltalet understigit 50 kronor och i tre län överstigit sistnämnda belopp men icke uppgått till 200 kronor. Därefter följa tre län med ett årsmedeltal mellan 400 och 900 kronor. I de återstående länen hava vederbörande landsfogdar mera genomgående tagits i anspråk för hållande av exekutiva auktioner, vilket medfört att deras extra inkomster avsevärt överstigit övriga landsfogdars. Sålunda utgör ungefärliga årsmedeltalet i fyra län 1,500 kronor, i ett län 2,600 kronor samt i två län 4,000 respektive 4,400 kronor. I de återstående två länen uppgick årsmedeltalet till omkring 8,100 respektive 8,700 kronor.

Rörande landsfogdarnas arbetsbördan hava 1934 års sakkunniga låtit sammanställa vissa från landsfogdarna infordrade uppgifter för åren 1932 och 1933 vilka återfinnas å sid. 101—104 i betänkandet (tablå I—IV). Jag tillåter mig att i huvudsak hänvisa till innehållet i nämnda tablåer. Beträffande tablå I (landsfogdarnas ordningspolisverksamhet) må erinras om de sakkunnigas uttalande att, i den mån fråga vore om landsfogdarnas befattning med rena polisärenden, siffrorna i tablåen vore föga vägledande för bedömandet av arbetsbördan i de olika länen, beroende på att några enhetliga regler för redovisningen av ifrågavarande ärenden icke funnes och ej heller, i samband med uppgifternas infordrande, kunnat uppställas. I fråga om antalet fall då landsfogden övertagit befälet över sammandragen polisstyrka må framhållas, att detta under angivna tvåårsperiod inträffat i allenast tio län. Högsta

antalet sådana fall eller fyra uppvisa Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län. Därnäst komma Kopparbergs och Västerbottens län med vardera tre fall.

Vad angår landsfogdarnas verksamhet såsom åklagare utvisar de sakkunnigas utredning, att åtalsfrekvensen under ifrågavarande tvåårsperiod varit störst i Stockholms län, där medeltalet för mål däri landsfogden utfört åtal utgjort 34. I en mellangrupp med ett medeltal av 21—28 mål komma Södermanlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. I en tredje grupp komma slutligen återstående län med de lägsta medeltalen i Uppsala, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län (9) och i Gotlands län (6). Landsfogdens inställelser vid rannsaking med häktad hava varit talrikast i Kopparbergs, Stockholms och Västernorrlands län med ett medeltal av respektive 40, 33 och 28. Därnäst komma Malmöhus och Gävleborgs län med medeltalet 26. Lägsta medeltalet hava Gotlands och Hallands län med respektive 7 och 3. Antalet inställelser vid domstol för utförande av annan tjänstetalan i brottmål har varit störst i Stockholms län, där medeltalet utgjort 21. Åtta län följa därefter med ett medeltal mellan 12 och 19. I tre av de återstående tretton länen har landsfogden under ifrågavarande treårsperiod icke haft någon inställelse varom nu är fråga.

Landsfogdarnas befattning med förundersökningarna rörande de grövre brott för vilka landsfogdarna fört talan har varit mycket skiftande i de olika länen. Med förundersökning hava de sakkunniga avsett att landsfogden deltagit i undersökning å brottsplatsen, hållit förhör med den anhallne och i övrigt givit anvisningar om utredningen. Under det att halva antalet landsfogdar verkställt förundersökning i nästan samtliga mål varom här är fråga, hava två landsfogdar verkställt förundersökning i vardera ett mål av 13 respektive 11. Övriga landsfogdar hava verkställt förundersökning i omkring 50—75 procent av de mål vari de fört talan. Beträffande de mål däri fråga varit om ansvar för fel eller försummelse i tjänsten av landsfogden underordnade allmänna åklagare och utmättningsmän, har emellertid i samtliga fall där åtalet utförts av landsfogden denne jämväl verkställt förundersökningen.

En mätare på brottsfrekvensen i länet är i viss mån antalet rekvisitioner från landsfogdens sida av kriminalstatpolis. I detta hänseende visar utredningen att största antalet rekvisitioner eller 90 förekommit i Stockholms län. Därnäst följa Kalmar län med 68, Jönköpings län med 40 samt Kopparbergs och Örebro län med respektive 33 och 32 rekvisitioner.

Den ungefärliga tid, som för landsfogden i varje län årligen åtgått för samtliga inventeringar i länet, har för Gotlands län uppgått till något över 7 dagar under det att motsvarande siffra för Kopparbergs län utgör 116 dagar. Medeltalet för samtliga län belöper sig till något under 50 dagar. Dessa uppgifter torde blott avse den tid som åtgått för landsfogden. Den tid som vid förrättning anlitas sakkunnigt biträde använt är således ej medräknad. Blott i nio av länen ha dock till synes biträde i någon nämnvärd utsträckning anlitats. I några län har biträdestiden årligen uppgått till ett femtontal dagar.

Slutligen må framhållas, att under åren 1932—1933 landsfogdarna i halva antalet län förordnats att förrätta exekutiva auktioner. Medeltalet av sådana auktioner har varit störst i Kristianstads och Malmöhus län, respektive 96 och 52, och minst i Östergötlands och Örebro län, där medeltalet utgjorde 2. Sammanträden med menighet under landsfogdens ordförandeskap hava förekommit mycket sparsamt och allenast i halva antalet län under ifrågavarande tvåårsperiod. I något större utsträckning hava landsfogdarna anlåtats för utförande av kronans talan inför rätta. Största antalet sådana rättegångar har utförts av landsfogden i Stockholms län.

Tidigare reformförslag.

Frågan om en reform av landsfogdeorganisationen upptogs redan några år efter dess tillkomst av numera landshövdingen S. Linnér i hans i november 1922 avgivna utredning angående omorganisation av polisväsendet i riket (statens offentliga utredningar 1922:49). De av Linnér föreslagna förändringarna, vilka berörde hela åklagarväsendet, voro i korthet följande.

Åklagarväsendets organisation skulle i huvudsak vara gemensam för land och stad. Under länsstyrelsen skulle ledningen av åklagarväsendet i länet utövas av landsfogden, som till sitt biträde skulle kunna hava en länspolis-assessor. Under landsfogden stående åklagare skulle vara landsfiskalerna och stadsfiskalerna, vilka senare skulle vara statstjänstemän och utnämnas av länsstyrelsen. De nuvarande köpingsåklagarna skulle ej längre hava åtalsbefogenhet. I de mindre städerna skulle stadsfiskal ej finnas utan åklagar-göromålen därstädes skulle bestridas av landsfiskalen i angränsande distrikt. Landsfogdarna skulle i regel själva verkställa förberedande undersökning och utföra åtal för brott, å vilka kunde följa högre straff än fängelse i sex månader; med övriga brottmål skulle lands- och stadsfiskalerna taga befattning. Det förutsattes emellertid, att stadsfiskalerna i de större städerna, i fråga om vilka högre kompetensfordringar uppställdes, skulle i viss utsträckning taga befattning även med grövre brott. Förslaget intog den ståndpunkten, att den bestående föreningen mellan polis- och åklagarväsendena borde bibehållas och stärkas, varemot befattningshavarna inom dessa områden borde såvitt möjligt befrias från andra göromål. Sålunda skulle landsfogdarna uteslutande vara polischefer och åklagare inom länet. Stadsfiskalerna skulle, där så förut ej var fallet, bliva polischefer eller åtminstone chefer för kriminalpolisen i städerna. Landsfiskalerna skulle vara polistjänstemän i sina distrikt. I deras övriga göromål föreslogos åtskilliga förenklningar. Förslaget avsåg även att höja åklagarnas personliga kompetens. Sålunda skulle ej endast landsfogdarna och länspolisassessorerna utan även stadsfiskalerna i de större städerna vara rättsbildade. Övriga stadsfiskaler skulle liksom landsfiskalerna hava väsentligen samma kompetens, som nu fordras av landsfiskaler.

I det beslut om reform av polisväsendet, som fattades vid 1925 års riksdag, upptogs emellertid icke de föreslagna ändringarna rörande åklagarväsendet.

Den 20 november 1924 avlämnade inom socialdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga, 1924 års landsstatslönesakkunniga, förslag till löne-reglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. (statens offentliga utredningar 1924: 23). Av organisatoriska spörsmål upptogo de sakkunniga till

behandling allenast frågan om en minskning i antalet landsfogdar, vilket skulle ske på det sättet att två närliggande län förenades om en landsfogde. De sakkunniga avvisade emellertid en dylik anordning såsom ogenomförbar.

I statsverkspropositionen till 1927 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande lönerreglering för landsfogdarna. Något förslag till organisatoriska förändringar framlades icke i propositionen. Av statsfinansiella skäl ansåg sig vederbörande departemenschef icke kunna i detta sammanhang förorda framläggandet för riksdagen av frågan om en definitiv lönerreglering för landsfiskalerna.

Förslaget till lönerreglering för landsfogdarna vann emellertid icke riksdagens godkännande. I riksdagens skrivelse i ämnet (nr 5 A, punkt 72) framhölls bland annat:

Riksdagen hade kommit till den uppfattningen, att frågorna om ny definitiv lönerreglering för landsfogdarna och landsfiskalerna måste anses i vissa avseenden äga sådant samband med varandra, att de lämpligen borde i ett sammanhang vinna sin lösning. Då förslag om lönerreglering för sistnämnda befattningshavare icke kunnat föreläggas riksdagen, hade riksdagen sålunda redan av denna anledning funnit, att lönerregleringen för landsfogdarna borde till ett kommande år anstå.

Riksdagen ville erinra om att 1925 års riksdag i sin skrivelse nr 157 i anledning av statsrevisorernas berättelse ifrågasatt, huruvida icke gränserna mellan landsfogdes och landsfiskals befogenhet och tjänsteåligganden borde på ett tydligare sätt uppdragas, då gällande föreskrifter icke syntes lämna den vägledning härutinnan, som av 1917 års riksdag åsyftats. Sistnämnda riksdag hade betonat nödvändigheten av att landsfogdarnas och landsfiskalernas befogenheter och åligganden inom det gemensamma arbetsområdet i möjligaste mån och i varje fall skarpare, än som skett i det då framlagda förslaget, fixerades i förhållande till varandra, så att de olägenheter, som föranletts av den svävande arbetsfördelningen mellan kronfogde och länsman i den dåvarande organisationen kunde för framtiden undvikas. 1925 års riksdag anhöll på grund därav, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande frågan om vidtagande av sådana ändringar i gällande instruktioner för landsfogdar och landsfiskaler, att dessa tjänstemäns befogenhet och åligganden i möjligaste mån och skarpare, än vad som nu vore fallet, särskildes från varandra. Riksdagen ville hava uttalat önskvärdheten av att, innan nytt förslag till lönerreglering förelades riksdagen, ytterligare måtte tagas under övervägande, huruvida icke landsfogdarna tillkommande sportler borde i samband med lönerregleringen helt borttagas, ävensom att utredning måtte verkställas, huruvida icke en differentiering av landsfogdarnas löner med hänsyn till deras olika arbetsbördor skäligen borde äga rum.

I 1928 års lönekommittés betänkande med förslag till lönerreglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. (statens offentliga utredningar 1931: 18) upptogs till behandling frågorna om en minskning av antalet landsfogdetjänster samt om dessa tjänsters eventuella indragning. Kommittén anförde därvid i huvudsak följande

Efter det landsstatslönesakkunniga avgivit sitt betänkande hade landsfogdarna fått sig tilldelade vissa nya arbetsuppgifter genom den år 1925 genom-

förda reformeringen av polisväsendet. Landsfogdens verksamhet på ifrågasatt område vore visserligen för närvarande av nyorganiserande art, eftersom 1925 års polislag vore under successivt införande å landsbygden. Men även sedan den nya polisorganisationen blivit i sin helhet genomförd, torde frågor om förändringar och förbättringar i denna organisation inom de olika länen, särskilt personalfrågorna, komma att taga någon del av landsfogdens arbetstid i anspråk.

I allmänhet torde landsfogdarnas arbetsbörda under numera inträdda förhållanden vara av den betydelse, att med nuvarande organisation en indragning av landsfogdetjänster genom sådan befattningsförening med annan tjänst hos vederbörande länsstyrelse eller genom utvidgning av landsfogdens tjänstgöringsområde icke kunna genomföras utan att landsfogdegöromålen därigenom bleve lidande. Då en på sådant sätt genomförd minskning av antalet landsfogdetjänster därjämte med all sannolikhet skulle medföra avsevärda olägenheter för därav berörda länsstyrelser, hölle kommittén i likhet med landsstatslönesakkunniga före, att det nuvarande antalet landsfogdetjänster borde bibehållas.

Den 6 december 1930 avlämnades en av särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga verkställd förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m. (statens offentliga utredningar 1930: 31). Denna utredning utmynnade bland annat i ett förslag till uppdelning av landsfiskalsgöromålen på två grupper av befattningshavare, landsfiskaler och häradsfogdar. Uppdelningen skulle i huvudsak ske efter den principen, att landsfiskalerna skulle omhändervisa polis- och åklagargöromål, under det att utsökningsärenden, däri inbegripet indrivning och redovisning av skatter och böter, skulle övertagas av häradsfogdarna, till vilka även borde överföras vissa landsfiskalerna för närvarande ävilande allmänt administrativa uppgifter.

Beträffande landsfogdarna anförde de sakkunniga bland annat:

Mellan underåklagarna och den högsta åklagarmyndigheten måste i en framtida organisation uppenbarligen finnas en kategori överordnade åklagare med uppgift bland annat att avgöra när underrätts utslag skulle överklagas samt att utföra åtalet i hovrätten. På dessa överåklagare borde ankomma att hålla kontinuerlig uppsikt över det sätt varpå underåklagarna förvaltade sina ämbeten. Skulle det inträffa att en underåklagares arbetsbörda överhövan stegrades genom anhopning av svårare mål och kunde erforderlig lättnad ej erhållas genom överflyttande på biträden av åtals utförande i de enklare målen, eller förekomme eljest anledning för en överåklagare att själv övertaga ett eller annat större mål, borde han tydligen äga befogenhet här till. Enligt processkommissionens förslag skulle inrättas icke blott en kår av högre kvalificerade statsåklagare vid underrätterna, utan även särskilda åklagare vid hovrätterna. Innan det ännu vore avgjort huruvida båda dessa nya åklagarkårer eller måhända blott en enhetlig överåklagarkår skulle komma till stånd, syntes det vara för tidigt att vidtaga åtgärder för de nuvarande landsfogdarnas avskaffande. Det vore uppenbarligen ett önskemål att i största möjliga utsträckning befria särskilt de landsfogdar, som främdeles förordnades och vilka uppfyllde de skärpta kompetenskrav i kriminaltekniskt hänseende som kunde komma att uppställas, från alla göromål som icke hade med åklagar- och polisväsende att skaffa.

Den allmänna rättegångsreformen och frågan om åklagarväsendets reformering.

Processkommissionens betänkande den 15 december 1926 med förslag till rättegångsväsendets reformering (statens offentliga utredningar 1926: 31—33) innebar, bland annat, att åklagarverksamheten vid underrätterna skulle, vad anginge de svårare brottmålen, utövas av en särskild grupp befattningshavare, statsåklagare, vilka i motsats till landsfogdarna, icke skulle belastas med exekutiva eller administrativa göromål och ej heller med chefskapet över polispersonalen. Rörande det erforderliga antalet statsåklagare samt rikets indelning i statsåklagardistrikt med mera framlades förslag i ett av särskilda sakkunniga den 29 augusti 1928 (statens offentliga utredningar 1928: 20) avgivet betänkande angående ordnande av vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid genomförande av den ifrågasatta rättegångsreformen. Av vad sistnämnda sakkunniga därvid anfört synes framgå att de ansett, att de nuvarande landsfogdarna skulle bliva obehövlige efter processreformens genomförande.

I propositionen den 6 februari 1931 (nr 80) angående huvudgrunderna för en rättegångsreform framhöll föredragande departementschefen, bland annat, att medan arbetet med den allmänna rättegångsreformen påginge borde till övervägande och avgörande upptagas sådana förslag till partiella reformer, som vore ägnade att underlätta det nya rättegångsskicket införande och tillika kunde utan olägenhet inpassas i den nu bestående ordningen. Härvid erinrades om att för vinnande av en förbättrad straffprocessordning vore en reform av åklagarväsendet oundgängligen erforderlig. Efter att hava hänvisat till vissa i propositionen angivna riktlinjer för en blivande åklagarorganisation anförde departementschefen vidare, att då genomförandet av en dylik organisation toge lång tid i anspråk, syntes det nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtoges för förbättring av åklagarväsendet. Dessa åtgärder torde närmast böra gå ut på att höja de nuvarande åklagarnas kompetens och att befria dem från göromål som vore främmande för åklagaruppgifterna. Därigenom skulle vinnas, att vid processreformens genomförande de då befintliga åklagarna kunde ingå som ett led i den blivande organisationen.

I propositionen hänförde sig departementschefen vidare till förut omfördälda ekonomisakkunnigas utredning angående den nya åklagarorganisationen samt anförde, bland annat, att den föreslagna statsåklagarkåren måste i stort sett nyuppsättas, därvid dock uppenbarligen icke vore uteslutet att rekryteringen i viss omfattning kunde ske med de mera kvalificerade av de nuvarande åklagarna, särskilt landsfogdarna och de större städernas åklagare. Beträffande frågan om landets indelning i statsåklagardistrikt hade departementschefen en från ekonomisakkunnigas uppfattning avvikande mening och framhöll att statsåklagarna borde erhålla en mera lokal förläggning än de sakkunniga åsyftat och att länsindelningen därvid borde i högre grad följas. Frågan huruvida med inrättandet av en statsåklagarkår de nuvarande lands-

fogdebefattningarna skulle kunna indragas ansåg departementschefen icke i förevarande sammanhang böra göras till föremål för närmare undersökning.

I skrivelse den 29 maj 1931 (nr 308) anslöt sig riksdagen till vederbörande utskotts uttalande i frågan om en reform av åklagarväsendet. Utskottet hade anfört att det redan tidigare framhållits, att de nuvarande åklagarmyndigheterna ej alltid vore vuxna de dem åvilande uppgifterna, och att behovet av en förbättrad åklagarorganisation bleve än starkare efter genomförande av ett på moderna principer grundat brottmålsförfarande. Med hänsyn därtill syntes det utskottet angeläget, att en reform av åklagarväsendet snarast möjligt komme till stånd. Rörande riktlinjerna för detta reformarbete kunde utskottet icke uttala sig.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 juni 1931 tillkallades vissa sakkunniga att från och med den 1 juli samma år inom justitiedepartementet biträda med utarbetandet av förslag till lagbestämmelser angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhängde. Genom beslut den 30 september 1932 förordnade Kungl. Maj:t att ifrågavarande lagstiftningsarbete skulle från och med den 1 oktober samma år överlämnas åt en särskild beredning, benämnd processlagberedningen.

Sedan frågan om åklagarväsendets reformering emellertid gjorts till föremål för en förberedande utredning inom justitiedepartementet, tillkallades de i det föregående omnämnda 1934 års sakkunniga åt vilka uppdrogs att utarbeta förslag till omorganisation av landsfogdetjänsterna efter vissa närmare angivna riktlinjer. Då dessa i allt väsentligt överensstämde med de grunder för en omorganisation, som återfinnas i de sakkunnigas betänkande och till vilka jag längre fram återkommer, torde en redogörelse för nämnda riktlinjer här icke vara erforderlig. Däremot vill jag något uppehålla mig vid de sakkunnigas behandling av frågorna om behovet över huvud taget av en reform av landsfogdeorganisationen samt om lämpligheten att genomföra en dylik reform partiellt.

Behovet av en landsfogdereform och frågan om dess partiella genomförande.

De sakkunniga hava funnit avsevärda brister vidlåda den nuvarande landsfogdeorganisationen. Den reform av fögderiförvaltningen som ägde rum år 1918 har av de sakkunniga betecknats såsom allenast ett första steg i riktning mot åstadkommandet av mera ändamålsenliga förhållanden inom av reformen berörda områden. Vad anginge den i detta sammanhang tillskapade landsfogdeinstitutionen hade densamma, enligt vad de sakkunniga trott sig finna, icke fått en sådan utformning att den blivit alltigenom lämpad för de arbetsuppgifter vilka tillagts densamma. De sakkunniga hava påtalat att i en befattningshavares hand sammanförts alltför olikartade arbetsuppgifter, vilket resulterat i en splittring i landsfogdarnas verksamhet. Som ett allmänt omdöme om landsfogdetjänsten hava de sakkunniga uttalat att densamma, i stället för att framstå såsom en chefsbefattning, snarare erhållit

karaktären av en hjälporganisation framför allt till åklagar- och polisväsendet. Denna svaghet i administrativt hänseende hade enligt de sakkunnigas uppfattning haft en ogynnsam återverkan på landsfogdarnas ställning i förhållande till såväl allmänheten som underordnade befattningshavare.

De sakkunniga hava därefter närmare behandlat förhållandena inom landsfogdarnas olika verksamhetsområden samt därvid i huvudsak anfört:

I *åklagarhänseende* finge till en början framhållas att landsfogdarna saknade enhetlig ledning. Ej heller vore de såsom åklagare underkastade erforderlig kontroll av en kvalificerad överordnad myndighet. Länsstyrelserna, vilka såsom högsta åklagarmyndigheter i länen borde följa landsfogdarnas verksamhet å ifrågavarande område, saknade av naturliga skäl de nödiga förutsättningarna härför. Å de flesta håll toge länsstyrelserna jämväl föga eller ingen befattning med några egentliga åklagaruppgifter. I följd härav och då landsfogdarna icke vore organisatoriskt auknutna till justitiekanslersämbetet, bedroves deras åklagarverksamhet såsom nyss anmärkts utan uppsikt från någon för ändamålet lämpad myndighets sida.

Vidare vore landsfogdens ställning såsom högre åklagare icke konsekvent genomförd i förhållande till övriga åklagare inom länet. Stadsfiskalerna i magistratsstäderna vore icke underkastade landsfogdens chefskap eller stode icke under hans tillsyn. Gällande instruktioner innehölle emellertid icke heller några uttryckliga bestämmelser om landsfogdens chefställning i förhållande till övriga åklagare i länet, i främsta rummet landsfiskalerna samt stadsfiskalerna i fögderistäderna.

Landsfogdarnas verksamhet såsom högre åklagare hade i stort sett kommit att inskränkas till utförandet av åtal för vissa grövre brott. Beträffande dessa företoges emellertid ofta förundersökningarna icke under landsfogdens ledning, vilket ur flera synpunkter finge anses mindre tillfredsställande. Värdet av en i juridiskt hänseende mera kvalificerad åklagare vars huvudsakliga verksamhet bestode i procederande vid domstolarna vore naturligen mycket begränsat. Att förundersökningarna åtminstone tidigare bedrivits mer eller mindre oberoende av landsfogden sammanhänge delvis med att denne icke ägde tillgång till en central polisavdelning. Denna brist hade varit särskilt framträdande vid utredningar rörande mera omfattande kriminalsaker där spaningarna förgrenat sig långt utom de lokala polisdistrikten. Först genom inrättandet av statspolisen från och med år 1933 hade en förbättring i berörda hänseende inträtt. Det vore emellertid för tidigt att redan nu uttala något omdöme om denna reforms inverkan å landsfogdarnas kriminalpolisverksamhet.

I *polishänseende* kunde framhållas, att under länsstyrelserna alltjämt saknades en ledande och organiserande kraft med erforderlig utbildning och erfarenhet i ordningspolisverksamhet. Den tillgång såsom högre polisbefäl, vilken landsfogdarna avsåge att utgöra, hade nämligen visat sig tämligen ringa, och landsfogdarna hade icke kunnat av länsstyrelserna i erforderlig grad utnyttjas för sådant ändamål. En väsentlig brist i organisationen i denna del vore — förutom den förut påtalade avsaknaden av en central polisavdelning — att landsfogdens verksamhetsområde vore begränsat till landsbygden och fögderistäderna i länet. Att landsfogden icke kunde användas såsom mellanhand vid länsstyrelsens utövande av dess polismyndighet i magistratsstäderna vore så mycket mera till nackdel som polischeferna i dessa städer — i regel borgmästaren eller en rådman — så gott som undantagslöst saknade såväl teoretisk som praktisk polisutbildning. Vidare vore landsfogden icke utrustad med de befogenheter som erfordrades för fyllande

av befattningen såsom överordnad polischef inom sitt verksamhetsområde. I någon mån vore det jämväl landsfogdens tidsödande göromål i övrigt, ej minst med avseende å kontrollen över medelsförvaltarna i länet, som lade hinder i vägen för en mera målmedveten befattning med ordningspolisfrågor. Under senare åren inträffade händelser inom olika län hade med önskvärd tydlighet visat nödvändigheten av att länsstyrelserna hade till sitt förfogande en högre polistjänsteman med förmåga att med omdöme och fasthet lösa de uppgifter i ordningspolishänseende vilka förekomme. Erfarenheten hade jämväl ådagalagt att åtskilliga landsfogdar icke varit vuxna dylika uppgifter.

Beträffande verksamheten såsom *inventeringsmän* framhölles, att flertalet av de nuvarande landsfogdarna på grund av avsaknad av kameral utbildning icke ägde erforderliga förutsättningar för denna verksamhetsgren. Därtill komme att landsfogdarna icke hade den ständiga och omedelbara kontakt med medelsförvaltningens alla grenar, som måste anses nödvändig för ett behörigt utövande av kontrollen över medelsförvaltarna.

De sakkunniga hava vidare berört frågan om landsfogdetjänsternas rekrytering och funnit att dessa tjänster i åtskilliga fall besatts med personer som saknat för tjänsten nödig utbildning och erforderliga kvalifikationer i övrigt. Den polisutbildning som för närvarande föreskrevs för rätt att bliva landsfogde — minst ett halvt års deltagande i arbetet vid polisväsendet i större stad — måste de sakkunniga med hänsyn till det sätt varpå den vore ordnad beteckna såsom skäligen värdelös. De sakkunniga hava härutinnan anfört bland annat:

Omformölda tjänstgöring hade som regel fullgjorts i Stockholm eller Göteborg och uteslutande varit förlagd till kriminalpolisen i dessa städer. Av ekonomiska skäl hade det icke varit möjligt avdela särskild personal med huvudsaklig uppgift att handleda och utbilda landsfogdeaspiranterna. Aspiranttjänstgöringen hade icke varit sammanförd till vissa bestämda tidsperioder utan i stort sett fått fullgöras å av aspiranterna själva valda tider. Den personal, som aspiranterna under tjänstgöringen varit underställd eller med vilken den samarbetat, hade i första hand måst fullgöra de kriminalpolisuppgifter, som åvilat densamma, och endast i andra hand kunnat ägna sig åt landsfogdeaspiranternas utbildning. Då någon ersättning ej utgått för det arbete och det besvär handledningen av aspiranterna åsamkat polispersonalen, har denna för övrigt icke haft det intresse för ifrågavarande handledning som varit önskvärdt. Utbildningen hade därför också varit mycket ojämn. De aspiranter som varit mera energiska och intresserade och därjämte haft förmånen att under tjänstgöringen samarbeta med eller underställas kriminalpolismän, som velat och haft tillfälle att handleda och undervisa dem, hade kunnat få ett relativt gott utbyte av tjänstgöringen; för de övriga åter hade tjänstgöringen icke varit till avsedd nytta i utbildningsavseende och i vart fall icke tillnärmelsevis motsvarat utbildningstidens längd.

En avgjord brist i den nuvarande polisutbildningen vore att den, såsom förut nämnts, uteslutande vore förlagd till kriminalpolisen och sålunda icke berörde övriga betydelsefulla områden inom polisverksamheten. Särskilt med hänsyn till att landsfogdarna icke sällan ställdes inför nödvändigheten att taga befäl över och leda ordningspolisstyrkor samt under allvarliga förhållanden handskas med folkmassor och ingripa mot orosstiftare, måste bristen på ordningspolisutbildning anses vara av mycket allvarlig art.

Mot den nuvarande polisutbildningen torde vidare kunna anmärkas, att den ensidigt varit inriktad på praktiskt kriminalpolisarbete och att lands-

fogdeaspiranterna — med undantag för tvenne kurser i kriminalteknik som under åren 1931 och 1932 på statens bekostnad varit anordnade vid Stockholms högskola — icke erhållit någon teoretisk undervisning eller utbildning.

Såsom en bidragande orsak till landsfogdetjänstens försvagande hava de sakkunniga vidare framhållit att å landsfogdens expedition icke funnes någon i författningssvåg ordnad inre organisation. De sakkunniga hava erinrat om att landsfogdarna ej ens i de mest arbetstyngda länen hade något juridiskt biträde, vilket bland annat medfört att vid ledigheter för landsfogden tillgång icke funnits till för tjänsten kvalificerad arbetskraft.

De sakkunniga hava slutligen berört landsfogdarnas avlöningsförmåner samt därvid anført.

De relativt ogynnsamma avlöningsförmånerna i förening med det på senare tider uppkomna osäkerhetstillståndet med avseende å en blivande åklagarreform hade gjort landsfogdebanan mindre lockande för dugliga yngre jurister med hög och fallenhet för de huvuduppgifter, varom här vore fråga. I följd härav hade t. ex. dugande landsstatstjänstemän med utsikt till befordran inom länsstyrelserna ej velat söka landsfogdebefattning. Lönen i den senare hade nämligen varit jämställd med de lägsta juristtjänsternas (länsnotariens och länsbokhållarens) avlöning inom landsstaten. Det sade sig självt att landsfogdetjänsterna under sådana förhållanden i längden icke kunde bliva tillfredsställande rekryterade. Därri låge också en av de allvarligaste bristerna i den nuvarande landsfogdeorganisationen.

Vad därefter angår den av de sakkunniga behandlade frågan om lämpligheten av en partiell reform av landsfogdeorganisationen må till en början erinras om chefens för justitiedepartementet uttalande i denna fråga den 24 maj 1934 vid angivandet av riktlinjerna för de sakkunnigas arbete. Efter att hava redogjort för önskemålen för en blivande åklagarorganisation yttrade departementschefen bland annat:

Att i ett sammanhang genomföra den önskvärda omorganisationen av åklagarväsendet hade visat sig möta svårigheter särskilt i det avseendet att en omläggning av de nuvarande landsfiskalernas arbetsuppgifter förutsatte ett ställningstagande till vissa andra aktuella organisationsfrågor inom fögderiförvaltningen. Då utredningen av dessa frågor icke kunde antagas leda till resultat så snart att en reform av åklagarväsendet lämpligen kunde i sin helhet anstå i avbidan därå, syntes man till en början böra upptaga spörsmålet om skapandet av en förbättrad överåklagarorganisation. För en sådan ordning syntes starka skäl tala. Till en början anmärktes att i avbidan på en reform av åklagarväsendet landsfogdebefattningarna under de senaste åren tillsatts allenast på förordnande; för närvarande vore endast ett fåtal dylika befattningar beklädda med ordinarie innehavare. Att så ansvarsfulla tjänster under längre tid uppehöles av icke ordinarie personal vore i och för sig i hög grad olämpligt. Därtill komme att den rådande ovissheten om huru dessa befattningar i framtiden skulle komma att gestaltas måste bidraga till att avhålla åtskilliga dugliga yngre jurister med hög och fallenhet för de arbetsuppgifter varom här vore fråga från att söka sig in på åklagarbanan. Med hänsyn därtill vore det önskvärt att en reglering skedde snarast möjligt av landsfogdebefattningarna och att dessa besattes med ordinarie innehavare. Genomfördes sålunda en omorganisation av överåklagarbefattningarna, medförde detta även den fördel, att sedan överåklagaruppgifterna blivit fixerade, det bleve lättare att fastställa vilka arbets-

uppgifter för framtiden borde läggas på underåklagarna. Emellertid borde utredningsarbetet utan dröjsmål fullföljas även beträffande underåklagarna, då åklagarreformen jämväl i denna del ur flera synpunkter måste betecknas såsom synnerligen trängande.

De sakkunniga hava av de i departementschefsanförandet åsyftade organisationsfrågorna berört spørsmålet om uppborrdsväsendets omläggning. Gentemot en uttalad uppfattning att en åklagarreform borde anstå i avbidan på den reform inom uppborrds- och åklagarväsendet, som förr eller senare vore att förvänta, hava de sakkunniga förklarat sig anse, att sambandet mellan planerna på en allmän åklagarreform, å ena, och reformsträvandena inom uppborrds- och indrivningsväsendet, å andra sidan, icke borde utgöra hinder för att redan nu förverkliga sådana önskemål i fråga om ett förbättrat åklagarväsende, som låte sig genomföra utan en ändrad organisation av uppborrds- och indrivningsväsendet. De sakkunniga hava vidare i huvudsak anfört:

Med tanke på det alltjämt fortskridande arbetet inom processlagberedningen, där enligt vad de sakkunniga inhämtat det processuella förfarandet i brottmål redan gjorts till föremål för behandling, vore varje förlust i tid med avseende å skapandet av en kvalificerad åklagarorganisation oläglig. Då frågan om en omläggning av landsfiskalernas arbetsuppgifter i riktning mot en underåklagarreform för ögonblicket skjutits åt sidan måste, av skäl som departementschefen i sitt anförande den 24 maj 1934 angivit, reformarbetet under alla förhållanden taga sin början med landsfogdeorganisationen. En dylik partiell reform låte sig väl genomföra. Därest landsfogdarna, vilket låge närmast till hands, gjordes till överåklagare med huvuduppgift att öva uppsikt och kontroll över underåklagarnas verksamhet, torde detta icke komma att på något sätt föregripa en blivande underåklagarreform. Huru en ny underåklagarorganisation i framtiden än komme att gestaltas, måste under alla förhållanden mellan justitiekanslern såsom högste åklagare och de lokala underåklagarna finnas en väl kvalificerad överåklagare med övervakningsskyldighet i förhållande till underåklagarna inom vissa större områden t. ex. länen. Det vore nämligen icke tänkbart att övervakningen av underåklagarna skulle kunna utövas av justitiekanslern direkt. Likaledes komme det städse att finnas ett behov av en överåklagare i och för utredning och beivrande av vissa grövre eller i utredningshänseende särskilt krävande brott vilka, därest de skulle omfattas av underåklagarens åtalsplikt, komme att alldeles förrycka underåklagarnas handhavande av löpande göromål av mera ordinär natur. Det kunde i framtiden endast bliva fråga om smärre jämkningar beträffande vilka brott som skola höra till överåklagaren. Vare sig dessa jämkningar ginge i den ena eller den andra riktningen, kunde de dock icke bliva av någon avgörande betydelse. Ur organisationssynpunkt kunde sålunda några bärande skäl icke anföras mot att till en början enbart landsfogdetjänsten ombildades till en överåklagarbefattning anpassad efter tidens krav. Ingenting hindrade för övrigt att i samband med en dylik ombildning därav föranledda enstaka förändringar i åklagarhänseende verkställdes inom ramen för de nuvarande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna. En förutgången omorganisation av landsfogdebefattningarna torde sannolikt även komma att i någon mån underlätta motsvarande arbete inom sistnämnda båda organisationer. Sålunda komme givetvis de nya landsfogdarnas arbetskraft att tagas i anspråk för uppbyggandet av en ny underåklagarorganisation, när en sådan bleve i tur att införas. Ej heller med hänsyn till polis-

väsendet kunde några svårigheter tänkas uppkomma genom en partiell landsfogdereform. Jämväl å detta område komme nämligen under alla omständigheter att krävas en mellanhand mellan länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet och de lokala polischeferna. För de sakkunniga hade det kommit att framstå såsom ett oeftergivligt villkor att, därest riksdagens år 1931 uttalade önskemål beträffande skapandet av en mera kvalificerad åklagarkår skulle kunna inom rimlig tid tillmötesgå, det nuvarande landsfogdeprovisoriet snarast möjligt avlöstes och ersattes med en ändamålsenlig överåklagarorganisation. I omedelbar anslutning härtill borde emellertid frågan om en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalstjänsterna tagas under övervägande.

Jag övergår härefter till att redogöra för huvudlinjerna i de sakkunnigas förslag och de utlåtanden som avgivits i anledning av betänkandet.

Huvudlinjerna i de sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava utgått från nu rådande förhållanden inom domstolsväsendet och polisväsendet men förklarat sig samtidigt hava beaktat nödvändigheten av att, därest en ny landsfogdeorganisation komme till stånd under nuvarande rättegångsordning, organisationen gjordes sådan att den med lätthet kunde anpassas efter de krav som efter processreformens genomförande kunde komma att ställas å en motsvarande organisation inom åklagarväsendet. I följd därav hade de sakkunniga under utredningsarbetet upprätthållit erforderlig förbindelse med arbetet inom processlagberedningen. De sakkunnigas förslag går i sina grunddrag ut på följande.

Landsfogdens huvuduppgifter skola utgöras av såväl åklagar- som polisgöromål. Att befria landsfogden från befattningen med förundersökningar i brottmål (kriminalpolisverksamhet) har icke ansetts böra ifrågakomma. Av organisatoriska skäl har det ej heller befunnits möjligt att för närvarande avskära det existerande sambandet mellan landsfogden och ordningspolisen. I ändamål att avhjälpa de brister, som vidlåda landsfogdeorganisationen i åklagar- och polishänseende, skola landsfogdarna i princip befrias från sådana arbetsuppgifter som äro oförenliga med deras verksamhet såsom åklagare och polismän d. v. s. från befattningen med ärenden inom det kamerala området. De sakkunniga hava dock icke inskränkt sig härtill. Landsfogdarnas åklagar- och polisverksamhet skall sålunda bliva av mera kvalificerad art och landsfogdarna skola erhålla en mera markerad chefställning än de för närvarande intaga.

I varje län skall finnas en landsfogde. Denne skall intaga ställning såsom överåklagare och länspolischef. Landsfogdens verksamhet skall omfatta icke blott landsbygden och där inom belägna fögderistäder utan jämväl samtliga magistratsstäder i länet. Från denna regel har dock Kungl. Maj:t ansetts böra erhålla befogenhet att göra vissa undantag såvitt angår polisväsendet. Av lämplighetsskäl hava nämligen enstaka större städer med väl kvalificerad polisledning (polismästare) funnits kunna lämnas utanför landsfogdens polisverksamhet. De städer vilka därvid i första hand ansetts

böra ifrågakomma äro Göteborg och Malmö. Med landsfogdens polisverksamhet avse de sakkunniga i detta sammanhang icke den befattning med polisutredning angående brott som landsfogden i egenskap av åklagare kan bliva skyldig att taga.

I administrativt hänseende skall landsfogdens ställning såsom befattningshavare inom fögderiförvaltningen upphöra. Ej heller skall landsfogden annat än i sällsynta undantagsfall bibehålla sin nuvarande ställning såsom till hälften tjänsteman hos länsstyrelsen. Landsfogden har icke lämpligen funnits kunna inordnas i någon redan befintlig förvaltningsorganisation utan avses tillsvidare skola representera ett led i en framtida självständig åklagar- eller polisorganisation. Intill dess en dylik organisation föreligger skall det omedelbara chefskapet över landsfogden ordnas på följande sätt.

I samband med att landsfogden blir överåklagare i länet skall länsstyrelsens ställning såsom högsta åklagarmyndighet upphöra och landsfogden övertaga länsstyrelsens hittillsvarande uppgift att utöva tillsyn över att begångna brott lagligen beivras. Landsfogden skall efter en dylik förändring i åklagarhänseende underställas en högt kvalificerad överordnad myndighets uppsikt och ledning. För denna uppgift har för närvarande endast justitiekanslersämbetet ansetts kunna ifrågakomma. Å andra sidan avses landsfogdens befattning med ordningspolisgöromålen i länet komma att avsevärt ökas, i följd varav landsfogden erhåller en fastare anknytning än hittills till länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet. Landsfogden skall därför såsom länspolischef vara underställd länsstyrelsen. Omfattningen av justitiekanslersämbetets respektive länsstyrelsens chefsmyndighet skall framgå av vederbörliga författningar. Det skall tillkomma justitiekanslersämbetet att meddela landsfogden föreställning eller förordna om åtal mot honom vid fel eller försummelse i tjänsten.

I egenskap av överåklagare skall landsfogden hava ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet i länet. Under landsfogdens chefskap skola stå samtliga lands- och stadsfiskaler samt polismän med åtalsrätt, av de sakkunniga benämnda underåklagare. Landsfogden skall genom årliga inspektioner hos samtliga underåklagare och genom granskning av särskilda, från dem halvårsvis inkommande rapporter tillse, att ifrågavarande befattningshavare fullgöra sina skyldigheter i åklagarhänseende. Den allmänna ledningen av åklagarväsendet inom länet skall landsfogden därjämte utöva genom att bistå underåklagarna med råd och upplysningar såväl vid anhängiggörande och utförande av åtal vid underrätt som vid fullföljd av talan i hovrätt eller hos Kungl. Maj:t.

Landsfogdens chefskap över underåklagarna skall innebära, att landsfogden skall äga anbefalla en underordnad åklagare att anhängiggöra eller fullfölja ett åtal, vilket i så fall sker på landsfogdens ansvar. Vidare skall underåklagaren kunna av landsfogden åläggas att i det särskilda fallet undersöka, huruvida ett visst brott blivit begånget inom underåklagarens verksamhetsområde. Subordinationsregeln skall ej innebära att landsfogden skall

äga förbjuda underåklagare att fullfölja ett tjänstemål från underrätt till hovrätt. Ur kontrollsynpunkt skall likväl föreskrivas skyldighet för underåklagare att, då han ämnar fullfölja tjänstetalan, i närmare angiven ordning härom underrätta landsfogden. Denne blir därigenom i tillfälle att lämna underåklagaren nödiga anvisningar eller ock att själv övertaga målet i hovrätten. Genom de förut omnämnda rapporterna skola de mål, i vilka underåklagarens talan helt eller delvis ogillats och vilka denne icke ansett sig böra fullfölja, komma till landsfogdens kännedom.

Såsom överåklagare skall landsfogden själv utföra åtal för vissa inom länet begångna grövre brott. Samtliga de brott, som skola åtalas av landsfogden, skola vara i den för tjänsten gällande instruktionen bestämt angivna. Den brottsgräns, vid vilken landsfogdens skyldighet att utföra åtal skall inträda, har funnits icke kunna sättas alltför lågt. Landsfogdens verksamhet såsom överåklagare skall nämligen i princip vara mera inriktad på ledning och övervakning av de underordnade åklagarnas verksamhet än på utförandet av åtal. I alla de fall där kravet på en väl kvalificerad åklagare är oeftergivligt skall dock åklagaruppgiften ligga i landsfogdens händer. Å andra sidan fastslås att landsfogdens åklagarverksamhet icke må göras så omfattande, att hans övriga ämbetsåligganden därigenom eftersättas samt underåklagarnas intresse för tjänsten minskas och deras auktoritet lider skada. Med beaktande av de olika synpunkterna har man under nuvarande rättegångsordning funnit till landsfogden böra läggas allenast de i allmänna strafflagen upptagna grövre brotten, d. v. s. sådana som normalt förskylla straffarbete i fyra år eller strängare straff, samt vissa medelsvåra brott, vilkas beivrande som regel fordrar särskilda kvalifikationer hos åklagaren. De sakkunniga hava i betänkandet utförligt behandlat detta spörsmål (sid. 40—42) och torde i detta sammanhang allenast böra hänvisas till den verkställda utredningen.

Från regeln om landsfogdens obligatoriska åtalsskyldighet skola undantag kunna förekomma. Är sålunda den landsfogden i visst mål åvilande åklagaruppgiften uppenbarligen att anse såsom mindre krävande, skall landsfogden äga förordna underordnad åklagare att på eget ansvar fullgöra vad på landsfogden ankommer. Även i andra fall skall underordnad åklagare kunna erhålla dylikt förordnande såvitt angår bestämt mål eller tillsvidare beträffande vissa slag av mål. Förutsättningen härför skall vara att den underordnade åklagaren får anses väl skickad att fullgöra de åklagaruppgifter varom fråga är. De sakkunniga hava förutsatt, att under alla förhållanden det övervägande antalet i Göteborg och Malmö begångna brott skola konstant åtalas av därvarande underåklagare. Den diskretionära prövningen av underåklagarnas lämplighet för ifrågavarande åklagaruppgifter skall anförtros justitiekanslersämbetet. Landsfogdens övervakande verksamhet i förhållande till de underåklagare vilka, på sätt nyss anförts, funnits lämpliga för en vidgad åtalsbefogenhet skall dock kvarstå orubbad. Principen om en enhetlig ledning samt om övervakning av hela underåklagarväsendet inom länet har syntts så viktig, att densamma bör till alla delar upprätthållas oberoende av enstaka underåklagares större kvalifikationer för sin tjänst.

Landsfogdens verksamhet såsom åklagare skall icke vara begränsad till förenämnda obligatoriska åtalsskyldighet. Då ett brott, som faller under underåklagares åtalsplikt, tarvar en mera omfattande utredning eller vederbörande underåklagare av särskild anledning icke finnes lämpligen böra föra talan i målet, skall det ankomma på landsfogden att anhängiggöra och utföra åtalet. I anslutning härtill skall landsfogden jämväl vara befogad att övertaga utförandet av ett utav underåklagaren redan anhängiggjort åtal. Denna befogenhet skall kunna utövas på vilket stadium av rättegången som helst. Landsfogden skall sålunda, efter det underrätt meddelat slutligt utslag i mål däri underåklagare fört talan, kunna själv fullfölja målet till hovrätten och där utföra åtalet.

Landsfogden skall följa förundersökningarna rörande de brott, vilka skola åtalas av honom. Denna regel skall i princip gälla icke endast i fråga om brott, som falla under landsfogdens obligatoriska åtalsskyldighet, utan även beträffande andra brott vilka landsfogden finner anledning åtala. Den omfattning, vari landsfogden skall taga befattning med förundersökningen, skall vara beroende på brottets beskaffenhet och på vilken polispersonal landsfogden förfogar över för utredningen. Under alla förhållanden skall landsfogden under förundersökningens gång vara såväl berättigad som skyldig att lämna den biträdande polispersonalen de anvisningar ävensom själv vidtaga de åtgärder, som för åtalets utförande må vara erforderliga.

Övervakningen av landsfogdens verksamhet i egenskap av överåklagare skall åvila justitiekanslersämbetet. Övervakningen skall ske dels vid justitiekanslerns inspektionsresor och dels med ledning av från landsfogden till justitiekanslersämbetet insända redogörelser för landsfogdens verksamhet såsom överåklagare.

I egenskap av länspolischef skall landsfogden under länsstyrelsen hava ansvaret för och ledningen av polisväsendet inom området för hans polisverksamhet samt vaka över att allmän ordning och säkerhet upprätthållas. Landsfogden skall hava en allmän översyn av polisväsendet samt svara för att effektiviteten upprätthålles. Bland de av de sakkunniga angivna arbetsuppgifterna vilka skola tillkomma landsfogden i förenämnda egenskap må nämnas, att han skall tillse, att gällande polisinstruktioner eller eljest för polispersonalen meddelade föreskrifter äro lämpade efter förhållandena samt att polisväsendet tillhörande befattningshavare på lämpligaste sätt utnyttjas för sina uppgifter och vederbörligen fullgöra sina åligganden. Särskild uppmärksamhet skall landsfogden ägna åt att de olika polisdistrikten fullgöra vad på dem ankommer till polisväsendets behöriga upprätthållande.

Landsfogden skall fortfarande hava att i första hand föra befälet över sammandragna polisstyrkor. Med avseende å statspolisen skall landsfogdens åligganden vara oförändrade. För ordningens upprätthållande skall landsfogden vara behörig att tillkalla ordningsstatspolis. Den nuvarande skillnaden i fråga om rekvisition till magistratsstad och till annan stad skall

upphöra och landsfogden skall sålunda äga rekvirera ordningsstatspolis jämväl till magistratsstad. Likaså skall landsfogden hava rätt att i brådskande fall för ordningens upprätthållande tillkalla reservpolis. Angående landsfogdens rätt att i dylika fall tillkalla viss annan polispersonal i länet än stats- och reservpolis skola gällande bestämmelser i ämnet bibehållas. Likaledes skall i fråga om den för kriminalpolisverksamhet avsedda personalen landsfogden hava samma befogenheter som för närvarande. Av den föreslagna utvidgningen av området för landsfogdens verksamhet följer, att landsfogden får befattning jämväl med kriminalpolisen i magistratsstäderna.

I sin polisverksamhet skall landsfogden stå i ständig kontakt med å ena sidan länsstyrelsen samt å den andra underlydande personal. För att landsfogden skall komma i mera intim kontakt än hittills med underlydande polischefer, skola dessa kvartalsvis till landsfogden avgiva rapporter angående polisväsendet.

De sakkunniga hava i detta sammanhang förordat att, till undvikande av att i magistratsstad, där borgmästaren eller en rådman vore polischef, denne i polishänseende bleve underställd en vid rådhusrätten tjänstgörande åklagare, polischefskapet i sådan stad överflyttades å stadsfiskalen. De sakkunniga hava dock ansett att med en dylik överflyttning borde anstå till dess en omorganisation företoges av lands- och stadsfiskalsbefattningarna.

Landsfogdens arbetsuppgifter i övrigt inskränka sig till en viss inspektionsskyldighet beträffande inom länet befintliga härads- och stadsfängelser samt polisarrester. Liksom hittills skall landsfogden kunna av länsstyrelsen förordnas att utföra kronans talan inför domstol. Dylikt förordnande skall dock endast meddelas, när landsfogdens övriga ämbetsgöromål ej lägga hinder i vägen härför, samt får ej avse annat än rättegång vid allmän domstol. Bibehållas skall den nuvarande föreskriften i landsfogdeinstruktionen att, där landsfogden under sina tjänsteresor eller eljest finner brister föreligga beträffande vissa sociala välfärdsanordningar, kommunikationsväsendet m. m., landsfogden skall därom göra anmälan till länsstyrelsen.

De sakkunniga hava funnit att de ämbetsgöromål som, enligt vad i det föregående angivits, skola åligga landsfogden komma att vara tillräckliga för utfyllandet av dennes tjänstetid. I Gotlands län och möjligen i något annat enstaka mindre län kunna dock förhållandena giva utrymme för annan verksamhet. Den ytterligare verksamhet som därvid skall ifrågakomma skall vara förlagd till länsstyrelsen och avse uppgifter, som kunna anses ligga landsfogdens polisverksamhet nära. Om dylik utvidgning av landsfogdens arbetsuppgifter skall Kungl. Maj:t förordna.

Landsfogdebefattning skall liksom hittills tillsättas av Kungl. Maj:t.

För behörighet till landsfogdetjänst skall fordras att hava avlagt för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov samt att därefter hava fullgjort viss tids tjänstgöring såsom rättsbildat biträde vid domstol. Denna tjänstgöring skall omfatta en tid av sammanlagt minst tre år och skall kunna

förläggas till domsaga eller rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter. Vederbörande skall därjämte hava innehaft förordnande att handlägga inskrivningsärenden minst sex inskrivningsdagar ävensom under minst sex rättegångsdagar innehaft förordnande som avses i 23 § 1. eller 2. domsagostadgan eller såsom ledamot i sådan rådhusrätt som förut nämnts.

Såsom kompetensvillkor skall vidare uppställas krav på genomgången kriminalpolis- och ordningspolisutbildning i den omfattning som framgår av en av de sakkunniga utarbetad utbildningsplan. Härav må allenast återgivnas följande. Utbildningen skall bestå i teoretisk undervisning kombinerad med praktiska övningar och praktiskt polisarbete. Den teoretiska polisutbildningen skall förläggas till en särskild kurs (polishögskola) vid polisverket i Stockholm och omfatta huvudämnena ordningspolitjänst, kriminalpolitjänst — vari skola ingå ämnena rättsmedicin, rättspsykiatri, kriminalpsykologi, förhörsteknik och egentlig kriminalpolitjänst — polisförfattningar och bokföring ävensom, efter fritt val, stenografi. Den praktiska polisutbildningen skall bestå i tjänstgöring dels vid kriminalpolisen i Stockholm eller Göteborg dels ock vid ordningspolisen i Stockholm. Tjänstgöringen vid kriminalpolisen skall pågå under fyra månader och föregå polishögskolan samt utgöra villkor för inträde i denna. Därigenom vinnes, att vederbörandes lämplighet och fallenhet för polisarbete, åtminstone i viss utsträckning, på ett tidigt stadium blir föremål för prövning. Tjänstgöringen vid ordningspolisen i Stockholm skall ske i samband med den teoretiska utbildningen vid polishögskolan. I den av de sakkunniga upprättade planen har denna tjänstgöring beräknats till fyra arbetsveckor. Den teoretiska utbildningen skall omfatta minst tolv arbetsveckor.

Utöver den i det föregående angivna utbildningen skall för behörighet att innehava landsfogdebefattning fordras minst tre års tjänstgöring inom åklagar- och polisväsendet. Av förenämnda tjänstgöring skall minst ett år vara förlagt till landsfogdekontor och enahanda tid till landsfiskalskontor samt minst fyra månader till stadsfiskalskontor i stad med rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter. Under minst hälften av angivna tjänstgöringstider skall landsfogdeaspiranten hava på grund av vederbörliga förordnanden utfört å nämnda kontor förekommande åklagar- och polisgöromål.

I avlöningshänseende skola landsfogdarna erhålla en förmånligare ställning än de för närvarande intaga. Till denna fråga torde jag få återkomma i det följande. I samband med en lönereglering skola samtliga med landsfogdebefattningarna för närvarande förenade extra inkomster i tjänsten (sportler), jämväl landsfogdarna tillkommande bötesandelar, indragas till statsverket.

Landsfogden skall icke äga vid sidan av sin tjänst bedriva viss privat verksamhet. Han skall sålunda icke äga att själv eller genom annan förrätta auktioner ej heller vara rättens ombudsman eller förvaltare i konkurs.

Att landsfogden icke skall äga uppträda såsom enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde hava de sakkunniga funnit uppenbart. Av praktiska skäl har dock funnits nödigt att göra ett undantag från denna regel. Landsfogden skall sålunda äga åtaga sig dylika uppdrag i samband med utförandet av tjänstetalan och där det kan ske utan eftersättande av honom åvilande ämbetsplikter. Då landsfogden åtager sig dylikt uppdrag, skall han emellertid icke äga att betinga sig eller mottaga gottgörelse för detsamma.

Arbetsförhållandena i vissa län hava funnits nödvändigöora anställandet av rättsbildade biträden hos därvarande landsfogdar. För ifrågavarande befattningshavare, benämnda landsfogdeassistenter, skall i utbildningshänseende i princip gälla detsamma som för landsfogdarna. Inrättandet av assistentbefattningar har ansetts motiverat jämväl av hänsynen till landsfogdekårens framtida rekrytering. Assistentbefattningarna skola emellertid vara genomgångstjänster även för underåklagarbefattningarna i vissa större underåklagardistrikt. Den ideala beföringsgången i framtiden skall sålunda vara landsfogdeassistent—ordinarie underåklagare—landsfogde. Landsfogdeassistent skall tillsättas genom förordnande av länsstyrelsen i samråd med justitiekanslersämbetet. För landsfogdeassistents verksamhet skola finnas två behörighetsgrader, beroende på den tid han tjänstgjort inom åklagar- och polisväsendet.

Vad angår de arbetsuppgifter som icke längre skola tillkomma landsfogdarna skola dessa i regel överflyttas å för de olika uppgifterna lämpade befattningshavarna hos länsstyrelserna.

De sakkunniga hava vid sitt betänkande fogat utkast till nya författningar, däribland en ny instruktion för landsfogdarna. I fråga om det närmare innehållet av dessa torde få hänvisas till betänkandet sid. 61—100.

Såsom lämplig tidpunkt för ikraftträdandet av den nya organisationen har föreslagits den 1 juli 1935. Organisationen har dock icke ansetts kunna fullständigt genomföras nämnda dag då tillräckligt antal personer som formellt uppfylla de för landsfogde- och landsfogdeassistentbefattningarna föreslagna kvalifikationerna då icke lärer finnas. Ordinarie innehavare av landsfogdetjänster hava ansetts såväl berättigade som skyldiga att taga befattning med de förändrade arbetsuppgifterna. Beträffande de ordinarie landsfogdar, vilka den 30 juni 1935 bestrida annan tjänst, har dock en återgång till verksamhet som landsfogde icke ansetts böra ifrågakomma, med mindre i varje särskilt fall den bestridda tjänsten får anses i huvudsak jämställd med eller mera kvalificerad än landsfogdetjänst enligt den gamla ordningen. I fråga om den 30 juni 1935 vakanta landsfogdebefattningar förordas, att de icke skola förses med ordinarie innehavare förrän fullt kompetenta sökande finnas att tillgå. Intill dess så är fallet, skola sistnämnda befattningar tillsättas på förordnanden avseende högst ett år åt gången. De personer, vilka för närvarande tjänstgöra såsom vikarier å vakanta landsfogdebefattningar eller för ständigt tjänstlediga ordinarie

landsfogdar, skola vid en övergång till en ny landsfogdeorganisation bliva föremål för en viss omtanke från statsmakternas sida. Enbart den omständigheten, att vederbörande under ett antal år tjänstgjort som tillförordnad landsfogde under nuvarande förhållanden, skall dock icke berättiga till erhållandet av ordinarie landsfogdebefattning enligt den nya ordningen. Oberoende av ordnandet av personalfrågan skall omläggningen av landsfogdarnas arbetsuppgifter äga rum redan den 1 juli 1935. Att i fråga om de län, vilka icke omedelbart kunna erhålla ordinarie landsfogdar, uppskjuta övergången till de nya arbetsförhållandena i avbidan på landsfogdetjänstens återbesättande, har varken funnits erforderligt eller lämpligt. Därest det nuvarande provisoriet med tillförordnade landsfogdar måste upprätthållas under en viss övergångstid hava de sakkunniga ansett det vara att föredraga, att detta provisorium regleras enligt den nya landsfogdeinstruktionen än enligt den nu gällande på grund av den föreslagna skärpta övervakningen från överordnade myndigheters sida, nämligen justitiekanslersämbetets och länsstyrelsens.

Vad slutligen angår kostnaderna för den nya organisationen hava dessa beräknats på följande sätt.

Med hänsyn till beräknade variationer i arbetsbördan i åklagar- och polis-hänseende i olika län m. m. hava landsfogdebefattningarna hänförs till någon av lönegraderna B 28—30 i den i allmänna avlöningsreglementet intagna löneplanen. Till lönegraden B 30 hava hänförs landsfogdebefattningarna i Stockholms, Malmöhus, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län och till lönegraden B 28 landsfogdebefattningarna i Uppsala, Kronobergs, Gotlands, Blekinge och Hallands län. Återstående fjorton landsfogdebefattningar hava hänförs till lönegraden B 29. Med beräkning av avlöningarna efter högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad och ortsgrupp skulle sammanlagda kostnaden för landsfogdarnas löner uppgå till 263,520 kronor. Den till landsfogdes vikarie utgående ersättningen har, där fråga är om vikarie å vilken allmänna avlöningsreglementet är tillämpligt, förutsatts skola utgå enligt bestämmelserna i samma reglemente. Då landsfiskal eller stadsfiskal mottager förordnande å landsfogdebefattning, föreslås vikariatser-sättningen böra generellt bestämmas sålunda, att den förordnade berättigas uppbära av statsmedel dels ett belopp motsvarande vad den förordnade visar sig hava under tiden för förordnandet mistat i form av avlöningsförmåner från staten respektive staden dels ock ett arvode av 5 kronor för dag. Stadsfiskal skall i likhet med landsfiskal hava ersättning av statsmedel för resan till och från tjänstgöringsorten.

Landsfogdeassistentbefattningar skola enligt förslaget inrättas i Stockholms, Malmöhus, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län, därvid förutsättes att dessa assistenter i mån av behov skola kunna tagas i anspråk jämväl för tillfälliga vikariat för landsfogdarna i angränsande län. I avlöningshänseende skall landsfogdeassistent likställas med extra hovrättsfiskal och domsagosekreterare. Assistenten skall sålunda uppbära begynnelselön enligt 15:e löneklassen i allmänna avlöningsreglementet. Efter sammanlagt

ett och ett halvt års tjänstgöring såsom landsfogdeassistent sker uppflyttning i 21:a löneklassen i samma reglemente. För uppflyttning i den högre löneklassen skall dock med assistenttjänstgöring likställas viss annan tjänstgöring. Kostnaderna för landsfogdeassistenternas löner hava av de sakkunniga för närvarande beräknats efter den föreslagna lägsta löneklassen eller den femtonde. Med hänsyn tagen till dyrortsgrupperingen skola för assistenternas avlöning erfordras sammanlagt 20,700 kronor.

För bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg och provisoriskt dyrtidstillägg hava beräknats respektive 20,000 och 630 kronor.

I fråga om kostnaderna för landsfogdarnas tjänsteresor har någon kostnadsökning icke ansetts vara att påräkna i förhållande till vad nu utgår för enahanda ändamål. Då de sakkunniga icke kunnat beräkna en eventuell kostnadsökning för landsfogdeassistenternas resor, har hänsyn icke funnits böra tagas till en dylik ökning. Omförmälda kostnader skola utgå från extra förslagsanslaget för vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet.

Till Kungl. Maj:ts förfogande skall ställas ett belopp för bestridande av de kostnader i form av rese- och traktamentsersättningar och, där så finnes erforderligt, jämväl vikariatsersättningar, vilka för vissa länsstyrelser kunna uppkomma i anledning av överflyttningen å länsstyrelsens tjänstemän av den landsfogdarna hittills åvilande inventeringsskyldigheten. Berörda belopp har beräknats till 10,000 kronor för år. I samband därmed skall ett nu utgående anslag å 4,200 kronor till bestridande av kostnaderna för sakkunnigt biträde åt landsfogdarna vid inventeringar icke längre utgå.

Den av de sakkunniga föreslagna polishögskolan har beräknats draga en kostnad å 15,000 kronor per kurs. I detta belopp ingår jämväl ersättning till den polispersonal som vid den praktiska tjänstgöringen skall handleda eleverna. Däremot har icke räknats med någon hyra för lokaler, enär den nuvarande polisskolans lokaler kunna beräknas få tagas i anspråk för polishögskolans verksamhet. Därest antalet under det första året från polishögskolan utexaminerade elever skulle visa sig fylla föreliggande behov för landsfogdeorganisationens del av personal med högre polisutbildning, har polishögskolans verksamhet ansetts kunna till en början begränsas till en första kurs. De sakkunniga hava räknat utgiften för polishögskolan såsom en engångsutgift.

För landsfogdarnas och landsfogdeassistenternas förseende med viss utrustning och beväpning har beräknats en engångskostnad å 5,000 kronor och såsom en ytterligare engångskostnad har uppförts ett belopp å 1,000 kronor för anskaffning av dagböcker för landsfogdarna ävensom blad till polisregister samt blanketter till arbetsredogörelser och rapporter. Härutöver hava de sakkunniga icke funnit anledning beräkna några särskilda expeditionsomkostnader för landsfogdarnas del, enär dessa kostnader genom praktiska anordningar med skrivhjälp och dylikt inom de olika länsstyrelserna ansetts kunna tillgodoses inom ramen för länsstyrelsernas expensanslag.

I enlighet med de sakkunnigas beräkning belöpa sig kostnaderna för den nya organisationen till följande belopp:

Avlöningar till landsfogdar och landsfogdeassistenter	284,220
Dyrtidstillägg	20,000
Provisoriskt dyrorrtstillägg	630
Kostnader för inventeringar	10,000
	Summa kronor 314,850

Härtill komma följande engångskostnader:

Polishögskolan	15,000
Utrustning och beväpning	5,000
Diverse tryckningskostnader	1,000
	Summa kronor 21,000

Mot de beräknade årliga kostnaderna, tillhopa 314,850 kronor, svara följande kostnader för den nuvarande organisationen:

Landsfogdarnas avlöningar (ålderstillägg och ortstillägg inräknade)	157,400
Tillfällig löneförbättring	29,280
Vikariatsersättning (approximativt)	8,000
Dyrtidstillägg	46,600
Ersättningar till sakkunniga vid inventeringar	4,200
	Summa kronor 245,480

Den årliga kostnadsökningen skulle sålunda utgöra omkring 70,000 kronor. Härifrån skall dock enligt de sakkunnigas mening avgå de medel som kunna tillfalla statsverket genom indragning av vissa av de landsfogdarna nu tillkommande sportlerna, årligen uppgående till för hela riket minst 30,000 kronor. Huvuddelen av dessa sportler utgöres av provisioner å exekutivt försålda fastigheter och fartyg, vilka provisioner enligt gällande bestämmelser skola tillfalla auktionsförrättaren.

Yttranden i anledning av betänkandet.

I anledning av de sakkunnigas betänkande hava yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, hovrätterna — efter det häradshövdingarna i underlydande domsagor beretts tillfälle att yttra sig i ärendet — processlagberedningen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna — efter hörande av landsfogden och polischeferna i samtliga städer i länet samt sedan länsavdelningarna av föreningen Sveriges landsfiskaler beretts tillfälle att yttra sig i ärendet — statskontoret, riksräkenskapsverket, medicinalstyrelsen, rådhusrätterna, allmänna civilförvaltningens lönenämnd ävensom styrelsen för envar av föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfiskaler, Sveriges stadsfiskaler, Sveriges extra landsstatstjänstemän och Sveriges köpingsåklagare samt styrelserna för Svenska stadsförbundet och Sveriges advokatsamfund.

Det framlagda förslaget har i princip tillstyrkts av det ojämförligt största antalet myndigheter. En mindre grupp, till vilken torde få räknas bland

andra två länsstyrelser, har, utan att avstyrka förslaget, likväl icke tillstyrkt detsamma. Bland dem som uttalat sig i direkt avstyrkande riktning äro fem länsstyrelser och ett antal rådhusrätter, varjämte ett bestämt motstånd mot en reform efter de föreslagna grunderna rests av landsfiskalernas och stadsfiskalernas personalorganisationer.

Beträffande *frågan om lämpligheten av en partiell reform och förslagets huvuddinjer* har processlagberedningen till en början erinrat om tidigare uttalanden om behovet av en skyndsam reform av åklagarväsendet samt där-
efter anført:

Med hänsyn till sambandet mellan en omorganisation av landsfiskals-tjänsterna och vissa andra organisatoriska spörsmål, särskilt frågan om en omläggning av uppbördsväsendet, torde en allmän omorganisation av åklagarväsendet icke låta sig genomföra utan avsevärd tidsutdräkt. Under sådana förhållanden syntes i hög grad önskvärt att redan nu vidtoges sådana partiella förändringar beträffande åklagarväsendet, som vore ägnade att avhjälpa förefintliga brister och samtidigt underlättade rättegångsreformens genomförande. Att därvid början gjordes med organisationen av överåklagar-tjänsterna funne beredningen lämpligt. Såsom de sakkunniga framhållit hade den nuvarande landsfogdeorganisationen icke erhållit en sådan utformning, att den ur åklagarsynpunkt kunde anses motsvara sitt syfte. Den ställning landsfogdarna intoge i lönehänseende syntes ej heller svara mot den vikt dessa befattningar ägde. En utbyggnad av åklagarorganisationen på den nuvarande landsfogdeinstitutionens grund syntes väl kunna inpassas i en ny rättegångsordning. Uppenbart vore nämligen att även i framtiden måste finnas en överåklagarkår med uppgift dels att utöva tillsyn över de lägre åklagarnas verksamhet och dels att förbereda och utföra åtal i mål angående svårare brott. Ur rättegångsreformens synpunkt innebure det en stor fördel, att den nya organisationen komme till stånd i god tid före reformens genomförande, så att denna organisation då hunnit vinna stadga. En större erfarenhet komme ock därigenom att stå till buds för en slutgiltig lösning av åklagarväsendets övriga organisationsfrågor. Vad anginge grundlinjerna i de sakkunnigas förslag hade beredningen haft tillfälle att samråda med de sakkunniga och kunde i allt väsentligt ansluta sig till förslaget.

Även justitiekanslersämbetet har funnit en partiell reform av åklagarväsendet kunna genomföras utan olägenhet. Ämbetet har ansett det utslutet att hela underåklagarkåren, vare sig den bibehölles vid sina nuvarande mångskiftande göromål eller finge en till åklagar- och polisuppgifter koncentrerad verksamhet, skulle rimligen kunna utan mellanled direkt underställas den högsta åklagarmyndigheten. Förbättring av landsfogdeorganisationen måste enligt ämbetets mening anses vara det mest angelägna och låte sig ock, jämfört med en reform av lands- och stadsfiskalsorganisationerna, lätt genomföras. Det av de sakkunniga framlagda förslaget hade synts justitiekanslersämbetet ägnat att häva nu förefintliga brister i överåklagarorganisationen.

De tre hovrätterna, vilka före avgivandet av sina utlåtanden haft tillfälle taga del av bland andra underlydande rådhusrätters yttranden, hava uttalat sig i tillstyrkande riktning. Svea hovrätt har erinrat om att hovrätten i sitt yttrande i anledning av processkommissionens betänkande uttalat, att redan

enligt gällande rättegångsordning i brottmål en förstärkning av åklagarväsendet vore av nöden. Erfarenheterna från den tid, som förflutit sedan detta yttrande avgavs, hade befast hovrätten i den meningen, att en snar och väsentlig förstärkning av åklagarväsendet vore av ett trängande behov påkallad. Hovrätten har vidare anfört bland annat:

De skäl, som åberopats till stöd för tanken att börja omorganisationen med landsfogdetjänsterna, funne hovrätten bärande. Hovrätten ville särskilt framhålla det olämpliga däri, att så viktiga befattningar som landsfogdarnas för närvarande, i avvaktan på omorganisationen, till större delen vore tillsatta allenast på förordnande; en åklagare, och icke minst en åklagare med landsfogdens uppgifter, borde hava en fast och oberoende ställning. Emot förslaget hade anmärkts, att en partiell reform av åklagarväsendet vore förenad med vanskligheter särskilt med hänsyn till processreformens nuvarande läge. Med hänsyn till vad förut anförts och då den föreslagna organisationen närmast torde vara ägnad att underlätta processreformens genomförande, kunde hovrätten icke tillmäta denna erinran betydelse, helst som det måste hållas för visst, att användning under alla förhållanden komme att finnas för det antal kompetenta åklagare, vilka skulle bekläda landsfogdebefattningarna. Det hade även gjorts gällande, att den förening på en hand av åklagar- och polisuppgifter, varpå förslaget byggde, icke vore lycklig och i varje fall ej kunde bli bestående. Utan att nu i princip taga ställning till denna fråga ville hovrätten framhålla, att en omorganisation av landsfogdetjänsterna av praktiska och ekonomiska skäl för närvarande svårigen torde kunna genomföras på annan grundval och att en framtida lösning efter andra linjer icke torde bli föregripen, om förslaget genomfördes. Mot förslagets huvudsakliga grunder i övrigt hade hovrätten ej heller något att invända. Vid sin tillstyrkan av förslagets huvudgrunder utginge hovrätten därifrån, att arbetet på åklagarväsendets förstärkande komme att i en snar framtid fullföljas och att därvid särskilt frågan om landsfiskals-tjänsternas omorganisation upptoges till lösning.

Gotha hovrätt, som funnit en omorganisation av landsfogdeinstitutionen vara av behovet påkallad främst i syfte att erhålla en väl kvalificerad överåklagarinstitution, har framhållit att en dylik omorganisation lämpligen kunde genomföras utan att en förändring av underåklagarorganisationen samtidigt ägde rum. I fråga om huvudlinjerna för reformen har hovrätten förklarat att den i huvudsak anslöte sig till de sakkunnigas förslag.

Statskontoret har anmärkt att det givetvis kunde ifrågasättas, huruvida en omorganisation av landsfogdetjänsterna borde vidtagas annat än i samband med en allmän åklagarreform samt en revision av uppboräds- och indrivningsväsendet. Statskontoret har därjämte framhållit.

Sistnämnda organisationsfrågor tillhörde emellertid ett så omfattande komplex av spörsmål, att det vore fara värt att vid en sådan sammankoppling omorganisationen av landsfogdetjänsterna bleve uppskjuten på obestämd tid. Förhållandena å landsbygden och i de mindre städerna beträffande ledningen av såväl åklagar- som polisväsendet vore emellertid för närvarande sådana, att det finge anses vara oundgängligen påkallat att utan uppskov åstadkomma en ändring i avseende härå. De sakkunnigas förslag syntes för övrigt vara så avvägt, att ett genomförande av detsamma knappast torde innebära ett föregripande av lösningen av förberörda frågor. Då vidare de sakkunnigas förslag i stort finge anses medföra ett tillfredsställande ord-

nande av polis- och åklagarväsendet å de områden, varom nu vore fråga, biträdde statskontoret i huvudsak förslaget.

Av de sjutton länsstyrelser, vilka i huvudsak biträtt förslaget om en reform enligt de av de sakkunniga angivna grunderna, har länsstyrelsen i Stockholms län — med understrykande av att underdomstolarnas åklagarväsende voro otillfredsställande och i behov av en reformering enligt tidsenliga principer — förklarar bland annat, att den föreslagna reformen syntes ägnad att underlätta genomförandet av en fullständig reform och att förslaget syntes väl ägnat att förverkliga det därmed avsedda huvudsakliga syftet, nämligen en förbättring av åklagarväsendet.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett att, ehuru riktlinjerna för den blivande rättegångsreformen i åklagarhänseende vore mycket svävande, man kunde utgå ifrån att en uppdelning komme till stånd mellan åklagare med olika kvalifikationer efter brottens svårighetsgrad. Länsstyrelsen har vidare anfört:

Såvitt länsstyrelsen kunde finna stode det framlagda förslaget i god överensstämmelse med de principer, som sannolikt komme att genomföras i den nya brottmålsprocessen. Då det måste anses angeläget att före dennas ikraftträdande åtminstone en stomme av kvalificerade åklagare funnes att tillgå, ansåge länsstyrelsen att förslaget, såvitt anginge åklagarväsendet, vore i sina grunddrag värt att tillstyrka. Länsstyrelsen ville tillägga, att den lätt förklarliga önskan hos nuvarande åklagarkår, vilken i de allra flesta fall gjorde allt för att fylla sina uppgifter, att i stället en åklagarreform skulle inriktas på att höja kompetensvillkoren och tjänsteställningen för samtliga åklagare, torde ligga utom det uppnåeligas gräns. De kostnader, som skulle framkallas av en så mångtalig, relativt högt avlönad åklagarorganisation torde kunna äventyra hela rättegångsreformen. Om man således bleve nödsakad att verkställa en gradering, måste det erkännas, att för det allmänna vore det mera nödvändigt att svåra brott beivrades på det mest effektiva sätt än att andra brott av mindre betydelse finge samma behandling.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har uttalat att de sakkunnigas redogörelse för de betydande brister som vidlåda den nuvarande landsfogdeorganisationen i alla avseenden bekräftades av länsstyrelsens erfarenheter. Det vore således icke blott önskvärt utan även nödvändigt att landsfogdetjänsterna reorganiserades. Mot huvudlinjerna för reformen hade länsstyrelsen i huvudsak intet att erinra.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har uppgivit att den alltifrån landsfogdeinstitutionens tillkomst funnit densamma icke hava erhållit den utformning, vilken varit av förhållandena påkallad för att institutionen på lämpligt och tillfredsställande sätt skolat kunna intaga avsedd ledande och och övervakande ställning inom åklagar- och polisväsendet samt i övrigt fylla de krävande och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som tillagts densamma. Länsstyrelsen har vidare anfört:

Länsstyrelsen ville kraftigt understryka behovet av den ifrågasatta reformen. Någon meningsskiljaktighet om behovet av reformen syntes icke vara rådande. Hittills hade dock ansetts, att reformen borde ske i sammanhang med en fullständig omändring av hela åklagarväsendet, och liknande stånd-

punkt hade av länets landsfiskalsförening framförts i dess yttrande över det föreliggande betänkandet. Då emellertid vad föreningen i berörda avseende anfört enligt länsstyrelsens förmenande icke kunde anses vara bärande skäl för att än ytterligare uppskjuta en alltmär trängande reform av landsfogdetjänsterna, och då de sakkunniga syntes hava på övertygande sätt visat, att en partiell reform av åklagarväsendet, avseende allenast landsfogdetjänsterna, icke på något sätt förryckte eller eljest lade hinder i vägen för en blivande omändring av åklagarväsendet i dess helhet, ville länsstyrelsen förorda landsfogdeinstitutionens omedelbara omorganisation. Länsstyrelsen ville förorda en omedelbar reform i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i betänkandet.

Åtskilliga av de övriga länsstyrelser vilka biträtt förslaget hava uttalat, att det under förhandenvarande omständigheter vore riktigt, att reformen av åklagarväsendet skedde i etapper och att därvid början gjordes med överåklagarbefattningarna, men att det vore angeläget, att med en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalstjänsterna icke anstode längre än nödigt vore. Länsstyrelserna hade sålunda förutsatt att frågan härom utan dröjsmål upptoges till övervägande och gjordes till föremål för utredning.

I anledning av vissa invändningar som gjorts mot de sakkunnigas förslag har länsstyrelsen i Hallands län — under framhållande att detsamma enligt länsstyrelsens mening vore i allt väsentligt synnerligen väl utarbetat och ägnat att tillstyrkas — anfört:

Det vore icke förvånansvärt att förslaget mötte kritik och avstyrkande både från vissa städers sida och från landsfiskalsföreningen. Värdet och betydelsen av dessa invändningar borde ej överskattas. Det vore ganska naturligt att befattningshavare, vilka såsom stadsfiskaler och landsfiskaler blott i ganska obetydlig grad varit underkastade kontroll beträffande sin åklagarverksamhet, skulle med missnöje se en inskränkning i deras nuvarande relativa självständighet. Att landsfiskalsföreningen till och med betecknade en lagstiftning i enlighet med förslaget såsom nedsättande för landsfiskalernas sociala ställning och anseende samt talade om degradering, minskad auktoritet, fara för det allmänna m. m. måste betraktas såsom överdrifter, vilka vittnade om en alltför stor känslighet och om missuppfattning av situationen. Den i betänkandet uttalade åsikten att ett mellanled mellan justitiekanslern och åklagarna ute i orten under alla förhållanden bleve nödvändigt syntes vara väl grundad och likaså betänkandets uppfattning att den nu föreslagna landsfogdereformen icke föregrepe en blivande underåklagarreform. Länsstyrelsen ansåge förslaget i dess helhet synnerligen förtjänstfullt. Det vore ägnat att avhjälpa åtskilliga olägenheter, som gjort sig allvarligt kännbara.

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har icke haft något att erinra mot huvudlinjerna för den ifrågasatta reformen eller mot att densamma genomfördes utan en samtidig reform av underåklagarorganisationen. Bland de enskilda häradshövdingarna har förslaget vunnit en allmän anslutning. Det har sålunda uttalats, bland annat, att de brister som vidlåde den nuvarande landsfogdeorganisationen på ett tillfredsställande sätt blivit avlägsnade genom de föreslagna ändringarna och att genom desamma åklagar- och polisväsendet komme att erhålla en avsevärd förstärkning och konsolidering. I ett annat yttrande har framhållits, att de sakkunnigas kritik av landsfogdeinstitutionen förefölle i allo berättigad samt att den föreslagna reformen verkade väl genomtänkt och på ett övertygande sätt motiverad.

Av de till ett femtiotal uppgående rådhusrätter — som med eller utan reservationer i vissa huvudpunkter — biträtt förslaget i princip har rådhusrätten i Södertälje i förevarande fråga anfört:

Det låge i sakens natur, att en omläggning av landsfogdarnas arbetsuppgifter utan samtidig reglering av underåklagarnas kompetens och ställning vore förenad med stora svårigheter, då ju bägge dessa åklagargrupper utgjorde lemmar i samma organisation. Från denna synpunkt sett hade det måhända varit önskvärt, om den nu ifrågasatta reformen fått anstå, tills processreformen blivit definitivt beslutad och i sammanhang därmed ordningen för åklagarväsendet i dess helhet kunde företagas till avgörande. Även syntes det vanskligt att skrida till en omorganisation av föreliggande art, innan det blivit avgjort om förhördomareinstitutet med häktningsbefogenhet skulle komma att införas i vår straffprocess eller ej. Trots de betänkligheter, som sålunda mötte mot en partiell reform av föreliggande art, syntes dock ej kunna förnekas, att en sådan reform vore möjlig att genomföra i enlighet med de linjer, som av de sakkunniga föreslagits.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar har uttalat att de sakkunniga på ett i stort sett synnerligen förtjänstfullt sätt skilt sig från sin uppgift, synnerligast som genom det framlagda förslaget, vilket kunde anses innefatta en utbyggnad av nuvarande organisation, lagts grunden till polis- och åklagarväsendets mera enhetliga ledning. Styrelsen har vidare framhållit, att nödvändigheten av organisationens fullkomning genom partiella reformer framginge bland annat därav att övriga skandinaviska länder för flera år sedan vidtagit i samma riktning gående åtgärder i fråga om polis- och åklagarväsendet.

Slutligen har styrelsen för Sveriges advokatsamfund såsom en vinst av den föreslagna reformen framhållit, att genom den höjda kompetensen hos landsfogdarna åklagarna komme att intaga en självständigare ställning mot domstolarna. Styrelsen har tillika uttalat att för att landsfogdereformen skulle komma till sin rätt torde man böra förutsätta, att även en reform av underåklagarkåren skedde.

Mot de sakkunnigas förslag har huvudsakligen anförts att detsamma föregrepe rättegångsreformen eller i allt fall en omorganisation av åklagarväsendet i dess helhet. Sålunda har länsstyrelsen i Västmanlands län — under anslutning till de sakkunnigas synpunkter i fråga om bristerna i den nuvarande landsfogdeorganisationen och behovet av en genomgripande allmän reform på åklagarväsendets område — uttalat:

Därest hänsyn uteslutande toges till bestående förhållanden torde i och för sig icke några allvarigare betänkligheter behöva möta mot att vid genomförandet av en sådan reform gå fram i etapper och sålunda till en början begränsa uppgiften till en omdaning av överåklagarkåren i förening med åvägabringande av ett fastare och mera konsekvent genomfört organisatoriskt förhållande mellan åklagare av olika grader. Om länsstyrelsen icke desto mindre måste ställa sig synnerligen tveksam till det föreliggande förslaget vore detta huvudsakligen beroende på det samband, som enligt länsstyrelsens mening otvivelaktigt förefunnos mellan förevarande spörsmål och den förestående omdaning av rättegångsordningen. De sakkunniga finge anses hava på visst sätt gått i god för att den föreslagna ordningen skulle kunna

utan större rubbningar och utan obehagliga överraskningar av ekonomisk innebörd inpassas i det blivande nya rättegångssystemet. Det ville dock eljest förefalla som om åklagarväsendets blivande gestaltning skulle vara så intimt beroende av hur straffprocessordningen komme att utformas, att det icke gärna kunde vara möjligt att fastslå en viss form för åklagarväsendet utan att ställning dessförinnan tagits även till detaljerna i processordningen. Ett sådant ställningstagande hade veterligen ännu icke ägt rum. Riksdagens beslut år 1931 innebar ju allenast en anslutning *i huvudsak* till de samma år framlagda grundlinjerna för en rättegångsreform. Det syntes under sådana omständigheter icke uteslutet, att processordningen i sin slutliga utformning kunde komma att förete så stora avvikelser från vad man tänkte sig 1931, att en nu genomförd partiell reform av åklagarväsendet komme att visa sig förhastad och försvåra övergången till den nya ordningen. Skulle de antydda betänkligheterna icke finnas böra utgöra hinder för att omedelbart skrida till en omdaning av den del av åklagarväsendet, som representerades av landsfogdarna, torde de sakkunnigas förslag i stort sett få anses tillfredsställande.

Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat, att den hyste den uppfattningen att behov föreläge av en omreglering av landsfogdebefattningarna, vilka redan vid sin tillkomst på många håll mottagits med tvekan beträffande deras värde. Länsstyrelsen har emellertid fortsatt:

Frågan vore om denna reglering kunde anses vara så trängande, att den borde genomdrivas ensam för sig. Även beträffande underåklagarna vore nämligen en reform oundgänglig och fara kunde förefinnas, att en nu genomförd reform beträffande landsfogdarna i vissa avseenden kunde komma att bliva bindande för en reform beträffande underåklagarna och bliva till hinder för sistnämnda frågas rationella ordnande. Visserligen vore det ett oting, att landsfogdebefattningarna för närvarande i stor utsträckning icke vore besatta med ordinarie innehavare, men denna omständighet vore icke i och för sig av den betydelse, att den borde framtinga ett ur andra och viktigare synpunkter olämpligt tillvägagångssätt vid omorganisation av åklagarväsendet i dess helhet. Länsstyrelsen hölle alltså före, att utredningsarbetet omedelbart borde fullföljas även beträffande underåklagarna och att hela åklagarinstitutionen i ett sammanhang borde bliva föremål för behandling och avgörande.

Landsfogdarnas behövlighet i framtiden har ifrågasatts av länsstyrelserna i Skaraborgs län och Västerbottens län. De sakkunnigas skäl för en partiell lösning hava av länsstyrelsen i Örebro län betecknats såsom icke hållbara, därvid länsstyrelsen tillagt:

Såvitt länsstyrelsen kunde bedöma vore det överhuvud taget icke möjligt att på lämpligt sätt organisera och bestämma arbetsuppgifterna för överåklagarna och den högre polisledningen, innan åtminstone i princip klarlagts, huru organisationen jämväl i övrigt skulle utformas. Såsom anledning till undanskjutandet av en fullständig reform på ifrågavarande område hade åberopats huvudsakligen, att en omläggning av de nuvarande landsfiskalernas arbetsuppgifter förutsatte ett ställningstagande till vissa andra aktuella organisationsfrågor inom fögderiförvaltningen, bland dem särskilt omläggning av uppbördsväsendet. Såvitt länsstyrelsen hade sig bekant torde emellertid 1924 års uppbördssakkunnigas år 1929 framlagda förslag knappast komma att läggas till grund för en reform på detta område; och det torde tillika vara synnerligen ovisst, när denna omstridda fråga överhuvud taget kunde komma att lösas. Då en omläggning av såväl åklagar- som polis-

väsendet i dess helhet enligt vad även de sakkunniga vitsordat vore av synnerligt behov påkallad, syntes det därför icke möjligt att låta med åtgärder härför anstå i avbidan på en möjlig omorganisation av uppboordsväsendet.

De rådhusrätter, som avstyrkt förslaget i princip, hava såsom skäl härför huvudsakligen åberopat detsamma som länsstyrelserna, några rådhusrätter därjämte att för magistratsstädernas vidkommande en omdaning sådan som den av de sakkunniga föreslagna näppeligen vore av behovet påkallad. Styrelsen för föreningen Sveriges stadsfiskaler har jämväl uttalat, att åklagarväsendet i stort icke lede av sådana brister att en så hastigt genomförd omorganisation som de sakkunniga föreslagit vore av behovet påkallad. Såväl sistnämnda förening som styrelsen för föreningen Sveriges landsfiskaler hava ansett, att omorganisationen av åklagarväsendet i riket borde göras i ett sammanhang. Från nämnda personalorganisationers sida hava uttalats farhågor för att den föreslagna reformen skulle för underåklagarna, vilken benämning för övrigt finge anses olämplig, medföra en försämring såväl av deras tjänsteställning som i socialt hänseende.

Beträffande *frågan om landsfogdens ställning såsom överåklagare i magistratsstad* har lämpligheten av den av de sakkunniga förordade utvidgningen av vissa underåklagares åtalsbefogenhet understrukits i flera yttranden. Svea hovrätt har sålunda framhållit att i vissa större städer, där på grund av stadsfiskalens löneförmåner samt bestämmelserna rörande stadsfiskalens tillsättande och tjänstgöring erforderliga garantier givits, att stadsfiskalen vore väl skickad att utföra även svårare åklagaruppgifter, torde åt stadsfiskalen kunna med trygghet anförtros att utföra samtliga åtal i staden. Hovrätten har emellertid ansett, att landsfogden även i dylika fall borde vara stadsfiskalens förman samt vara befogad att, om alldeles särskilda omständigheter därtill föranledde, själv övertaga visst åtal. — I samma riktning hava Göta hovrätt samt några länsstyrelser och rådhusrätter uttalat sig.

Några rådhusrätter hava förordat, att magistratsstäderna eller vissa bland dem skulle helt undantagas från området för landsfogdens överåklagarverksamhet. Rådhusrätten i Gävle har härutinnan anført:

För åklagarväsendet på landsbygden och i de mindre städerna måste den föreslagna organisationen innebära betydande fördelar. Ifrågasättas kunde emellertid, om för närvarande något vore att vinna genom att de större och medelstora städernas rättsbildade åklagare inordnades under landsfogdens chefskap. Då man kunde utgå ifrån att fullt kvalificerade åklagare funnes i alla polismästarstäder, torde begränsningen ifråga om landsfogdens chefskap över städernas åklagare kunna bestämmas så, att den sammanföle med begränsningen i fråga om chefskapet över polisväsendet. Rådhusrätten funne de i betänkan det framställda förslagen beträffande åklagar- och polisväsendet i landet gå i önskvärd riktning mot större krav på ledningens kvalifikationer. Rådhusrätten hemställde emellertid, att landsfogdarnas verksamhetsområde icke utsträcktes över städer med rättsbildade åklagare och polismästare, intill dess kostnaden för åklagar- och polisväsendet i städerna övertoges av staten och en mera fullständig omorganisation i samband därmed skedde.

Rådhusrätten i Borås har jämväl velat undantaga städer där polismästare funnes under framhållande, bland annat, att ur rådhusrättens synpunkt det icke vore någon fördel att landsfogden utförde en del åtal, enär han säkerligen i de flesta fall ej själv deltagit i brottens utredande.

Det av rådhusrätterna åberopade huvudsakliga skälet för magistratsstädernas undantagande i åklagarhänseende har varit, att vederbörande stadsfiskaler ägde och i framtiden jämväl kunde antagas komma att äga sådana kvalifikationer för sin tjänst att dessa befattningshavares underställande under en överordnad åklagare vore onödigt. Rådhusrätten i Göteborg har sålunda framhållit:

Med hänsyn till de kvalifikationer, som krävdes av stadsfiskalerna i Göteborg och Malmö och den stora erfarenhet som de under sin uteslutande på åklagarverksamhet inriktade tjänstgöring förvärvade, syntes det icke med skäl kunna förutsättas, att landsfogden, vilkens verksamhet splittrades mellan polischefs- och åklagargöromål, skulle i fråga om åklagarkompetens bliva dessa stadsfiskaler överlägsen. Vid sådant förhållande borde icke heller i formellt avseende stadsfiskalerna underordnas landsfogden. Göteborg och Malmö borde därför undantagas från området för landsfogdens polis- och överåklagarverksamhet. För Göteborgs vidkommande ville rådhusrätten framhålla, att om den ifrågasatta överåklagarinstitutionen inrättades och Göteborg undantogs från landsfogdens tjänstgöringsområde, en av stadens stadsfiskaler lämpligen kunde beredas förmansställning gentemot den andre fiskalen och åklagaren vid polisdomstolen.

Det må i anledning av vad rådhusrätten i Göteborg anfört anmärkas, att rådhusrätten i Malmö icke haft något att erinra mot de sakkunnigas förslag såvitt anginge sistnämnda stad.

Rådhusrätten i Linköping har uttalat en förvissning om att utan några lagstiftningsåtgärder stadsfiskalstjänsterna åtminstone för en ganska lång tid framåt bleve besatta med fullt kompetenta personer och med sådan utbildning, att det komme att bereda landsfogden svårighet att uppehålla sin auktoritet gent emot stadsfiskalerna, åtminstone i de relativt stora städerna. Rådhusrätten har tillagt:

Landsfogdarnas upphöjande till överåklagare även i magistratsstäderna torde ej böra ske annat än möjligen i de mindre städerna eller sådana där rådhusrätten icke bestode av minst tre lagfarna ledamöter. Att rådhusrätten vore så sammansatt stode ju ej i direkt sammanhang med åklagarväsendet i staden, men utmärkte dock att staden hade en sådan storlek, att man kunde utgå från att även åklagarväsendet vore behörigen ordnat. I dessa större städer skulle stadsfiskalens degradering till underåklagare åt landsfogden komma att innebära en försämring av nu rådande förhållanden.

I fråga om *landsfogdens verksamhet såsom länspolischef* har processlagberedningen anfört att, med hänsyn till det nära sambandet mellan åtalet och förundersökningen och då det syntes lämpligt att åklagaren i allmänhet ledde förundersökningen, något icke torde vara att erinra mot att landsfogden jämväl vore chef för kriminalpolisen. Beredningen har däremot funnit tvekan kunna råda huruvida landsfogdarna borde hava befattning jämväl med ordningspolisväsendet, en uppgift som syntes mera främmande för

deras åklagarverksamhet, men med hänsyn till nuvarande polisorganisation dock ansett förslaget ståndpunkt vara ofrånkomlig.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i anledning av de invändningar som gjorts mot förslaget att landsfogden skulle övertaga ansvaret för och ledningen av polisväsendet jämväl i städerna, framför allt i magistratsstäderna, framhållit, att vad de sakkunniga till stöd för förslaget härom anført vore ägnat att övertyga om nödvändigheten och riktigheten av en åtgärd i sådan riktning. Utan en sådan möjlighet vore det nämligen enligt länsstyrelsens mening uteslutet att vinna den enhetlighet i ledningen, vartill förslaget syftade. Länsstyrelsen har tillagt, att vad de sakkunniga uttalat om angelägenheten av att i samband med en blivande reform av underåklagarna överflytta polischefskapet i stad å stadsfiskal syntes värt allt beaktande.

Rådhusrätten i Luleå har uttalat sig i samma riktning samt anført:

Med den ställning hos länsstyrelsen landsfogden enligt rådhusrättens mening borde erhålla vore icke något att erinra mot den befattning med polisväsendet i städerna, som landsfogden skulle komma att få. Blevet resultatet beträffande ordningspolitistjänsten av den föreslagna förbättrade utbildningen för landsfogdarna sådan som de sakkunniga antog, kunde det ur städernas synpunkt endast hälsas med tillfredsställelse, att landsfogden vid avgörandet av polisväsendet berörande frågor och särskilt vid ur ordningsynpunkt kritiska tillfällen komme att taga befattning med polisväsendet i städerna.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har däremot uttalat, att utsträckandet av landsfogdens verksamhet att omfatta även magistratsstäderna torde — åtminstone i fråga om de större städerna — å ena sidan knappast vara påkallat av något starkare behov och å andra sidan vara ägnat att framkalla friktioner.

Några länsstyrelser hava förordat att städer med polismästare generellt måtte undantagas från området för landsfogdens polisverksamhet, varjämte rådhusrätterna i ett antal större och medelstora städer framført önskemål om dylikt undantag såvitt anginge respektive stad.

Av de i ärendet hörda polischeferna i städerna hava ett femtiotal, däribland i det allra närmaste samtliga fögderistäders polischefer, lämnat förslaget helt utan erinran. Övriga polischefer hava framhållit, bland annat, det i betänkandet såsom mindre lämpligt betecknade förhållandet att i magistratsstad, där borgmästaren eller en rådman vore polischef, denne i polishänseende bleve underställd den vid rådhusrätten såsom åklagare uppträdande landsfogden. Anmärkningar mot ifrågavarande detalj i förslaget hava riktats även från andra håll såsom Svea hovrätt och Göta hovrätt, vissa länsstyrelser och ett antal rådhusrätter. Olika förslag till frågans lösande hava därvid framkommit. Sälunda har Göta hovrätt hemställt att i de fall, där ledamot av rådhusrätten hade chefskap över polisväsendet inom staden, chefskapet måtte överflyttas å stadsfiskalen redan i samband med den nu föreslagna omorganisationen av landsfogdeinstitutionen, även om tidpunkten för denna omorganisations genomförande därigenom skulle komma att något framskjutas.

Ett flertal rådhusrätter hava likaledes uttalat sig för en omedelbar överflyttning av polischefskapet å stadsfiskalen.

Rådhusrätten i Västerås har anfört:

Den närmast till hands liggande lösningen torde vara, att i lag fastställdes att i magistratsstad stadsfiskalen skulle vara polischef. En dylik föreskrift skulle även motsvara den faktiska utvecklingen sådan som de sakkunniga i sitt betänkande tecknat den. På vissa håll skulle dock måhända en lösning av ifrågasatt innehåll icke vara lycklig. Ett annat sätt att lösa frågan skulle vara, att landsfogden finge övertaga polischefsbefattningen i sådana magistratsstäder, där domstolsledamot för närvarande tjänstgjorde som polischef. I flera län skulle en sådan anordning säkerligen kunna utan större svårigheter genomföras och särskilt i länens residensstäder skulle några praktiska olägenheter knappast uppstå, men i län med större ytvidd och betydande avstånd mellan städerna skulle onekligen effektiviteten i polisledningen försvagas. Emellertid torde en tämligen tillfredsställande anordning kunna nås på annan väg. Vid granskning av de uppgifter, som enligt förslaget skulle åvila landsfogde som länspolischef, framstode det tydligt, att det viktigaste i detta avseende vore att landsfogden finge tillfälle att följa och påverka utvecklingen på området samt att landsfogden ägde utöva chefskap vid sammandragning av polisstyrkor. Dessa synpunkter skulle för de städer, varom nu vore fråga, kunna tillgodoses utan direkt förmanskap från landsfogdens sida för den lokala polischefen genom en föreskrift, att landsfogden skulle äga yttra sig över alla framställningar från den lokale polischefen till länsstyrelsen samt att stadspolischefen så snart fråga av större betydelse uppkomme skulle samråda med landsfogden ävensom att landsfogden skulle övertaga chefskapet vid sammandragning av polisstyrkan inom länet. Enligt rådhusrättens uppfattning skulle därigenom huvudsyftet med omorganisationen på detta område vinnas utan att de allvarliga erinringar, som måste möta ett genomförande av de sakkunnigas förslag, skulle kunna riktas mot organisationen och betänkligheterna mot denna inskränkning av landsfogdarnas polischefskap torde vika, då man hade anledning räkna med, att utvecklingen tämligen snart komme att framtvinga en sådan omorganisation i fråga om polischefskapet i magistratsstäderna, som komme att underlätta ett fullständigt genomförande av de sakkunnigas förslag beträffande polisväsendet.

Rådhusrätten i Sundsvall har framhållit:

I fråga om domares befattning med polisväsendet torde man numera vara fullt ense i den uppfattningen att utbildning för domarekallet och verksamhet såsom domare hade ringa eller ingen gemenskap med utbildningen för och utövningen av praktisk polistjänst. Med hänsyn därtill funne rådhusrätten angeläget, att i de fall, där enligt nu gällande bestämmelser domstolsledamot tillika vore polischef, denna förening hos samma befattningshavare av till sin natur i vissa avseenden så vitt skilda arbetsuppgifter som domaregöromål och polisledning innefattade, icke borde upprätthållas längre än som vore oundgängligen nödigt utan upplösas så snart tillfälle därtill gaves. Därest nu föreliggande omorganisationsförslag, i vad detsamma avsåge polisväsendet, komme att genomföras i den utsträckning, som i betänkandet förordades, torde sålunda domstolsledamot, som tillika vore polischef, lämpligen böra i omedelbart sammanhang med omorganisationens genomförande befrias från befattning med polisväsendet och icke kvarhållas i polischefsbefattning till en oviss framtid, då i utsikt ställd omorganisation av lands- och stadsfiskalsbefattningarna kunde komma att äga rum. De polischef i magistrats-

stad tillkommande uppgifterna torde utan olägenhet kunna uppdelas mellan vederbörande länspolischef och den befattningshavare i staden, som kunde finnas för polistjänst bäst rustad, i vilket avseende rådhusrätten hyste den uppfattning, att främst borde ifrågakomma i stad, där polispersonalen stode under befäl av poliskommissarie, denne som väl finge antagas vara på grund av erfarenhet och rutin i polistjänst för sådana uppgifter mera kvalificerad än stadsfiskal, som i sin tjänst sysslat uteslutande eller huvudsakligen med åklagargöromål. I stad med mera än en poliskommissarie torde det böra ankomma på länsstyrelsen i vederbörande län att förordna den av kommissarierna, som befunnas för uppgiften bäst skickad.

Rådhusrätten i Halmstad har förordat, att polischeferna i de magistratsstäder, där borgmästaren vore polischef, i likhet med vad nu vore fallet direkt underordnades länsstyrelsen. Rådhusrätten har tillika uttalat att erforderligt samarbete mellan polischefen och landsfogden i alla fall torde kunna utan större svårigheter åvägbringas.

I anslutning till vad nyssnämnda rådhusrätter andragit har Svea hovrätt anfört:

Då i stad med egen jurisdiktion borgmästaren eller annan ledamot av rådhusrätten vore polischef, skulle han enligt förslaget i denna egenskap vara underställd landsfogden. Emot en sådan ordning hade med fog erinringar gjorts från rådhusrätternas sida. Enligt hovrättens mening borde emellertid denna brist i förslaget icke, såsom i ett flertal yttranden ifrågasatts, avhjälpas därigenom, att landsfogden fränkades befattning med stadens polisväsende, utan i stället därigenom, att egenskapen av polischef överflyttades från vederbörande ledamot av rätten till stadsfiskal eller poliskommissarie. Föreningen av domare- och polischefsbefattning vore ur flera synpunkter olycklig, något som särskilt framträdde, där polischefens ingripande krävdes vid uppkommande oroligheter. Hovrätten skulle därför betrakta det såsom en vinst, om i detta sammanhang rättelse kunde ske i förevarande hänseenden. Detta förutsatte emellertid en närmare utredning av hithörande spörsmål. Därest denna utredning ej hunne avslutas i så god tid, att den ifrågasatta organisationsändringen kunde i samtliga här avsedda städer genomföras till den dag, då förslagen vore avsedda att träda i kraft, kunde lämpligen genom en övergångsbestämmelse fastslås en något senare tidpunkt, vid vilken landsfogden skulle övertaga befattningen med polisväsendet i stad där vid de nya författningarnas ikraftträdande ledamot av rådhusrätten vore polischef.

Den av de sakkunniga föreslagna *tudelingen av chefskapet över landsfogden* har behandlats i huvudsakligen länsstyrelsernas yttranden. Länsstyrelsen i Stockholms län har i denna del uttalat:

Den anmärkning kunde visserligen göras att landsfogdar och landsfiskaler komme att såsom åklagare och polismän lyda under olika myndigheter. I allmänhet torde en sådan dubbelställning få anses olämplig och icke böra ifrågakomma. Lämpligast hade givetvis varit om en skilsmässa kunnat genomföras mellan å ena sidan åklagar- och kriminalpolisväsende och å andra sidan ordningspolisväsende. Då detta emellertid icke, särskilt med hänsyn till därmed förbundna stora kostnader, för närvarande kunde ske samt det föreliggande förslaget innebure en given fördel i fråga om åklagarväsendets organisation, hade länsstyrelsen ingen erinran att göra utan tillstyrkte förslaget även i förevarande hänseende.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har visserligen funnit tudelningen av chefskapet över landsfogden innebära en svaghet i förslaget men därefter anfört:

Då enligt förslaget jämväl vore avsett, att länsstyrelsens ställning såsom högsta åklagarmyndighet skulle upphöra och att landsfogden skulle övertaga länsstyrelsens nuvarande uppgift att utöva tillsyn över att begångna brott lagligen beivrades — varemot länsstyrelsen icke hade något att erinra — samt i utkastet till instruktion för landsfogdarna de båda verksamhetsområden, som skulle falla under landsfogden — åklagarväsendet och polisväsendet — syntes hava blivit på tillfredsställande sätt avgränsade från varandra, hade länsstyrelsen icke ansett sig böra framställa erinran mot förslaget i denna del. Länsstyrelsen ansåge sig hava så mycket mindre skäl därtill som det förutsattes, att det föreslagna ordnandet av chefskapet över landsfogden allenast skulle bliva av provisorisk varaktighet i avbidan på en framtida självständig åklagar- och polisorganisation.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett det riktigt, att landsfogden såsom överåklagare ställdes under justitiekanslerns chefskap, men att med länsstyrelsens ställning i länet borde följa rätt för länsstyrelsen att anbefalla åtal, givetvis i varje fall på länsstyrelsens risk och ansvar. Länsstyrelsen i Blekinge län har funnit, att justitiekanslersämbetet borde utöva kontroll över landsfogden i dennes egenskap av överåklagare i länet, men att det i övrigt vore mest naturligt att landsfogden stode under länsstyrelsens chefskap, även i disciplinärt avseende, justitiekanslersämbetet likväl obetaget att förordna om åtal mot landsfogden för förseelser såsom åklagare.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har yttrat:

Ehuru det måste medges, att en tudelning av en befattning i subordinationshänseende i regel icke vore lycklig, och ehuru förslaget härutinnan vid kritiska tillfällen i den praktiska tillämpningen måhända kunde komma att leda till vissa svårigheter och intressekollissioner, syntes de sakkunniga ha löst frågan på ett i stort sett lyckligt sätt, varför länsstyrelsen ansåge sig i huvudsak kunna ansluta sig till förslaget. Då landsfogden i egenskap av länspolischef under länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet skulle hava ansvaret för och ledningen av polisväsendet inom länet, syntes den logiska följden fordra, att landsfogden rent disciplinärt även skall lyda under länsstyrelsen. Därför måste länsstyrelsen motsätta sig att endast justitiekanslern skulle äga mot landsfogde vidtagna disciplinära åtgärder eller åtgärder för landsfogdes ställande under åtal.

Länsstyrelsen i Örebro län, som i likhet med flera andra länsstyrelser ansett att länsstyrelsen borde äga disciplinär bestraffningsrätt över landsfogden, har framhållit att föreställning skulle kunna meddelas av länsstyrelsen, som dock därom borde underrätta justitiekanslersämbetet, men att därest fråga bleve om åtal samt avstängning från tjänstgöring, ärendet borde hänskjutas till nämnda ämbete.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i denna fråga haft en från flertalet andra myndigheter avvikande uppfattning. Länsstyrelsen har sålunda anfört bland annat:

Med den utformning bestämmelserna rörande landsfogdens ställning såsom överåklagare fått, syntes det orimligt att till honom överlämna uppdraget

såsom chef för ordningspolisen inom länet. Det kunde väl icke ifrågasättas, att länsstyrelsen vid utövandet av en av sina viktigaste och mest grannliga ämbetsplikter — att svara för den allmänna ordningen inom länet — skulle vara beroende av att den främsta befälspersonen av andra göromål hindrades att utöva sin befattning. Därest en sådan anordning bleve genomförd, måste denna enligt länsstyrelsens bestämda uppfattning mycket snart leda till organisationens sönderbrytande.

Vad angår frågan om landsfogdens befattning med *förundersökningarna* rörande de brott, vilka skola åtalas av honom, må erinras om processlagberedningens förut återgivna uttalande om det nära sambandet mellan åtalet och förundersökningen.

Länsstyrelsen i Uppsala län har med hänsyftning på en blivande straffprocessreform anfört:

I avseende å förhållandet mellan åklagarfunktionen och förundersökningen torde det vara sannolikt, att beträffande de svårare brotten åklagaren finge övertaga ledningen av undersökningen i de mål, i vilka han skulle utföra åtalet. För egen del ville länsstyrelsen såsom särskilt stöd för sistnämnda uppfattning framhålla, att risken eljest torde ligga mycket nära till hands att den i en modern brottmålsprocess synnerligen viktiga förundersökningen komme att flyttas över till underordnade polisfunktionärer.

Överståthållarämbetet har givit uttryck åt en annan uppfattning och framhållit att en åklagare, som från början själv ledde polisutredningen, ofrivilligt kunde komma att bibringas en förutfattad mening rörande den misstänktes brottslighet och därav föranledas till åtals anställande i oträngt mål. Ämbetet har tillagt, att större trygghet i nu berörda hänseende torde vinnas, därest åklagaren hade att taga ståndpunkt till en utredning i vilken han själv icke förut haft mera aktiv del — detta givetvis under förutsättning att åklagaren vore i juridiskt hänseende kvalificerad.

I fråga om landsfogdens *övriga arbetsuppgifter* utöver dem som föreslagits skola tillkomma honom i egenskap av överåklagare och länspolischef har länsstyrelsen i Jämtlands län hävdad, att de ämbetsgöromål, som enligt förslaget skulle åligga landsfogden, inom flera län komme att visa sig otillräckliga för att utfylla hans tjänstetid i synnerhet som de göromål, som tillkommit, torde bliva mindre tidskrävande än de, från vilka han enligt förslaget skulle befrias. Länsstyrelsen har ansett, att landsfogden därför borde fortfarande kunna efter länsstyrelsens beprövande åläggas andra till länsstyrelsens ämbetsområde hörande göromål såsom inventeringar och granskning av utmättningsrapporterna, vilka uppgifter syntes stå i nära sammanhang med åklagarverksamheten, samt hållande av sammanträden med menighet utom landskansliet, därest han därtill förordnades.

Åtskilliga andra myndigheter ävensom vissa enskilda sammanslutningar hava haft en från länsstyrelsen i Jämtlands län avvikande uppfattning och i stället uttalat farhågor för att landsfogden icke skulle medhinna alla honom åliggande åklagar- och polisuppgifter.

Länsstyrelsen i Uppsala län har, under framhållande av svårigheten att beräkna i vad mån landsfogdarna i de olika länen bleve helt sysselsatta

eller icke medhonne andra uppgifter än som åläge dem enligt den föreslagna organisationen, förordnat att det överlämnades åt länsstyrelsen att efter samråd med justitiekanslersämbetet tilldela landsfogden vissa uppgifter inom länsstyrelsen i det fall att honom eljest åliggande göromål ansåges utan olägenhet medgiva en sådan anordning.

De av de sakkunniga föreslagna *behörighetsvillkoren* för landsfogdebefattning har Svea hovrätt funnit i stort sett väl avvägda. Hovrätten har emellertid ifrågasatt, huruvida icke kraven på viss tids tjänstgöring å skilda verksamhetsområden inom åklagar- och polisväsendet lämpligen borde ordnas så att tjänstgöring på visst område kunde, utan att dispensvägen behövde anlitas, till viss del ersättas av på annat sätt ådagalagd skicklighet såsom åklagare och polisman.

Länsstyrelsen i Blekinge län har ifrågasatt om förordnande att handlägga inskrivningsärenden minst sex inskrivningsdagar kunde vara av den vikt och betydelse, att det borde uppställas såsom villkor för behörighet till landsfogdetjänst.

Häradshövdingen i Härjedalens domsaga har på anförda skäl förordnat, att de blivande landsfogdarnas domstolsutbildning uteslutande förlades till häradsrätt.

Länsstyrelsen i Gotlands län har, under erinran att inom länet icke funnes rådhusrätt i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sutte minst två lagfarna ledamöter, funnit det kunna möta vissa svårigheter för en aspirant att erhålla förordnande å stadsfiskalstjänst utom länet samt därför föreslagit att dylik tjänstgöring jämväl skulle kunna fullgöras å stadsfiskalskontor i stad med rådhusrätt, i vilken förutom borgmästaren sutte en lagfaren ledamot.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har anfört:

Bestämmelsen att landsfogdeaspirant inom loppet av tjänstgöringstiden å landsfogde-, landsfiskals- eller stadsfiskalskontor under minst hälften av tiden skulle hava på grund av vederbörliga förordnanden utfört å nämnda kontor förekommande åklagar- och polisgöromål torde bliva omöjlig att genomföra. Såvitt länsstyrelsen kunde förstå, torde det vara uteslutet för vederbörande aspiranter att inom loppet av så kort tid kunna förskaffa sig förordnanden i den betydande omfattning, som föreslagits. En mildring av bestämmelsen härutinnan syntes därför ofrånkomlig, försåvitt man ej ville förbinda bestämmelsen med en motsvarande skyldighet för vederbörande landsfogde eller landsfiskal att taga ledigt i erforderlig utsträckning. Givetvis förutsattes därvid, att vederbörande ordinarie befattningshavare ej skulle behöva under tiden för ledigheten vidkännas avdrag å bestående löneförmåner. I detta sammanhang ville länsstyrelsen påpeka, att med den inställning till reformförslaget, som landsfiskalerna åtminstone i Jönköpings län intagit, det måhända kunde bliva vanskligt att finna någon landsfiskal, som överhuvudtaget vore villig att bereda en landsfogdeaspirant anställning å landsfiskalens kontor. För undvikande av eventuella svårigheter härutinnan borde i samband med meddelande av anslag till avlönande inom vissa distrikt av extra eller biträdande landsfiskaler eller tjänstebiträden åt landsfiskaler föreskrivas skyldighet för vederbörande landsfiskal att underkasta sig tjänstgöring å landsfiskalskontoret av dylik aspirant.

Länsstyrelsen i Uppsala län har framhållit att med avseende å kompetensföreskrifterna förelåge den stora svårigheten att hittills blott få personer med tillräcklig teoretisk utbildning ägnat sig åt åklagar- och polisväsendet. Länsstyrelsen har vidare uttalat:

Föreskrifterna komme därför att bliva avgörande för beskaffenheten av en ny, visserligen icke mångtalig, men betydelsefull kår av befattningshavare. Svårigheten ökades därigenom att landsfogdarna från början försattes i en tjänsteställning, som fordrade god teoretisk utbildning, stor erfarenhet och mycken personlig takt. Enligt länsstyrelsens uppfattning hade de sakkunniga underskattat betydelsen av den praktiska tjänstgöringen såväl under utbildningstiden vid polishögskolan som under den praktiska tjänstgöringen. På grund av landsfogdarnas dubbla uppgifter såsom åklagare och chefer för ordningspolisen vore det svårt att finna en lämplig fördelning av tjänstgöringstiden. Dock syntes tjänstgöringen vid ordningspolisen vara avgjort för kort. Det syntes också kunna ifrågasättas, om icke bland meriterande tjänstgöring borde upptagas även tjänstgöring vid statspolisen.

Såsom en avsevärd förbättring har länsstyrelsen i Kronobergs län betecknat de skärpta fordringarna beträffande landsfogdarnas utbildning i ordningspolishänseende. Länsstyrelsen har fortsatt:

Denna gren av landsfogdarnas verksamhet syntes emellertid länsstyrelsen vara av den utomordentliga betydelse, att kompetensfordringarna i detta hänseende borde än ytterligare skärpas. För att landsfogdarna skulle erhålla nödig och behöflig erfarenhet vid utövande av polisbefäl syntes en tjänstgöring vid ordningspolisen i Stockholm eller Göteborg av ett år vara erforderlig. Någon utökning av den praktiska utbildningstiden torde detta krav icke böra föranleda, då med landsfogdeaspiranternas teoretiska utbildning en tjänstgöring av sex månader å landsfogdekontor och samma tid å landsfiskalskontor kunde bliva tillräcklig. Länsstyrelsen ville vidare ifrågasätta om icke tiden för förordnandena att utföra åklagar- och polisgöromål måtte nedsättas förslagsvis till en fjärdedel av tjänstgöringstiden. Slutligen syntes det kunna ifrågasättas, om icke landsfogdeaspirant — för att vinna den inblick i länsstyrelsens arbetsätt, som för landsfogdens utövande av sin tjänst ofta vore nödig — borde tjänstgöra någon tid även vid länsstyrelse.

Beträffande den närmare utformningen av planen för de blivande landsfogdarnas utbildning i kriminalpolis- och ordningspolishänseende har överståthållarämbetet funnit den föreslagna utbildningen för kriminalpolistjänst ägnad att bibringa eleverna en med hänsyn till den knappa tiden relativt tillfredsställande första kunskap i hithörande ämnen. I likhet med flera andra myndigheter har ämbetet emellertid ansett ordningspolisutbildningen för kort och förordnat, att i en blivande landsfogdekurs utbildningen i ordningspolistjänst i högst väsentlig grad utökades utöver vad de sakkunniga föreslagit.

Det må slutligen i detta sammanhang omnämnas att flera myndigheter framhållit lämpligheten av att en utbildning efter i huvudsak de linjer som de sakkunniga föreslagit i fråga om den s. k. polishögskolan måtte beredas jämväl aspiranterna å andra befattningar inom åklagar- och polisväsendet än de nya landsfogdetjänsterna.

Mot de föreslagna inskränkningarna i landsfogdens rätt till *privat verksamhet* har i princip inga invändningar gjorts. Beträffande omfattningen av dessa inskränkningar hava emellertid meningarna varit delade.

Gotha hovrätt har funnit vägande skäl tala för förbud för landsfogde att bedriva advokat- och inkasseringsverksamhet. Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har givit uttryck åt samma uppfattning ävensom länsstyrelsen i Gotlands län såvitt angår inkasseringsverksamhet. Vad häradshövdingeföreningen anfört har Svea hovrätt funnit vara förtjänt beaktande.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har förordat, att landsfogde icke skulle utan justitiekanslersämbetets tillstånd få idka annan förvärvsverksamhet. Samfundet har vidare anfört:

Därest ett så allmänt stadgande ej funnes lämpligen böra införas, syntes i vart fall landsfogden böra vara förbjuden att syssla med advokatverksamhet eller åtaga sig inkasseringssuppdrag. Sådan verksamhet vore mer än någon annan art av enskild förvärvsverksamhet ägnad att skapa fara för intressekonflikter för en person i åklagarställning. Det av de sakkunniga föreslagna förbudet mot allenast vissa former av advokatverksamhet utgjorde ett alltför bristfälligt skydd mot denna fara.

Å andra sidan har i några yttranden ifrågasatts huruvida icke landsfogden borde äga att vara rättens ombudsman i konkurs. Länsstyrelsen i Gotlands län har funnit sådant uppdrag avse rättsvårdande verksamhet och länsstyrelsen i Blekinge län har ansett, att den inblick landsfogden därigenom kunde få i ett konkursärende bleve snarare till nytta än till skada och att ett dylikt uppdrag knappast kunde tänkas råka i kollision med landsfogdens ämbetsutövning. Sistnämnda länsstyrelse har därjämte ansett, att landsfogden borde kunna förordnas att hålla exekutiva auktioner.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar har anfört:

Förmånen att förrätta auktioner å fast egendom, som av 1928 års lönekommitté angivits såsom till tjänsten hörande sportler, hade för åtskilliga landsfogdar medfört ett högst nödvändigt tillskott till den nu utgående knappa avlöningen. Ehuru det kunnat synas billigt, att denna förmån bibehölles även vid nu föreslagen löneförbättring, hade föreningen i detta hänseende på grund av även andra än ekonomiska skäl icke något att erinra mot föreslaget förbud. Vad däremot anginge förbudet att vara rättens ombudsman i konkurs ansåge föreningen, att bärande skäl icke förebragts för detsamma. Genom verksamhet såsom rättens ombudsman sattes landsfogden i tillfälle att redan på ett mycket tidigt stadium i konkursen undersöka, huruvida konkursgäldenär gjort sig skyldig till brottslig handling. Berättelse, innehållande bland annat uppgift därom, skulle nämligen under rättens ombudsmans inseende så fort ske kunde upprättas av förvaltaren. Om landsfogde vore rättens ombudsman, skapades en stark garanti för att denna fråga bleve ägnad en ingående prövning. Skulle i fall, när i sådan berättelse brottsligt förfarande ej ansetts föreligga, mot förmodan nya omständigheter under konkursens gång framkomma, som medförde straffrättsligt ansvar, vore det föreningens bestämda åsikt, att landsfogde i så fall utan dröjsmål vidtog erforderliga åtgärder för den brottsliges befordrande till straff. De med rättens ombudsmannaskap förenade göromålen kunde i stort sett utföras å tid, som lämpade sig för rättens ombudsman. Där rättens ombudsman för

viss åtgärd, exempelvis hållande av förlikningssammanträde, vore förhindrad, förordnade konkursdomaren på därom gjord framställning annan person att i angivet avseende vara rättens ombudsman. Någon konflikt med landsfogdens tjänstegöromål uppstode sålunda icke. — Om landsfogden mottoge uppdrag av enskild part att i samband med utförande av tjänstetalan vara dennes rättegångsombud eller rättegångsbiträde, vore det enligt föreningens mening obilligt, att han ej skulle få betinga sig ersättning.

Vad föreningen sist anført har länsstyrelsen i Älvsborgs län funnit icke sakna berättigande samt tillagt, att åsyftade bestämmelse sannolikt skulle få till följd att landsfogden icke åtog sig dylika uppdrag, vilket torde få betraktas såsom från praktisk synpunkt mindre önskvärt.

Länsstyrelsen i Hallands län har ansett landsfogdeföreningens erinringar icke böra föranleda till någon ändring i de föreslagna bestämmelserna.

Behovet av *rättsbildade biträden (landsfogdeassistenter)* har framhållits i flera yttranden. I fråga om det erforderliga antalet dylika befattningshavare har justitiekanslersämbetet yttrat:

De sakkunniga hade för den närmaste tiden räknat med fem assistentbefattningar. Ämbetet hade ej, innan erfarenhet vunnits, anledning ifrågasätta annan begynnelseberäkning men ville framhålla angelägenheten av att den prövning, som från fall till fall gjordes rörande behovet av assistent, icke skedde efter en snäv måttstock. Med den allsidighet och rutin assistenttjänsten borde giva bleve den en värdefull tillgång vid besättande av en del underåklagarbefattningar, särskilt sådana i medelstora eller större städer, och det vore därför av betydelse att denna form av meritering ej bleve för svårtillgänglig. Helt naturligt borde vid prövningen behovet av biträde åt landsfogden i första hand vara avgörande. Det förefölle dock som om landsfogdeuppgiften, sådan den utstakats i förslaget, kunde visa sig genomsnittligt bliva av ganska påfrestande natur, och det borde icke förbises att möjligheten att vid förfall för landsfogden eller anhopning av göromål överlåta åklagaruppgift till vederbörande underåklagare finge sin begränsning i de krav på kvalifikation hos denne, som för sådant fall måste uppställas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har framhållit, att jämväl detta län vore i behov av en landsfogdeassistent, samt därom uttalat:

Länets oerhörda utsträckning och jämförelsevis utvecklade kommunikationer, dess egenskap av gränslän samt de i ordningshänseende utsatta orter som malmfältssamhällena utgjorde syntes länsstyrelsen innefatta tillräcklig motivering därför. Men därtill komme en omständighet som icke borde fränkännas betydelse: för ett nöjaktigt utförande av landsfogdens åklagaruppgift i denna landsända, särskilt förundersökningar och åtals utförande, vore kunskap i finska av väsentlig betydelse — detta språk utgjorde modersmålet för mellan 20,000 och 30,000 människor i länet — och det skulle fördenskull ur rekryteringssynpunkt vara av värde att som landsfogdeassistenter erhålla finskunniga och eljest kvalificerade underåklagare eller andra aspiranter på banan.

Frågan om *handhavandet av de arbetsuppgifter som icke längre skola tillkomma landsfogdarna*, i första hand inventeringarna, har behandlats i åtskilliga yttranden. Beträffande sakens principiella sida har länsstyrelsen i Stockholms län anført:

För förslaget måste anses tala den omständigheten, att inventeringsförrättningarna skulle komma att anförtros åt de befattningshavare, som utom vid själva inventeringarna hade att granska landsfiskalernas medelsförvaltning och som följaktligen vore förtrogna med deras räkenskaper. Å andra sidan bestode en icke obetydlig fördel med det nuvarande systemet däri, att förmanskapet över landsfiskalerna på alla områden av deras verksamhet utövades av samma person. Genom den ifrågasatta anordningen skulle uppkomma ett dubbelt förmanskap, dels i polisavseende, dels i räkenskapsavseende. Då emellertid vederbörande tjänsteman å landskontoret vid sin inventering av landsfiskalernas räkenskaper fungerade i kraft av särskilt uppdrag från länsstyrelsen, torde detta förhållande icke behöva föranleda några större betänkligheter.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har ansett, att även om landsfogden på grund av sin chefställning till landsfiskalerna och sin kännedom om deras arbetsförhållanden hade bättre förutsättningar att utöva kontroll över medelsförvaltarna, så kunde dock de sakkunnigas förslag i denna del godtagas. Länsstyrelsen i Älvsborgs län har uttalat, att frågan om handhavandet av de arbetsuppgifter, som enligt förslaget icke längre skulle tillkomma landsfogdarna, nog kunde utan större svårighet lösas enligt de riktlinjer, som av de sakkunniga uppdragits.

Den med överflyttningen av ifrågavarande göromål följande arbetsökningen för länsstyrelsen har påtalats i några yttranden. Länsstyrelsen i Stockholms län har sålunda framhållit, att då den sakkunskap som erfordrades för dessa göromål uteslutande torde vara att finna bland befattningshavarna å landskontoren, vore det uppenbart, att förslagets genomförande vore ägnat att öka landskontorens arbetsbörda med nya, viktiga uppgifter. Länsstyrelsen har vidare anfört:

De sakkunniga hade ansett detta möjligt med hänvisning till den lättnad i arbetsbördan, som landskontoren vunnit bland annat genom den förändrade ecklesiastika boställsförvaltningen. Beträffande länsstyrelsen i Stockholms län hade den lättnad i arbetsbördan som åsyftades redan utfyllts genom beslut om överflyttning från landskansliet till landskontoret av vissa arbetsuppgifter angående tillsynen över stiftelser, värnplikts- och mobiliseringsärenden och ärenden angående s. k. utländsk fattigvård.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat att hinder icke mötte för landskontoret i länet att med redan tillgänglig personal handhava bestyret med inventeringarna, därvid dock någon ökning av förrätningstiden vore att räkna med. Beträffande de exekutiva auktionerna å fast egendom har länsstyrelsen framhållit:

Då länsstyrelsen icke vidare skulle äga förordna landsfogden att hålla exekutiva auktioner, bleve därav en följd att ytterligare minst en jurist å landskansliet måste tagas i anspråk såsom förrättningsman. Med hänsyn till den tid, som åtginge för resor och förrättningarnas avhållande, droges därigenom arbetskrafter från landskansliet i en sådan omfattning, att ytterligare personal måste anställas, därest ej andra förhållanden inträffade, som föranledde minskning av landskansliets arbetsbörda.

Riksräkenskapsverket, som icke haft något att erinra mot att bestyret med inventeringarna avskildes från landsfogdarnas arbetsuppgifter, har tillika anfört:

Ämbetsverket måste med styrka hävda, att ifrågavarande kontroll för att bliva verkligt effektiv måste handhas av personal med därför särskilt lämpad utbildning, med tillräckligt auktoritativ tjänsteställning och med huvuddelen av sin verksamhet förlagd till kontrollområdet. Landsfogdarnas nuvarande kontrolluppgifter borde därför sammanföras med länsstyrelsernas omedelbara befattning med skatteuppbörden och kontrollen därå samt läggas under en tjänsteman i minst länsbokhållares tjänstegrad. Ordnandet av ifrågavarande kontroll på föreslaget sätt skulle möjliggöra ett önskvärt intimare samarbete på området mellan riksräkenskapsverket och länsstyrelserna än som kunnat ernås under nuvarande förhållanden, då ju landsfogdarna icke hade någon nämnvärd kontakt med medelsförvaltningens olika grenar.

Lämpligheten att påbörja *övergången till den nya organisationen* å den av de sakkunniga föreslagna dagen eller den 1 juli 1935 har ifrågasatts av flera myndigheter. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har, med hänsyn till nödvändigheten att ett större antal aspiranter förvärvade den av de sakkunniga föreslagna högre utbildningen, ansett det önskvärt, att övergången skedde senare eller att reformen successivt genomfördes under loppet av några år framåt.

Länsstyrelsen i Uppsala län har framhållit, att det icke kunde ifrågasättas att nuvarande ordinarie innehavare av landsfogdebefattningarna skulle automatiskt överföras på de nya tjänsterna. Länsstyrelsen har vidare anfört:

Beträffande innehavarna av förordnanden torde åtskilliga av dem under hittillsvarande tjänstgöring sökt att skaffa sig god teoretisk och praktisk utbildning. I vad mån denna vore tillräcklig efter en kurs vid den föreslagna polishögskolan, torde få prövas för varje särskilt fall. Under alla förhållanden måste det betonas att icke vid nyskapandet av landsfogdekåren utnämningar medelst fullmakt borde ske av andra befattningshavare än sådana, som fullt fyllde måttet. Misstagen vid genomförandet av 1917 års fogderiförvaltningsorganisation borde icke upprepas.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har velat särskilt understryka att för de landsfogdar, vilka den 30 juni 1935 bestridde annan tjänst, en återgång till verksamhet som landsfogde icke borde ifrågakomma, med mindre i varje särskilt fall den bestridda tjänsten finge anses i huvudsak jämställd med eller mera kvalificerad än landsfogdetjänst enligt den gamla ordningen. Länsstyrelsen har tillagt, att upprätthållandet av denna princip vore av olika skäl nödvändigt för att åsyftad vinning av reformen inom rimlig tid skulle kunna ernås. Statskontoret har, under hänsyftning på de sakkunnigas uttalande i denna riktning, ansett det ofrånkomligt att vissa nuvarande landsfogdar uppfördes å indragningsstat.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har yttrat:

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke genom särskilda övergångsbestämmelser borde regleras fordringarna å tjänstgöring inom åklagar- och polisväsendet under den övergångstid, som komme att förflyta, innan reformen av åklagarväsendet bleve i sin helhet genomförd. Så länge detta icke vore förhållandet, bleve tjänstgöringen å landsfiskalskontor ej av samma värde ur utbildningssynpunkt, varför anledning torde saknas uppställa fordran på dylik tjänstgöring under så lång tid som minst ett år, förrän jämväl landsfiskalstjänsterna omorganiserats. Emellertid kunde det angivna syftet tillgodoses även på en annan väg, nämligen genom att från fall till fall läm-

nades dispens från de föreslagna kompetensbestämmelserna. Länsstyrelsen förutsatte, att så komme att förfaras, och hade därför icke anledning föreslå några särskilda övergångsbestämmelser i omförmält hänseende.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar har hemställt att för förordnad landsfogde, som den 1 juli 1935 uppehållit landsfogdetjänst under minst tre år, fullmakt från och med sistnämnda dag skulle utfärdas å innehavd tjänst. Länsstyrelsen i Hallands län har i anledning härav uttalat, att det vore nödvändigt att frågan om sådan fullmakt avgjordes särskilt för varje fall med hänsyn till förefintlig kompetens samt det sätt, varpå den förordnade skött tjänsten.

Beträffande *kostnaderna* för den nya organisationen och vad först angår *landsfogdarnas avlöning* har vikten av att denna bleve tillfredsställande reglerad framhållits i åtskilliga yttranden. Sålunda har justitiekanslersämbetet förklarat, att landsfogdarna alltför länge bibehållits vid en i förhållande till deras befattningars vikt och därmed förenat ansvar låg avlöning. Ämbetet har vidare anfört:

Det vore nödvändigt att genom väsentlig bättring av landsfogdarnas villkor göra befattningarna mera begärliga för personer med förutsättningar för uppgifternas handhavande. En ökning av lönen vore därjämte motiverad av de skärpta kompetenskrav förslaget uppställde. Med tillfredsställelse hade ämbetet iakttagit att de sakkunniga visat förståelse för angelägenheten av att landsfogdarna, om verkligen något skulle vinnas med reformen, erhöles en god avlöning. En avprutning på förslaget härutinnan komme säkerligen att visa sig vara en kortsynt sparsamhet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har erinrat om att länsstyrelsen redan tidigare framhållit den synnerliga angelägenheten av att landsfogdarna i lönehänseende erhöles en fördelaktigare ställning än den de för närvarande intoge, och länsstyrelsen ville jämväl nu understryka vikten härav. Länsstyrelsen har tillagt, att endast därigenom torde det vara möjligt att få landsfogdetjänsterna rekryterade på sådant sätt, att innehavarna därav kunde förväntas bliva i olika avseenden kvalificerade för att på tillfredsställande sätt fylla de synnerligen viktiga och ansvarsfyllda uppgifter, som enligt den ifrågasatta reformen skulle åvila dem.

Statskontoret har anfört:

Med hänsyn till de krav på utbildning och kvalifikationer, som måste ställas å landsfogdarna, samt arten av det dem åvilande arbetet hade statskontoret funnit sig kunna i stort sett ansluta sig till de sakkunnigas förslag i fråga om den avlöning, som skulle utgå till dessa befattningshavare. Därvid hade statskontoret fäst särskilt avseende vid angelägenheten av att landsfogdarna skulle stå ekonomiskt fria samt att landsfogdarnas möjlighet att förskaffa sig inkomster vid sidan av tjänsten skulle väsentligt beskäras.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har uttalat sig i samma riktning som statskontoret.

Även myndigheter som avstyrkt omorganisationsförslaget i övrigt hava uttalat sig för en lönereglering för landsfogdarna. Bland dessa myndigheter är länsstyrelsen i Östergötlands län som förklarat, att nämnda befatt-

ningshavare borde beredas en avlöning som bättre motsvarade vikten av deras uppgifter och att länsstyrelsen i fråga om avlöningarnas storlek anslöte sig till de sakkunnigas förslag.

Avlöningarnas storlek har behandlats jämväl i åtskilliga andra yttranden. Svea hovrätt, som förklarar sig tillmäta den omständigheten att enligt förslaget landsfogdarnas avlöning bleve på ett tillfredsställande sätt reglerad synnerlig betydelse, har ansett de föreslagna lönerna dock ej vara högre än att varje sänkning av lönebeloppen vore betänkelig.

Länsstyrelsen i Stockholms län har anfört:

Den föreslagna lönen ansåge länsstyrelsen vara väl avpassad, så att verkligt kvalificerad arbetskraft erhöles för besättande av landsfogdetjänsterna, vilket vore nödvändigt, om den ifrågasatta reformen skulle kunna bliva till den nytta som med densamma avsåges. Länsstyrelsen ville understryka, att denna lönesättning också vore erforderlig, om syftet en verkligt kvalificerad rekrytering skulle kunna uppnås.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har betecknat den föreslagna avlöningen såsom skälig samt vidare framhållit:

Advokatsamfundet ville understryka vikten därunder, att de som hade att i ämbetsställning taga del i rättsvården — vare sig som domare eller åklagare — tillerkändes sådan avlöning som svarade mot deras ämbetsåliggandens betydelse för rättslivet och vore nödvändig för att i längden kunna upprätthålla en tillfredsställande rekrytering. Ur denna synpunkt framstode det som önskvärt, att avlöningen till landsfogdarna under inga omständigheter bestämdes lägre än de sakkunniga föreslagit.

Den av de sakkunniga föreslagna differentieringen av lönerna i de olika länen har stött på motstånd å flera håll. Sålunda har länsstyrelsen i Jönköpings län anfört:

Länsstyrelsen kunde icke dela de sakkunnigas uppfattning om lämpligheten av att genomföra den av de sakkunniga förordade differentieringen i lönehänseende av landsfogdarna. Ett sådant särskiljande i lönehänseende innebure en avvikelse från förut tillämpade normer vid avlöning av sinesemellan eljest likartade befattningar, för vilken, såvitt länsstyrelsen kunde finna, tillräckligt bärande skäl ej kunde anföras.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har icke funnit de av de sakkunniga anförda skälen för en differentiering av landsfogdarnas löner övertygande. Länsstyrelsen har vidare yttrat:

Variationerna i arbetsbördan torde kunna regleras därigenom att till förfogande åt mera arbetstyngda landsfogdar ställdes landsfogdeassistenter eller i övrigt mera kvalificerade biträden. Vidare syntes en konstant beräkningsgrund för differentieringen vara svår att utfinna. De förhållanden, som vid ett tillfälle skulle kunna anses avgörande för de olika landsfogdarnas avlöning, skulle vid ett annat tillfälle kunna vara så omändrade, att en ny omvärdering bleve nödvändig. Länsstyrelsen vore därför av den uppfattningen, att samtliga landsfogdar borde erhålla samma löneplacering samt att med hänsyn till tjänstens synnerligen maktpåliggande och ansvarsfulla beskaffenhet lönegraden B 30 icke kunde anses oskälig.

Ytterligare några länsstyrelser hava uttalat sig i samma riktning under det att andra, som varit i princip eniga med länsstyrelsen i Kronobergs län, förordat lönegraden B 29 för samtliga landsfogdar.

Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar har anfört:

Uppdelningen syntes föreningen opåkallad, särskilt med hänsyn till att landsfogdarna finge full sysselsättning i tjänsten med kvalificerat arbete. Givetvis föreläge det skillnader i omfattningen av landsfogdarnas arbetsbörda, men denna skillnad syntes kunna utjämnas genom bättre och mera kvalificerade biträden. Det erinrades därom att vissa landsfogdar skulle få biträde av landsfogdeassistenter, varförutom de förut hade hjälp av mycket kvalificerade polistjänstemän. Där emellertid kvalificerat arbete beträffande polis- och åklagarverksamhet i något län skulle i framtiden visa sig icke giva landsfogden full sysselsättning, hade de sakkunniga redan förutsatt, att hans arbetskraft skulle kunna tagas i anspråk för föredragning i länsstyrelsen. Föreningen förutsatte, att föredragning icke ålades landsfogdarna i andra ärenden än som eljest ålåge landssekreterare och landskamrerare, vilka utöver avlöning enligt lönegraden B 30 åtnjöte särskilda lönetillägg. Därutöver erinrade föreningen om att 1928 års lönekommitté icke ansett sig kunna, på delvis likartat material som stått till de sakkunnigas förfogande verkställa uppdelning i lönegrader av landsfogdetjänsterna. De höga kompetensfordringarna för landsfogdetjänsterna samt de maktpåliggande ämbetsuppgifterna motiverade till fullo landsfogdarnas placering uti lönegraden B 30. För denna löneställning talade även det förhållande, att landsfogdetjänsten måste betecknas såsom sluttjänst. Denna löneställning hade av Linnér i utredningen angående omorganisation av polisväsendet i riket föreslagits för landsfogdarna. För sådan landsfogde, som enligt förslaget skulle placeras i lägre lönegrad än annan landsfogde, torde det praktiskt taget finnas mycket ringa möjlighet att söka och erhålla annan landsfogdetjänst. Ej heller finnes utan löneminskning den möjlighet som för många andra befattningshavare stode öppen att efter viss tids tjänstgöring i Norrland erhålla transport till sydligare län.

Förslaget om en differentiering av lönerna har å andra sidan i princip biträts av statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Förstnämnda myndighet har emellertid föreslagit allenast två lönegrader, därvid ett mindre antal befattningar skulle placeras i lönegraden B 30 och återstoden i B 28. Statskontoret har vidare dels uttalat sig mot att rekryteringshänsyn finge vara avgörande vid bestämmandet av lönerna i vissa norrlandslän och dels förordat att, med hänsyn till den ändrade ställning de nya landsfogdarna komme att intaga med avseende å såväl avlöning som arbetsuppgifter, innehavare av ny landsfogdebefattning för placering i löneklass icke skulle få tillgodoräkna den tid han varit innehavare av nuvarande landsfogdebefattning eller på förordnande uppehållit dylik befattning.

Riksräkenskapsverket har ansett att samtliga landsfogdetjänster borde inordnas i en och samma lönegrad, lämpligen 28:e lönegraden, samt att särskilda tillägg borde beviljas för de mera krävande tjänsterna efter i huvudsak den indelning, som de sakkunniga föreslagit, och med belopp motsvarande skillnaden mellan 29:e respektive 30:e lönegraden och 28:e lönegraden.

Lönenämnden har förordat en differentiering efter det av riksräkenskapsverket angivna systemet. Utgående från att landsfogdarna — med ett undantag — erhöles en löneställning lägst motsvarande lönegraden B 28 har lönenämnden vidare anfört:

Lönertillägget borde beräknas på grundval av den lön som, vad anginge landsfogdetjänst i den högsta avlöningsgruppen, skulle tillkomma vederbörande innehavare, om befattningen vid hans tillträde till densamma tillhörde 30 lönegraden, eller som, vad beträffade landsfogdetjänst i den mellersta avlöningsgruppen, skulle utgå till innehavaren, om befattningen vid hans tillträde till densamma tillhörde 29 lönegraden. I enlighet med denna beräkning borde lönertillägget i förstnämnda fall utgå med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan lön enligt innehavande löneklass inom 28 lönegraden och lön enligt en löneklass liggande två löneklasser högre å löneplanen, samt i sistnämnda fall med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan lön enligt innehavande löneklass och lön enligt en löneklass liggande en löneklass högre å löneplanen. Denna skillnad utgjorde 960 kronor respektive 480 kronor för år räknat. Då landsfogde som uppbure lönertillägg åtnjote ledighet, under vilken han vore skyldig att vidkännas tjänstledighetsavdrag, torde vid avdragets bestämmande böra så anses, som åtnjote han lön enligt en löneklass liggande två löneklasser respektive en löneklass högre än den löneklass inom 28 lönegraden, vilken han tillhörde. Vikariatsersättning till tjänsteman, som förordnades att bestrida vikariat å sådan landsfogdetjänst, med vilken lönertillägg vore förenat, borde beräknas såsom om tjänstemannen bestrede vikariat å befattning inom 30 respektive 29 lönegraden. — Bland de landsfogdetjänster, vilka enligt de sakkunnigas förslag skulle hänföras till 28 eller den lägsta för landsfogde föreslagna lönegraden, hade även upptagits landsfogdebefattningen i Gotlands län. I betraktande av den statistiskt påvisade arbetsmängden för landsfogden i detta län ansåge lönenämnden, att tillräckliga motiv knappast förefunnes för att inplacera denna befattning i samma lönegrad som de övriga landsfogdetjänsterna. Lönenämnden föresloge, att ifrågavarande landsfogdetjänst, såsom ett undantag från den allmänna lönegradsplaceringen, hänfördes till 26 lönegraden. Av samma skäl syntes det och lönenämnden tveksamt, huruvida landsfogdarna i Västmanlands och Jämtlands län borde åtnjuta större löneförmåner än som motsvarade 28 lönegraden.

Några enstaka länsstyrelser hava funnit den föreslagna lönegradsplaceringen över huvudtaget för hög. Länsstyrelsen i Blekinge län har sålunda ifrågasatt huruvida landsfogdebefattning kunde anses bliva av den betydelse, att dess innehavare borde placeras i någon av de allra högsta lönegraderna. Länsstyrelsen i Västerbottens län har ansett det icke kunna komma i fråga att placera landsfogdarna i högre lönegrad än B 26—28. Länsstyrelsen i Jämtlands län har helt allmänt uttalat att förslaget i denna del knappast vore lyckligt avvägt med hänsyn såväl till avlöningsförmånerna för andra befattningshavare inom landsstaten som till den föreslagna differentieringen.

Mot de föreslagna *avlöningsbestämmelserna för landsfogdeassistenterna* hava vissa erinringar gjorts. Statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd hava ansett det för extra hovrättsfiskaler och domsagosekreterare gällande avlöningssystemet icke lämpligen böra ifrågakomma i förevarande fall. Statskontoret har i stället förordat, att avlöningen under en provtjänstgöring, förslagsvis ett och ett halvt år, utginge enligt 15:e löneklassen och att landsfogdeassistent därefter antoges till extra ordinarie befattningshavare i 21:a lönegraden med begynnelseavlöning i 19:e löneklassen. Riksräkenskapsverket, som funnit den föreslagna

stora löneökningen redan efter den första anställningstiden av ett och ett halvt år föga rationell, har ifrågasatt att landsfogdeassistenterna efter viss kortare aspiranttid behandlades såsom extra ordinarie tjänstemän enligt kungörelsen 1925: 356 med avlöningsförmåner förslagsvis i 19:e lönegraden, i vilket fall vanliga bestämmelser om vikariatsersättning vid uppehållande av landsfogdetjänst komme i tillämpning beträffande landsfogdeassistenterna. Jämväl lönenämnden har föreslagit att landsfogdeassistenterna såsom extra ordinarie tjänstemän inplacerades i 19:e lönegraden.

Vidare hava några länsstyrelser framställt erinringar mot ett av de sakkunniga, efter mönster från domsagoförvaltningen, framställt förslag att vikariatsarvode ej skulle utgå till landsfogdeassistent som vikarierade för landsfogde i eget län.

Överflyttningen å länsstyrelsernas tjänstemän av vissa av landsfogdarnas nuvarande arbetsuppgifter har av flera länsstyrelser ansetts komma att medföra högre kostnader än vad de sakkunniga beräknat. Några bestämda belopp hava emellertid i detta sammanhang icke angivits av ifrågavarande myndigheter. Länsstyrelsen i Västerbottens län har emellertid upplysningsvis meddelat att en överslagsberäkning givit vid handen, att kostnaderna för landsfogdens inventeringsförrättningar i nämnda län uppgått till omkring 1,500 kronor per år.

Riksräkenskapsverket har anfört:

Av en i betänkandet intagen tabell över den ungefärliga tid landsfogdarna använt för inventeringar framginge, att medeltalet för åren 1932 och 1933 utgjort i runt tal 1,150 dagar. Ett anslagsbelopp av 10,000 kronor skulle motsvara en genomsnittlig resekostnads- och traktamentsersättning per dag av allenast 8 kronor 70 öre. Även om förrättningsmän, vilkas hudsakliga arbetsuppgifter låge inom medelsförvaltningens område, skulle kunna nedbringa inventeringstiden under den hittills vanliga, exempelvis med 20 procent, syntes dock det angivna anslagsbeloppet bliva otillräckligt. Med hänsyn till dels att natraktamente under resorna i stor utsträckning måste utgå till förrättningsmännen, dels de stora resekostnaderna i de nordliga delarna av landet funne riksräkenskapsverket det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsbeloppet böra beräknas till minst 20,000 kronor, detta jämväl för det fall att besparingsreglemente skulle komma att införas för ifrågavarande inventeringsförrättare. Vad anginge det nuvarande anslagsbeloppet å 4,200 kronor till bestridande av kostnaderna för sakkunniga inventeringsbiträden m. fl. ville riksräkenskapsverket framhålla, att jämväl efter inventeringsbestyrens överflyttande till befattningshavare inom länsstyrelserna för berörda ändamål särskilda medel kunde bliva erforderliga, om än det nuvarande beloppet syntes kunna något nedsättas.

Statskontoret har framhållit, att det icke borde ifrågakomma att ställa några särskilda anslag till länsstyrelsernas förfogande för inventeringarna, utan att, i den mån av nu förevarande anledning ökade kostnader skulle uppstå för länsstyrelserna och till deras disposition stående medel ej försloge därför, erforderlig medelsförstärkning borde beredas genom höjning av de anslagsposter, varom i de olika fallen vore fråga. Statskontoret har tillagt att vad som i sådant avseende kunde bliva behöfligt, undandroge sig statskontorets bedömande.

Vad angår kostnaderna för den föreslagna utbildningen vid *polishögskolan* må anmärkas att några myndigheter ifrågasatt viss ersättning åt eleverna under utbildningstiden. Under erinran att personer, som vid vissa andra statens verk antoges för genomgående av fackutbildningskurs, plägade åtnjuta ersättning under utbildningstiden, har allmänna civilförvaltningens lönenämnd framhållit, att den som antoges för genomgående av *polishögskolan* i syfte att sedermera vinna anställning såsom landsfogdeassistent, lämpligen borde antagas till landsfogdeaspirant samt under utbildningstiden beredas någon ersättning av statsmedel.

Länsstyrelsen i Blekinge län har ifrågasatt om icke de nuvarande tillförordnade landsfogdarna, under den tid de deltog i *polishögskolekursen*, skulle få helt eller till avsevärd del behålla sina inkomster från landsfogdetjänsten eller erhålla rese- och traktamentsersättning eller dylikt. Styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar har uttalat sig i samma riktning.

Det svenska åklagarväsendet har sedan länge ansetts vara i behov av en reform. Såsom allvarliga brister har framhållits, bland annat, att åklagarna sakna enhetlig ledning och fullgöra sina åligganden utan någon organiserad kontroll, att de ofta icke besitta erforderlig utbildning för utredning och handläggning av grövre brottmål, samt att de flesta av dem för erhållande av skälig inkomst äro hänvisade till privat verksamhet, vilken ofta nog kan komma i konflikt med deras tjänsteplikt. Även har gjorts gällande att åklagarna i alltför stor omfattning tagas i anspråk för administrativa uppgifter, vilka äro åklagarväsendet främmande. Frågan om en åklagarreform har särskilt aktualiserats genom pågående förberedelser till ett förbättrat brottmålsförfarande. Det är nämligen självfallet att en på ackusatorisk förhandlingsprincip helt grundad straffprocess kommer att ställa betydligt större krav på åklagarnas tjänstutövning än nu gällande processordning gör. Att avvakta ett utformat förslag beträffande den nya straffprocessen för att med utgångspunkt därifrån åstadkomma en därav betingad åklagarorganisation vore emellertid icke ändamålsenligt. I stället lär straffprocessreformen böra förberedas genom tillskapandet av för densamma lämpade organ. Av nu anförda skäl torde det vara en trängande angelägenhet att en reform på förevarande område snarast kommer till stånd. Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition (nr 80) angående huvudgrunderna för en rättegångsreform anslöt sig jämväl 1931 års riksdag i princip till denna, av föredragande departementschefen uttalade uppfattning. I överensstämmelse härmed har frågan om åklagarväsendets reformering upptagits för sig i avsikt att få till stånd en lösning redan under nuvarande rättegångsordning.

En omorganisation av åklagarväsendet i ändamål att åstadkomma en enhetlig, för sina uppgifter väl kvalificerad och lämpligt organiserad åklagarkår möter stora svårigheter och nödvändiggör ett ställningstagande till organisatoriska spörsmål även inom andra förvaltningsområden. I betraktande av å ena sidan nämnda förhållande samt å andra sidan vikten av att reformarbetet beträffande åklagarväsendet icke fördröjes, har det syntts böra

Departements-
chefen.

överbågas, huruvida man icke lämpligen på detta område borde betråda de partiella reformernas våg.

En våsentlig förutsåttning för att reformarbetet skall kunna framgå i etapper är emellertid, att de organisatoriska föråndringar som beslutas betråffande ett område av åklagarvåsendet icke föregripa eller försvåra omorganisationen inom de områden som tillsvidare lämnats åsido. Innan reformarbetet påbörjas, måste följaktligen grundragen av den blivande åklagarorganisationen i dess helhet vara klarlagda. Detta synes icke erbjuda några större svårigheter. Det torde nämligen få anses råda en så gott som fullständig enighet därom, att en ny åklagarorganisation bör uppbyggas sålunda, att under en central chefsmyndighet, sannolikt justitiekanslersåmbetet, inrättas ett mindre antal högre åklagarbefattningar samt under dessa ett relativt stort antal lägre åklagartjänster. Såsom princip torde vidare, i motsats till vad nu är förhållandet, böra gälla att högre åklagarmyndighet skall öva fortlöpande uppsikt och kontroll över lägre åklagarmyndighets verksamhet. Åven om de nuvarande mer än sexhundra landsfiskalerna, stadsfiskalerna och köpingsåklagarna skulle vid en omorganisation av deras tjänster kunna till antalet reduceras, synes under alla förhållanden antalet dylika åklagare likväl bliva så stort att mellan dem och den högsta chefsmyndigheten böra finnas lokalt verksamma högre åklagare för fullgörande av bland annat förenåmnda överbåkningsverksamhet.

Det förslag, som här är föremål för överbågande, är grundat på principen om åklagarvåsendets reformering i etapper. Som en första etapp har däri upptagits frågan om inrättandet av de i det föregående omnåmnda överbåklagarbefattningarna genom ombildning av de nuvarande landsfogdetjänsterna. För en dylik anordning synes framför allt tala att, på sätt påvisats i den av 1934 års sakkunniga förebragta utredningen, vars riktighet i denna del bestyrkts av flertalet av de i årendet hörda myndigheterna, landsfogdeinstitutionen redan under nuvarande ordning befunnits föga åndamålsenlig och i behov av att snarast böra avlösas av någon annan organisation. Ehuru ursprungligen avsedda att vara ett slags högre åklagarbefattningar, torde landsfogdetjänsterna icke utan en genomgripande omdaning bliva lämpade att ingå såsom ett led i en ny åklagarorganisation. Att börja reformarbetet med landsfogdetjänsterna, vilkas antal uppgår till allenast tjugufyra, faller sig åven såtillvida lägligt som desamma, i avbidan på en allmän åklagarreform, under de senare åren vid uppkomna ledigheter icke försetts med ordinarie innehavare. Av landsfogdetjänsterna åro för närvarande icke mindre än fjortån vakanta. Av de tio ordinarie landsfogdarna uppehålla vidare för närvarande endast sex sina egna befattningar. Tillhopa aderton tjänster uppehållas alltså på förordnanden, därav tolv åro meddelade tillsvidare och sex utgå den 30 juni 1935. Av de ordinarie landsfogdarna komma två på grund av uppnådd pensionsålder att avgå under detta år.

Av de i årendet hörda myndigheterna har det överbågande antalet biträtt förslaget om en partiell reform avseende allenast landsfogdetjänsterna. Övriga myndigheter hava mot förslaget huvudsakligen anfört, att det kunde väntas

föregripa rättegångsreformen eller i allt fall en omorganisation av åklagarväsendet i dess helhet. I anledning av den första invändningen må erinras om att förevarande förslag utarbetats i samråd med processlagberedningen, som i sitt yttrande över detsamma vitsordat, att den ifrågasatta överåklagarorganisationen skulle väl kunna inpassas i en ny rättegångsordning samt att det syntes i hög grad önskvärt, att redan nu sådana partiella förändringar beträffande åklagarväsendet vidtoges som vore ägnade att underlätta rättegångsreformens genomförande. Till stöd för den andra invändningen eller att en överåklagarreform föregrepe en allmän åklagarreform finner jag några bärande skäl icke hava åberopats i de avgivna yttrandena. Det må i denna del anmärkas att, därest en överåklagarorganisation uppbygges med utgångspunkt från de i det föregående angivna principerna för en allmän åklagarreform, det i framtiden endast torde kunna bliva fråga om smärre jämkningar beträffande gränsen mellan över- och underordnade åklagares åtalsbefogenhet samt i fråga om sättet för utövandet av överåklagarnas ledande och kontrollerande verksamhet. Med den utformning som i de sakkunnigas förslag givits den nya överåklagarorganisationen synas dylika jämkningar utan svårighet kunna företagas.

Åtskilliga av de myndigheter som biträtt förslaget hava emellertid betonat angelägenheten av att frågan om landsfiskals- och stadsfiskalstjänsterna utan dröjsmål upptages till övervägande och göres till föremål för utredning. Med anledning härav vill jag erinra om, att när chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet den 24 maj 1934 motiverade sitt förslag att ur den allmänna åklagarreformen utbryta frågan om en omorganisation av överåklagarbefattningarna, han uttalade att utredningsarbetet utan dröjsmål borde fullföljas även beträffande underåklagarna, då åklagarreformen jämväl i denna del ur flera synpunkter måste betecknas såsom synnerligen trängande. Sagda utredning fullföljes också för närvarande inom justitiedepartementet.

Med hänsyn till sambandet mellan åklagarväsendet och polisväsendet torde ett reformarbete rörande det förra jämväl beröra förhållandena inom det senare. Att till prövning i detta sammanhang upptaga organisatoriska förändringar även inom polisväsendet synes så mycket mera befogat som vissa av de rörande åklagarväsendet påtalade bristerna, främst frånvaron av en enhetlig ledning, jämväl äro till finnandes hos polisväsendet. Detta hava de sakkunniga beaktat, i det de föreslagit vissa åtgärder avseende, bland annat, förstärkning av polisväsendets högre ledning. Mot vidtagandet av partiella reformer inom polisväsendet torde principiella betänkligheter icke kunna åberopas och hava icke heller anförts i de avgivna yttrandena.

I likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna och i överensstämmelse med den mening som vid ärendets departementsberedning uttalats av chefen för justitiedepartementet finner jag en omorganisation av landsfogdetjänsterna böra ske i huvudsaklig överensstämmelse med de av de sakkunniga angivna grunderna.

Vad först angår landsfogdens huvuduppgifter, finner jag desamma böra utgöras av såväl åklagar- som polisgöromål. De skäl, som i enstaka ytt-

randen anförts mot en förening av nämnda göromål, finner jag icke avgörande. Den i länder med större förhållanden och därav betingade mera omfattande kriminalpolisorganisationer förekommande tudelningen av åklagarverksamheten och kriminalpolisverksamheten torde i vårt land icke vara praktiskt genomförbar annorstädes än i några av de största städerna. Beträffande kriminalpolisverksamheten är jag för övrigt i princip ense med de sakkunniga och processlagberedningen därom, att det föreligger ett så nära samband mellan åtals utförande och förundersökningen angående brottet att åklagaren i regel bör leda förundersökningen. Mera tveksamt kan det däremot synas huruvida landsfogdens befattning med ordningspolisgöromålen bör bibehållas och, på sätt de sakkunniga föreslagit, jämväl utvidgas. Arbetsuppgifterna på detta område framstå måhända såsom mera främmande för landsfogdens åklagar- och kriminalpolisverksamhet. Emellertid må framhållas att svårighet ofta nog föreligger att skilja mellan vad som är att hänföra till ordningspolis- respektive kriminalpolisverksamhet. Det övervägande antalet befattningshavare inom polisväsendet har även att taga befattning med såväl ordningspolis- som kriminalpolisgöromål. Med hänsyn till nuvarande polisorganisation torde följaktligen, såsom processlagberedningen framhållit, förslagets ståndpunkt i denna del vara ofrånkomlig. Av ekonomiska skäl torde det för närvarande icke heller vara möjligt att överflytta landsfogdens tilltänkta ordningspolisuppgifter på någon annan lämplig befattningshavare. Men därigenom att man tillsvidare bibehåller sammankopplingen hos en högre ämbetsman av åklagar- och polisuppgifter omöjliggöres tydligen icke en uppdelning av dessa göromål på skilda tjänstemän, om en sådan ordning framdeles skulle befinnas önskvärd och genomförbar.

I varje län bör finnas en landsfogde. Att för närvarande med hänsyn till den växlande arbetsbördan inom olika län tillskapa nya landsfogdedistrikt synes icke lämpligt. En distriktsindelning som ginge utöver länsgränserna skulle framför allt i polishänseende bliva till stor olägenhet.

Såsom de sakkunniga föreslagit, bör landsfogden intaga ställning som överåklagare i länet samt länspolischef, varjämte hans verksamhet i princip bör omfatta icke blott landsbygden och därinom belägna fögderistäder utan även samtliga magistratsstäder i länet. En dylik anordning innebär att likställighet vinnas i åklagar- och polishänseende mellan landsbygden och fögderistäderna, å ena, samt magistratsstäderna, å andra sidan. För ett fortsatt upprätthållande av den nuvarande dualismen på förevarande områden torde några bärande skäl icke kunna anföras. Vid principens genomförande i praktiken synas emellertid vissa jämkningar böra ske. Jag återkommer längre fram till denna fråga.

Enligt landshövdinginstruktionen är för närvarande länsstyrelsen högsta åklagarmyndighet i länet. Med hänsyn till de arbetsuppgifter av skilda slag som åligga länsstyrelserna, torde det kunna med fog ifrågasättas, huruvida ett bibehållande av länsstyrelserna såsom ett led i åklagarorganisationen är lämpligt. Länsstyrelserna själva äro, såsom av yttrandena i ärendet torde framgå, böjda att besvara denna fråga nekande. På de flesta håll taga läns-

styrelserna redan nu föga eller ingen befattning med de egentliga åklagaruppgifterna, varjämte uppsikten över de länsstyrelserna underställda åklagarna torde utövas föga rationellt. Länsstyrelsernas organisation gör dem för övrigt föga ägnade för denna uppgift, vilken det torde vara mera ändamålsenligt att lägga på en ensam ämbetsman. Vid sådant förhållande synes länsstyrelsernas ställning såsom åklagarmyndighet lämpligen böra upphöra. Det torde därvid ligga närmast till hands att låta länsstyrelsens nuvarande uppgifter i angivna hänseende övergå på landsfogden i hans egenskap av överåklagare i länet. Att på sätt en länsstyrelse föreslagit likväl bibehålla länsstyrelsen vid rätten att i förekommande fall på länsstyrelsens risk anbefalla åtal synes icke lämpligt. Landsfogden bör ensam hava ansvaret för och ledningen av länets åklagarväsende. Under landsfogdens chefskap böra sålunda stå samtliga lands- och stadsfiskaler samt polismän med åtalsrätt, vilka jag i fortsättningen benämner distriktsåklagare. Genom en organiserad kontroll efter i huvudsak de linjer, som de sakkunniga angivit och till vilka jag tillåter mig hänvisa, bör landsfogden övervaka förenämnda befattningshavares verksamhet i åklagarhänseende.

För överflyttande av länsstyrelsernas nuvarande åklagarmyndighet på landsfogden kräves icke någon lagändring. Sker en dylik överflyttning, bör emellertid jämkning äga rum i ett par detaljbestämmelser av lags natur, nämligen dels i 7 § lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran och dels i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring i 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd. Förslag härom läser i sinom tid underställas Kungl. Maj:t av chefen för justitiedepartementet.

En fråga som i detta sammanhang torde böra beröras är förhållandet mellan landsfogdens chefskap över distriktsåklagarna och sistnämnda befattningshavares åtalsplikt. Enligt de sakkunnigas uttalande skall landsfogden, där distriktsåklagare finner åtal icke böra ske, äga anbefalla denne att anhängiggöra eller att fullfölja ett åtal på landsfogdens ansvar. Vidare skall distriktsåklagare kunna av landsfogden åläggas att i det särskilda fallet undersöka huruvida ett visst brott blivit begånget inom vederbörandes distrikt. Mot dessa uttalanden torde intet vara att erinra.

Landsfogdens verksamhet som överåklagare bör huvudsakligen vara inriktad på ledning och övervakning av distriktsåklagarnas arbete. I de fall då åklagaruppgiften är av beskaffenhet att böra anförtros en särskilt kvalificerad åklagare, torde emellertid åtalets utförande böra ankomma på landsfogden. Lika med de sakkunniga finner jag, att landsfogdens åklagarverksamhet icke bör göras så omfattande, att hans övriga ämbetsåligganden därigenom eftersättas samt distriktsåklagarnas intresse för tjänsten minskas och deras auktoritet lider skada. Vid en gränsdragning mellan landsfogdens och distriktsåklagarnas åtalsskyldighet synas till landsfogden böra läggas i första hand sådana i allmänna strafflagen upptagna grövre brott som utan hänsyn till försvärande omständigheter kunna förskylla straffarbete i fyra

år eller svårare straff, ävensom vissa medelsvåra brott, vilkas beivrande som regel fordrar särskilda kvalifikationer hos åklagaren, t. ex. ämbetsbrott, eller som tillhöra samma brottstyp som de förut omförmälda grövre brotten. Såsom exempel på det senare slaget må nämnas barnamord av olika svårighetsgrad och fosterfördrivning. Brott mot 20 kapitlet strafflagen böra emellertid, även om de förskylla straffarbete i fyra år, förbehållas distriktsåklagarna. Men vidare bör, då ett brott, vars åtalande ankommer på distriktsåklagaren, tarvar en mera omfattande utredning eller då distriktsåklagaren av någon anledning icke finnes lämpligen böra föra talan i målet, åtalet i stället utföras av landsfogden. Landsfogden bör därjämte äga att i vilken instans som helst övertaga utförandet av ett utav distriktsåklagaren redan anhängiggjort åtal. Där övertagandet ej sker på framställning av distriktsåklagaren, bör ett ingripande i den underordnade befattningshavarens tjänsteplikter naturligen ej ske annat än då det kan anses av omständigheterna särskilt påkallat.

Det måste anses vara ett önskemål, att landsfogdens och distriktsåklagarnas befogenhet och åligganden å förevarande område i möjligaste mån och i varje fall mera markerat än vad som skett i nuvarande åklagarinstruktioner särskiljas från varandra. Erinras må om 1925 års riksdags förut återgivna uttalande i denna riktning (sid. 9). På grund härav böra sålunda de brott som skola åtalas av landsfogden vara i den för tjänsten gällande instruktionen klart angivna.

Reglerna om landsfogdens och distriktsåklagarnas åtalsskyldighet torde emellertid böra givas en viss smidighet. Inom en bestämd ram bör det sålunda finnas möjlighet till utvidgning av distriktsåklagarnas åklagarverksamhet. Under alla förhållanden bör, då den landsfogden i visst mål åvilande åklagaruppgiften uppenbarligen är att anse såsom mindre krävande, landsfogden äga förordna vederbörande distriktsåklagare att fullgöra vad på landsfogden ankommer. I fråga om andra mål bör distriktsåklagaren kunna erhålla dylikt förordnande antingen såvitt angår bestämt mål eller tillsvidare beträffande visst eller vissa slag av mål. En dylik anordning torde vara lämplig i, bland annat, städer med väl kvalificerade åklagare. Emellertid synes det icke böra överlämnas åt landsfogden att avgöra de olika distriktsåklagarnas lämplighet för de åklagaruppgifter varom här är fråga. Förordnandena böra sålunda, med avvikelse från vad de sakkunniga föreslagit, meddelas av justitiekanslersämbetet.

Därest i visst fall landsfogdens åtalsskyldighet i större utsträckning delegeras till vederbörande distriktsåklagare mera permanent, bör detta likväl icke medföra någon inskränkning beträffande landsfogdens övervakande verksamhet i förhållande till denne distriktsåklagare. Detta skulle innebära ett betänkligt avsteg från den eftersträfvade principen om åklagarväsendets centrala övervakning och ledning. Även myndigheter som uttalat sig för ett bibehållande av en oinskränkt åtalsrätt för t. ex. stadsfiskalerna hava likväl förordnat deras inordnande under landsfogdens chefskap i övrigt.

Därmed är jag inne på en fråga, som jag redan i det föregående vidrört och som behandlats i åtskilliga yttranden, nämligen frågan om landsfogdens

ställning såsom överåklagare i magistratsstäderna överhuvudtaget. Det har ifrågasatts, huruvida icke dessa städer eller åtminstone de större av dem borde lämnas utanför området för landsfogdens åklagarverksamhet. Såsom skäl härför har huvudsakligen anförts, att åklagarväsendet i dessa städer hittills fungerat i stort sett tillfredsställande och att ett inordnande av därvarande stadsfiskaler i en organisation, i vilken landsfogden intog ställning såsom stadsfiskalernas överordnade, icke vore av behovet påkallat. I anledning härav må framhållas, att det vid uppbyggandet av en enhetlig åklagarorganisation icke torde kunna ifrågakomma att utan vägande skäl lämna enstaka medlemmar i en viss grupp åklagare utanför den nya organisationen. Såsom ett sådant skäl kan icke åberopas, att åklagarväsendet i de städer varom här är fråga icke synes giva anledning till särskilda erinringar. Vad det här gäller är nämligen i första hand icke överflyttningen av vissa processuella funktioner från en befattningshavare inom åklagarväsendet till en annan utan fastmera att skapa en kontrollmyndighet på ett område, där en sådan myndighet förut praktiskt taget saknats. Från den kontrollerande verksamhet som för närvarande utövas av länsstyrelserna, under vilka stadsfiskalerna icke sortera i administrativt hänseende, eller av nämnda befattningshavares formella chefsmyndighet, justitiekanslersämbetet, anser jag mig kunna bortse. Det synes böra ligga i magistratsstädernas intresse, att åtalmyndigheten därstädes utövas av behörigen kontrollerade organ. Det förtjänar jämväl påpekas, att ett icke ringa antal av de rådhusrätter, som motsatt sig förslaget i denna del, äro avsedda att så småningom upphöra genom vederbörande städers förenande i judiciellt hänseende med angränsande domsaga, varmed redan under nuvarande ordning utan vidare följer att stadsfiskalerna i dessa städer underordnas landsfogden i länet, vilken samtidigt övertager åtalsskyldigheten i fråga om de grövre brotten. Å andra sidan hava rådhusrätterna i åtskilliga större eller medelstora städer, t. ex. Malmö, biträtt förslaget.

Vad angår landsfogdens övertagande av vissa åklagaruppgifter vid rådhusrätterna torde, med de av mig förordade bestämmelserna om landsfogdens allmänna åtalsskyldighet, detta övertagande i städer med väl kvalificerade stadsfiskaler kunna högst väsentligt inskränkas. Vid vissa större rådhusrätter torde sålunda utförandet av åtal komma att liksom hittills åvila därvarande stadsfiskaler. Det måste emellertid anses vara en avgjord fördel att, förutom stadsfiskalen, ytterligare en åklagare finnes att tillgå, vilken i det särskilda fallet kan vid behov uppträda inför rådhusrätten. Sannolikt torde detta mycket snart komma att betraktas såsom en värdefull vinst av reformen. En avgjord fördel med den föreslagna behörighetsregeln för landsfogden är sålunda att under den ordinarie stadsfiskalens semester eller vid sjukdomsfall landsfogden kan övertaga åtalet i större eller mera invecklade mål i stället för en relativt oerfaren vikarie. De farhågor som uttalats för alltför stor ökning i landsfogdens arbetsbörda, därest hans verksamhet även skulle komma att omfatta rådhusrätterna, torde icke vara befogade. En av de sakkunniga verkställd utredning rörande åtalsfrekvensen vid rådhusrätterna

visar nämligen, att antalet där förekommande mål av det slag som normalt skulle tillkomma landsfogden är relativt litet.

Det har från landsfiskalernas och stadsfiskalernas personalorganisationers sida uttalats farhågor för att en reform efter de i det föregående angivna linjer skulle för nämnda befattningshavare medföra en försämring såväl av deras tjänsteställning som i socialt hänseende. Dessa uttalanden torde få anses överdrivna och i viss mån ägnade att förvåna. Det lär nämligen icke föreligga anledning att inom åklagarväsendet frångå de inom svensk förvaltning eljest vedertagna principerna om över- och underordnade och om kontroll över de olika befattningshavarnas verksamhet. De sakkunnigas förslag torde icke, såsom förenämnda personalorganisationer synas mena, få betraktas som ett underkännande av de nuvarande befattningshavarna utan fastmera av det rådande systemet. Därest en kvalificerad överåklagarkår tillskapas, torde det icke föreligga någon rimlig anledning att icke placera dessa befattningshavare i samma chefställning, som inom andra verksamhetsområden, t. ex. lantmäteriväsendet, skogsstaten och skolväsendet, tillkommer vissa högre lokala tjänsteinnehavare. Motståndet mot förslaget huvudprinciper synes, såsom en länsstyrelse yttrat, bottna i missnöje över den inskränkning i landsfiskalernas och stadsfiskalernas nuvarande relativa självständighet förslaget innebär. Att denna självständighet understundom haft sina vådor torde vara ett faktum, som i detta sammanhang icke synes böra närmare belysas. Det må emellertid framhållas, att de möjligheter till modifiering i det särskilda fallet beträffande distriktsåklagarnas åligganden, som förslaget innebär, även i framtiden torde giva rum för en icke ringa grad av självständighet. Vad särskilt angår distriktsåklagarnas åtalsskyldighet förtjänar det framhållas, att ifrågavarande förslag på denna punkt går dessa åklagares intressen till mötes i betydligt större utsträckning än något tidigare, på enahanda principer grundat förslag.

De skäl, som i det föregående anförts till stöd för en överflyttning från länsstyrelsen till landsfogden av ledningen av länets åklagarväsende, synas icke kunna åberopas, då det gäller chefskapet över polisväsendet i länet. Frånvaron av en central högre polismyndighet motsvarande justitiekanslersämbetet inom åklagarväsendet nödvändiggör bibehållandet av länsstyrelserna såsom ett mellanled i polisorganisationen närmast under Kungl. Maj:t. Till länsstyrelsernas förfogande bör emellertid stå en i polisfrågor förfaren högre tjänsteman med huvuduppgift att hava uppsikt över de lokala polischefernas handhavande av sina arbetsuppgifter. Detta var en av de bärande tankarna i 1917 års fögderireform, ehuru denna tanke, såsom de sakkunniga påvisat, i praktiken icke fått den utformning som varit önskvärd. En av de mera framträdande bristerna i den nuvarande polisorganisationen torde vara att allenast de lokala polischeferna å landsbygden och fögderistäderna sortera under landsfogden under det att polischeferna i magistratsstäderna, oavsett dessa städers storlek, lämnats utanför landsfogdens verksamhetsområde. Tidpunkten torde nu få anses lämplig att tillföra länsstyrelsen den ledande och organiserande kraft som en länspolischef får anses representera. Utan

tillgång till en dylik befattningshavare synes det, på sätt en länsstyrelse funnit, vara uteslutet att vinna den enhetlighet i ledningen av länets polisväsende vartill förslaget syftar. Såsom de sakkunniga föreslagit böra emellertid av praktiska hänsyn vissa städer med kvalificerad polisledning lämnas utanför området för landsfogdens verksamhet som länspolischef och ifrågasvarande lokala polischefer liksom hittills vara direkt underställda länsstyrelsen. De städer som därvid böra komma i fråga äro sådana med ett mera omfattande, väl organiserat polisväsende under ledning av polismästare. Ett i detta sammanhang väckt förslag att generellt undantaga alla städer med polismästare anser jag mig emellertid icke kunna biträda. Lika med de sakkunniga finner jag, att polismästarna i Göteborg och Malmö böra direkt underställas vederbörande länsstyrelser. Detsamma synes jämväl kunna ifrågakomma beträffande polismästarna i Hälsingborg, Norrköping och Gävle, vilka icke hava någon funktion inom åklagarväsendet. Övriga polismästarestäder synas tillsvidare böra ingå i området för landsfogdens polisverksamhet. Under inga förhållanden torde det vara lämpligt att därifrån undantaga städer, där polismästaren tillika är stadsfiskal, enär denne i sistnämnda egenskap alltid skall vara underställd landsfogden.

Under förevarande reformarbete har den mindre lämpliga anordningen i flertalet magistratsstäder att ordföranden eller en ledamot i rådhusrätten tillika är polischef inom rådhusrättens jurisdiktionsområde särskilt uppmärksammat. De sakkunniga som föreslagit, att jämväl dessa polischefer skulle vara underställda landsfogden, hava beaktat olägenheten av att de, ehuru domstolsledamöter, i polishänseende underställdes en vid domstolen uppträdande åklagare. Under uttalad förmodan att vid en blivande distriktsåklagarreform polischefskapet i magistratsstäderna ävensom i fögderistäderna skulle överflyttas å annan lämplig person, t. ex. stadsfiskalen, hava de sakkunniga ansett att man tillsvidare kunde bortse från nämnda olägenhet. I likhet med åtskilliga av de i ärendet hörda myndigheterna hyser jag emellertid på denna punkt en från de sakkunniga avvikande uppfattning. Väl finner jag, att domstolsledamoten-polischefens föreslagna subordination under landsfogden-länspolischefen kommer att vara av mera formell natur, men av principiella skäl torde den icke böra införas ens som ett relativt kortvarigt provisorium. Saken synes i stället böra ordnas på följande sätt. Såsom jag inledningsvis nämnt är den nya organisationen avsedd att träda i tillämpning först under budgetåret 1936/1937. Dessförinnan bör undersökas i vilken utsträckning polischefskapet i de förevarande städerna lämpligen kan från och med den 1 juli 1936 överflyttas å andra befattningshavare, närmast stadsfiskalerna. I den mån så visar sig vara förhållandet bör en överflyttning från och med nämnda dag komma till stånd. Det sannolikt ringa antal städer, beträffande vilka en dylik överflyttning av polischefskapet ej skulle kunna genomföras före organisationens ikraftträdande, torde därvid tills vidare böra undantagas från området för landsfogdens polisverksamhet. Ett avlyftande av polischefskapet från domstolsledamot synes så mycket mera påkallat som det måste anses innebära ett betänkligt avsteg från regeln

om åklagar- och polisväsendets oavhängighet av domstolarna, att stadsfiskalerna i flertalet magistratsstäder stå under chefskap av en domstolsledamot i kriminalpolishänseende. Såsom Svea hovrätt påpekat är föreningen av domare- och polischefsbefattningarna även ur andra synpunkter olycklig. Att i avvaktan på resultatet av en allmän utredning i denna detaljfråga uppskjuta genomförandet av landsfogdereformen kan naturligen icke ifrågakomma.

Vad därefter angår landsfogdens arbetsuppgifter såsom länspolischef, finner jag mig böra i allt väsentligt biträda de sakkunnigas förslag härutinnan. Det torde sålunda böra ankomma på landsfogden att under länsstyrelsen hava ansvaret för och ledningen av polisväsendet inom området för hans polisverksamhet samt vaka över att allmän ordning och säkerhet upprätthållas. Angående landsfogdens särskilda åligganden i förevarande hänseende tillåter jag mig hänvisa till de sakkunnigas förslag. De av de sakkunniga förordade utvidgningarna i landsfogdens rätt att rekvirera ordningsstatspolis och reservpolis finner jag väl motiverade. Likaså anser jag den föreslagna kontrollen över det lokala polisväsendet framför allt i ordningspolishänseende vara ägnad att giva högsta polisledningen i länet en bättre överblick angående detsammans tillstånd och behov.

Att landsfogden i princip icke skall tilldelas arbetsuppgifter som icke hava med åklagar- och polisväsendet att skaffa finner jag uppenbart. Det torde emellertid icke innebära någon olägenhet, om landsfogden ålägges dels inspektionsskyldighet beträffande inom länet befintliga härads- och stadsfängelser samt polisarrestorer dels ock skyldighet att, i den av de sakkunniga föreslagna begränsade omfattning, utföra kronans talan inför domstol. Om i något fall de ämbetsgöromål, som enligt vad i det föregående angivits skola åligga landsfogden, icke kunna anses vara tillräckliga för utfyllande av hans tjänstetid — jag tänker närmast på landsfogdetjänsten i Gotlands län — torde på Kungl. Maj:ts prövning få bero, huruvida med landsfogdetjänsten må kunna förenas annan närstående befattning eller eljest någon utvidgning av landsfogdens arbetsuppgifter må kunna genomföras.

Landsfogdens egen verksamhet bör naturligen stå under vederbörlig uppsikt från överordnad myndighets sida. Då, såsom av det förut anförda framgår, landsfogdens arbetsuppgifter skola ligga inom områden, vilka åtminstone delvis äro helt skilda från varandra, finner jag i likhet med de sakkunniga och flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna, en tudelning av chefskapet över landsfogden ofrånkomlig. Övervakningen av landsfogdens verksamhet i egenskap av överåklagare torde böra åvila justitiekanslersämbetet. Med hänsyn till landsfogdens chefskap över distriktsåklagarna lärer — på sätt de sakkunniga anmärkt — en sådan ändring innebära ett första steg i riktning mot skapandet av en enhetligt ledd och i sin verksamhet behörigen kontrollerad åklagarorganisation. Såsom länspolischef bör landsfogden tydligen vara underställd länsstyrelsen. Justitiekanslersämbetets respektive länsstyrelsens chefsmyndighet synes böra erhålla den innebörd som framgår av de sakkunnigas förslag till ny landsfogde-

instruktion, där de båda verksamhetsområden varom här är fråga blivit noggrant avgränsade i förhållande till varandra. Emellertid har i enstaka yttranden ifrågasatts huruvida icke, i motsats till vad de sakkunniga föreslagit, icke endast justitiekanslerämbetet utan även vederbörande länsstyrelse borde äga disciplinär bestraffningsrätt över landsfogden. Vad sålunda anförts finner jag värt beaktande och anser sålunda att, på sätt några länsstyrelser på denna punkt föreslagit, föreställning skall kunna meddelas landsfogden av vederbörande länsstyrelse, som dock därom bör underrätta justitiekanslersämbetet, men att fråga om åtal mot landsfogden och om avstängning från tjänstgöring bör underställas nämnda ämbete.

Med hänsyn till de maktpåliggande arbetsuppgifter, som skola tillkomma de nya landsfogdarna, torde särskild uppmärksamhet böra ägnas de kompetensvillkor, som skola gälla för tjänsten. Det är givetvis ett önskemål, att landsfogden vid tillträdet av sin befattning har en så god teoretisk utbildning som möjligt och att han därjämte genom praktisk verksamhet av icke alltför kortvarig natur förvärvat förutsättningar för ett rätt fyllande av sina åligganden. Å andra sidan får den föregående utbildningen av ekonomiska och liknande hänsyn icke göras mera omfattande än nödigt.

Att för behörighet till landsfogdetjänst skall fordras juridisk examen torde vara uppenbart. Likaså torde med tanke på åklagarverksamheten krav på viss tids domstolstjänstgöring — förslagsvis tre års tjänstgöring vid häradsrätt eller större rådhusrätt med vissa kvalificerade förordnanden — böra uppställas.

Såsom kompetensvillkor bör vidare uppställas krav på såväl teoretisk som praktisk kriminalpolis- och ordningspolisutbildning. Den teoretiska undervisningen torde tillsvidare böra meddelas vid en för ändamålet särskilt inrättad kurs vid polisverket i Stockholm. Däremot torde den av de sakkunniga väckta frågan om inrättande av en polishögskola böra tillsvidare uppskjutas och komma under förnyad behandling först i samband med en blivande distriktsåklagarreform och sedan erfarenheterna från den första landsfogdekursen tillgodogjorts.

Beträffande syftet med ifrågavarande kurs må framhållas, att densamma naturligen endast kan giva en allmän inblick i polisarbetet varav innehavaren av en högre chefspost inom åklagar- och polismyndigheten kan hava behov för att kunna leda och övervaka honom underställd personal. För organiserandet av ordningspolisens arbete och för att kunna rätt bedöma och värdesätta detsamma måste därjämte den högre polisledningen hava under någon tid på nära håll studerat denna gren av polisverksamhet. I sistnämnda hänseende må framhållas, att det för en blivande länspolischef naturligen icke kan bli fråga om någon regelrätt gradpassering inom ordningspolisen under en längre tidrymd såsom i några yttranden ifrågasatts. Utbildningen bör i stället omfatta en koncentrerad teoretisk undervisning i anslutning till praktiska studier i ett stort polisverk och å dess distriktsstationer. För en person med tidigare verksamhet inom rättsväsendet torde detta vara den mest ändamålsenliga anordningen och helt tillfyllest.

Omförmälda kurs synes på sätt de sakkunniga föreslagit böra omfatta omkring sexton veckor, därav fyra veckor avseende tjänstgöring vid ordningspolisen i Stockholm samt återstoden teoretisk undervisning och seminarieövningar, samt anordnas i huvudsaklig anslutning till de sakkunnigas plan. Förutom denna utbildning torde, likaledes i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, för landsfogdekompetens böra fordras fyra månaders tjänstgöring vid kriminalpolisen i Stockholm eller Göteborg, vilken tjänstgöring synes böra föregå samt utgöra villkor för inträde vid förenämnda kurs. Därigenom har den teoretiska undervisningen vid densamma kunnat sättas förhållandevis kort, enär eleverna redan besitta vissa grundläggande kunskaper. Genom en dylik anordning vinnes därjämte att vederbörandes lämplighet och fallenhet för kriminalpolisarbete, åtminstone i viss utsträckning, på ett tidigt stadium kan bliva föremål för prövning.

För behörighet till landsfogdetjänst synes jämväl — i huvudsakliga delar i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag — böra fordras viss tids tjänstgöring inom olika grenar av åklagar- och polisväsendet. Detta torde få anses nödvändigt med hänsyn till den ledande och kontrollerande verksamhet som skall tillkomma landsfogden.

I det föregående har jag som en allvarlig brist i det svenska åklagarväsendet framhållit, att de flesta åklagarna utöva privat verksamhet. Särskilt framträdande är i detta hänseende åklagarnas sysslande med advokatgöromål. På senaste tiden inträffade händelser ¹⁾ hava föranlett riksdagens justitieombudsman att i skrivelse den 11 januari innevarande år till Kungl. Maj:t framhålla angelägenheten av att frågan om åklagares rätt att bedriva advokatverksamhet med det snaraste gjordes till föremål för slutlig utredning. En sådan utredning torde jämväl komma att företagas i samband med den utredning rörande distriktsåklagarna, varom jag i det föregående talat. Oberoende härav synes emellertid redan i detta sammanhang spörsmålet böra komma under omprövning såvitt angår landsfogdarna. Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen för de inkomna yttrandena framgår, hava mot de av de sakkunniga föreslagna inskränkningarna i landsfogdens rätt till privat verksamhet i princip inga invändningar gjorts. Meningarna hava emellertid varit delade i fråga om omfattningen av dessa inskränningar.

Vad först angår advokatverksamheten, torde övervägande skäl tala för införandet av relativt stränga bestämmelser härutinnan. De sakkunnigas förslag att landsfogden icke skulle äga att — med visst närmare angivet undantag — uppträda såsom enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde synes vara en alltför ringa begränsning i förevarande hänseende. Med hänsyn till den ställning landsfogden avses skola intaga inom åklagar- och polisväsendet torde ett förbud mot advokatverksamhet överhuvudtaget — inklusive all yrkesmässig konsulterande verksamhet — vara att förorda. En sådan föreskrift synes dock ej kunna verka inskränkande i den rätt landsfogden enligt 17 kap. 2 § rättegångsbalken må äga att föra talan inför rätta för närstående. Med förbud mot utövande av advokatverksamhet bör,

¹⁾ Jfr riksdagens justitieombudsmans ämbetsberättelse 1935 sid. 92 o. ff. samt 140 o. ff.

såsom flera myndigheter hemställt, förenas förbud mot idkande av inkasseringsrörelse.

I fråga om uppdragen enligt konkurslagen har enighet rått därom, att landsfogden icke bör vara konkursförvaltare, vilken uppfattning jag även delar. Däremot hava i flera yttranden det av de sakkunniga ifrågasatta förbudet för landsfogde att vara rättens ombudsman ansetts mindre lämpligt. Då ett konkursförfarande emellertid kan komma att giva anledning till straffrättsliga åtgärder gentemot konkursgäldenären på landsfogdens föranstaltande, synes det mest tillfredsställande, att den sistnämnde icke dessförinnan tagit befattning med boet. Med anledning härav ansluter jag mig till förslaget i denna del.

Slutligen torde det icke vara förenligt med landsfogdens ställning att själv eller genom annan förrätta auktioner, ej ens exekutiva sådana, varför på sätt de sakkunniga föreslagit förbud häremot synes böra meddelas.

Såväl med hänsyn till den beräknade arbetsbördan som ur rekryteringsynpunkt torde i vissa län de av de sakkunniga föreslagna landsfogdeassistentbefattningarna vara väl motiverade. Dessa böra emellertid icke vara ordinarie tjänster utan i stort sett likartade med utbildningstjänsterna inom domarkarriären, domsagosekreterare- och extra hovrättsfiskalsbefattningarna. Från landsfogdeassistent synes befordran böra ske till ordinarie distriktsåklagare och därifrån till landsfogdebefattning. Lika med de sakkunniga finner jag att för landsfogdeassistent skola finnas två behörighetsgrader, beroende på den tid vederbörande tjänstgjort inom åklagar- och polisväsendet.

Handhavandet av de arbetsuppgifter, som icke längre skola tillkomma landsfogdarna, synes böra anförtros för de skilda uppgifterna lämpade befattningshavare inom länsstyrelserna. Härutinnan kan jag ansluta mig till vad de sakkunniga föreslagit. Överflyttningen av inventeringsskyldigheten från landsfogden till med uppborndsverksamhet förtrogen personal torde, såsom av riksräkenskapsverkets yttrande framgår, innebära en fördel. Enligt vad den av de sakkunniga verkställda statistiska utredningen utvisar, torde enbart överflyttningen av landsfogdens kamerala arbetsuppgifter knappast i något län behöva föranleda nyanställning av personal och under inga förhållanden inrättandet av nya ordinarie tjänster.

I främsta rummet av hänsyn till önskemålet att få till stånd en bättre ordning inom åklagarväsendet är det angeläget, att ikraftträdandet av den nya organisationen sker snarast möjligt. Försiktigheten bjuder emellertid att därvid icke gå för hastigt fram. De sakkunniga hava såsom lämplig tidpunkt för en övergång till den nya organisationen, åtminstone såvitt angår arbetsuppgifterna, föreslagit den 1 juli 1935. På sätt jag redan i statsverkspropositionen anfört torde emellertid en förändring i den nuvarande ordningen icke böra ske förrän under budgetåret 1936/1937. Den nya organisationen synes nämligen böra förberedas genom anordnandet av lämplig utbildning för flertalet av de blivande nya landsfogdarna genom den i det

föregående föreslagna kursen. Överhuvudtaget torde personalfrågan böra ägnas särskild uppmärksamhet. Av vad jag tidigare anfört framgår, att den 1 juli 1936 av de åtta ordinarie landsfogdarna högst fem torde komma att uppehålla sina tjänster. Av dessa synas fyra böra överflyttas till de nya landsfogdetjänsterna. Ifrågavarande befattningshavare torde vara skyldiga att underkasta sig en dylik överflyttning på grund av den i kungörelsen den 14 juni 1917 (nr 472) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten intagna föreskriften att, därest vissa landsstaten tillhörande göromål överflyttas till annan del av statsförvaltningen, kungörelsen underkastade befattningshavare äro skyldiga tjänstgöra å den befattning till vilken dessa göromål helt eller delvis överflyttats. Beträffande tre av de övriga ordinarie landsfogdarna synas förhållandena böra föranleda till att de överföras på indragningsstat. Häremot torde icke något vara att erinra, enär ifrågavarande omorganisation innebär, att de nuvarande landsfogdetjänsterna såsom befattningar inom landsstaten skola upphöra och att i stället inrättas nya tjänster inom en ny fristående organisation av statsförvaltningen. Den återstående ordinarie landsfogden, vilken tjänstgör såsom statspolisintendent, torde jämväl efter den 1 juli 1936 komma att tjänstgöra i sistnämnda befattning. Då i detta fall ett överförande på indragningsstat icke synes böra ifrågakomma, torde denna landsfogdetjänst tillsvidare böra tillsättas på förordnande.

De nitton lediga landsfogdetjänsterna böra naturligen icke besättas med ordinarie innehavare förrän kompetenta sökande finnas att tillgå. Av styrelsen för föreningen Sveriges landsfogdar gjord hemställan, att landsfogde, som vid tiden för övergången till den nya organisationen innehaft förordnande å landsfogdetjänst under minst tre år, måtte erhålla fullmakt å den innehavda tjänsten kan jag icke tillstyrka. Visserligen delar jag de sakkunnigas uppfattning, att de nuvarande tillförordnade landsfogdarna böra bliva föremål för en viss omtanke från statsmakternas sida, men jag anser likväl frågan om dessa befattningshavares överförande till de nyskapade chefsbefattningarna böra göras beroende av förefintlig kompetens i varje särskilt fall. Att därjämte särskild betydelse måste tillmätas vederbörandes personliga duglighet och fallenhet för ifrågavarande arbetsuppgifter finner jag uppenbart. Givetvis torde de i det föregående uppställda kompetensvillkoren för de nya landsfogdetjänsterna icke kunna till alla delar upprätthållas vid tillsättandet av den första omgången landsfogdar. Det synes emellertid ofrånkomligt, att den föreslagna landsfogdekursen måste genomgå av det övervägande antalet av de nuvarande tillförordnade landsfogdarna, därest de önska komma i fråga till ordinarie landsfogdebefattning. Vid sökandet av inträde till ifrågavarande kurs torde åt nämnda befattningshavare böra givas ett visst företräde, därvid dock bör iakttagas, att endast de som kunna anses hava förutsättningar att bekläda de nya befattningarna må medgivas inträde. På detta sätt möjliggöres på ett relativt tidigt stadium en första gallring bland den till buds stående personalen. Där landsfogdebefattning icke finnes lämpligen kunna fördes med ordinarie innehavare, då den nya organisationen

träder i kraft, bör befattningen tillsvidare uppehållas på förordnande. Genom en dylik anordning hålles möjlighet öppen att så småningom få samtliga ifrågavarande befattningar besatta med lämpliga personer.

Oberoende av ordnandet av personalfrågan synes omläggningen av arbetsuppgifterna icke böra uppskjutas längre än till ingången av budgetåret 1936/1937. Den omständigheten att vissa län måhända icke hinna erhålla ordinarie landsfogdar förrän vid en senare tidpunkt torde icke böra föranleda till att i dessa län det nuvarande systemet bibehålles. Ett system med två slag av landsfogdetjänster med olika arbetsuppgifter finner jag i likhet med de sakkunniga mindre tillfredsställande. Genom den föreslagna skärpta övervakningen från överordnade myndigheters sida samt med hänsyn till den möjlighet till självverksamhet för de mera kvalificerade distriktsåklagarna, som förslaget inrymmer, torde ingenting vara att erinra mot en dylik anordning. Överhuvudtaget synes övergången till den nya ordningen böra göras så enkel som möjligt och icke försvåras genom övergångsbestämmelser av olika slag.

Beträffande kostnaderna för den nya organisationen och vad först angår landsfogdarnas avlöning må till en början anmärkas, att åtskilliga myndigheter framhållit angelägenheten av en lönereglering för nämnda befattningshavare, även om de bibehölles vid i stort sett samma arbetsuppgifter som hittills. Vid en omorganisation efter de i det föregående angivna linjerna torde landsfogdarnas förseende med tillräckliga löner framstå såsom ändå nödvändigare. Med mindre landsfogdetjänsterna, framför allt i ekonomiskt hänseende, göras eftersträvansvärda lär en betryggande rekrytering av desamma icke vara att påräkna.

Vid bestämmandet av landsfogdarnas löner bör vidare beaktas, att landsfogdebefattningarna i regel komma att bliva sluttjänster. I socialt hänseende böra de anses fullt likvärdiga med flertalet sluttjänster inom administrationen. En omständighet av betydelse är vidare, att de nya landsfogdarna praktiskt sett betagits varje möjlighet till extra inkomster genom arbete vid sidan av sin tjänst.

Det ojämförligt största antalet myndigheter hava uttalat sig för en relativt hög löneplacering. Däremot har bland dessa myndigheter den av de sakkunniga förordade differentieringen i lönerna med hänsyn tagen till arbetsförhållandena i de särskilda länen stött på motstånd. Det har sålunda anförts, bland annat, att variationerna i arbetsbördan, vilka för övrigt ansåges svåra att på förhand beräkna, borde kompenseras genom anställandet av biträden eller på annat liknande sätt. Förslaget i denna del har emellertid i princip biträts av statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. För den föreslagna differentieringen synas goda skäl tala. De särskilda länen erbjuda sinsemellan så betydande olikheter med avseende å de geografiska förhållandena, befolkningens storlek och rörlighet att landsfogdetjänsterna i vissa län måste anses mera makt-påliggande och arbetstyngda än i de övriga länen. Den av de sakkunniga åberopade statistiska utredningen rörande brottsfrekvensen i de olika

länen torde bestyrka detta. En omständighet av betydelse är jämväl kvalifikationerna hos distriktsåklagarna inom länet. I ett län med flera större städer med rättsbildade stadsfiskaler torde sålunda de egentliga åklagaruppgifterna för landsfogden bliva mindre omfattande än för landsfogden i ett län där sådana distriktsåklagare saknas. Att kompensera den ökade arbetsbördan i vissa län genom anställandet av landsfogdeassistenter är möjligt allenast intill en viss gräns. Den allmänna ledningen av åklagar- och polisväsendet ävensom ansvaret för detsamma i de större, mera arbets- tyngda länen måste liksom i övriga län ändå alltid ligga i landsfogdens hand. Inom statsförvaltningen i övrigt saknas icke exempel på en gradering i lönehänseende av tjänster med arbete av samma art men med olika omfattning. I sådant hänseende må erinras om överlantmätarna samt revirförvaltarna. Jag finner mig sålunda böra godtaga förslaget om en differentiering av landsfogdarnas löneställning.

För genomförandet av denna differentiering skulle enligt de sakkunnigas förslag de olika landsfogdebefattningarna hänföras till olika lönegrader i den i allmänna avlöningsreglementet intagna löneplanen sålunda, att fem befattningar hänfördes till lönegraden B 30, fjorton till B 29 och fem till B 28. Ett dylikt system torde dock få anses mindre lämpligt med hänsyn till, bland annat, därmed förbundna olikheter med avseende å pensionsförmåner och rese ersättning. I stället synas samtliga landsfogdar med undantag av landsfogden i Gotlands län böra hänföras till en och samma lönegrad, varjämte några landsfogdar böra erhålla på visst sätt beräknade lönetillägg. Den lönegrad, vilken härvid bör ifrågakomma, finner jag icke skäligen kunna bestämmas lägre än till B 28. Vad angår lönetilläggen, torde desamma böra beräknas på sätt riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd föreslagit eller med belopp motsvarande skillnaden i avlöning mellan lönegraderna B 30 och B 28, respektive B 29 och B 28. Denna skillnad utgör 960 kronor respektive 480 kronor för år räknat. Då landsfogde, som uppbär lönetillägg, åtnjuter ledighet, under vilken han är skyldig att vidkännas tjänstledighetsavdrag, torde vid avdragets bestämmande böra så anses, som åtnjöte han lön enligt en löneklass liggande två löneklasser, respektive en löneklass högre än den löneklass inom lönegraden B 28, vilken han tillhör. Vikariatsersättning till tjänsteman, som förordnas att bestrida vikariat å sådan landsfogdetjänst med vilken lönetillägg är förenat, torde böra beräknas som om tjänstemannen bestred vikariat å befattning inom lönegraden B 30 respektive B 29. Vad nu sagts skall gälla där fråga är om vikarie, å vilken allmänna avlöningsreglementet är tillämpligt. Då landsfiskal eller stadsfiskal mottager förordnande å landsfogdebefattning, synes vikariatsersättningen böra generellt bestämmas sålunda, att den förordnade berättigas uppbära av statsmedel dels ett belopp, motsvarande vad den förordnade visar sig hava under tiden för förordnandet mistat i form av avlöningsförmåner från staten respektive staden, dels ock ett arvode om 5, 6 eller 7 kronor för dag beroende på om vikariatet avser landsfogdetjänst i lägsta — vartill torde få räknas landsfogdetjänsten i Gotlands län — mellersta eller

högsta lönegruppen. Stadsfiskal bör i likhet med landsfiskal hava ersättning av statsmedel för resan till och från stationeringsorten.

Av de olika landsfogdebefattningarna torde på sätt de sakkunniga föreslagit de i Uppsala, Kronobergs, Blekinge och Hallands län böra hänföras till lägsta lönegruppen, i vilken något avlöningstillägg icke bör utgå. Däremot finner jag att landsfogdebefattningen i Gotlands län icke bör hänföras till högre lönegrad än B 27. Lika med allmänna civilförvaltningens lönenämnd finner jag därjämte landsfogdebefattningen i Jämtlands län böra hänföras till lönegraden B 28. Till högsta lönegruppen, i vilken det förut angivna högre lönetillägget skall utgå, torde böra hänföras landsfogdebefattningarna i Stockholms, Malmöhus och Västernorrlands län. Övriga femton landsfogdebefattningar synas böra hänföras till den mellersta lönegruppen i vilken det lägre lönetillägget skall utgå. Till nu angivna löneförmåner torde böra komma dyrtidstillägg i enlighet med de bestämmelser, som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid nyreglerat verk.

Lika med de sakkunniga finner jag att i samband med denna löne reglering landsfogdarna tillkommande bötesandelar böra indragas till statsverket. Detta överensstämmer med principen att vidtagandet av vissa tjänsteåtgärder från åklagarmyndigheternas sida icke för dem skall vara förbundet med något ekonomiskt intresse. Riktigheten härav torde vara obestridd. Systemet med åklagarandelar är jämväl ställt på avskrivning och har numera tillämpning allenast inom vissa delar av specialstraffrätten. Såsom hinder för systemets definitiva avskaffande har tidigare huvudsakligen anförts, att åklagarna i form av bötesandelar och dylikt erhöles en i betraktande av flertalet åklagares låga avlöning behövligen avlöningsförstärkning. En övergång till annan ordning har följaktligen ansetts icke böra ske förrän i samband med en löne reglering för ifrågavarande befattningshavare. Denna tidpunkt torde numera vara inne såvitt angår landsfogdarna. I likhet med vad som skett i lagen den 10 februari 1933 om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m. bör i förevarande fall andel i vite eller skadestånd — varmed avses sådant skadestånd om vilket förmåles i 53 § 1 mom. förordningen den 14 november 1914 angående stämpelavgiften — eller i förbruten egendom, dess värde eller dylikt, som enligt lag eller författning skall tillfalla landsfogden, vara underkastad samma regel som bötesandel. I motsats till vad i nämnda lag skett torde, med hänsyn till landsfogdens ställning, för hans vidkommande något undantag från den allmänna regeln icke böra ske i fråga om sådana beslagarandelar som avses i lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel och lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. I samband med att organisationsförslaget slutligen underställes Kungl. Maj:t lär chefen för justitiedepartementet komma att framlägga författningsförslag i detta ämne.

För de tre landsfogdebefattningar, vilka skola överföras till indragningsstat, torde avlöningen å indragningsstat böra fastställas till samma belopp som för närvarande utgå i ifrågavarande befattningar i form av grundavlöning, ålderstillägg, tillfällig löneförbättring samt, i förekommande fall, ortstillägg.

Beträffande landsfogdeassistenternas avlöning torde de av de sakkunniga förordade avlöningsbestämmelser, vilka överensstämna med vad för närvarande gäller för extra hovrättsfiskaler och domsagosekreterare, icke böra ifrågakomma. Landsfogdeassistent lär i stället lämpligen efter en första tjänstgöring under ett och ett halvt år, under vilken tid avlöning bör utgå enligt 15:e löneklassen, såsom extra ordinarie tjänsteman hänföras till 19:e lönegraden enligt kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356). Å landsfogdeassistenternas löner torde böra utgå dyrtidstillägg efter samma grunder som enligt vad nyss föreslagits skall gälla ifråga om landsfogdarna. Lika med de sakkunniga finner jag, att landsfogdeassistentbefattningar tillsvidare äro erforderliga allenast i Stockholms, Malmöhus, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län. I motsats till länsstyrelsen i Norrbottens län kan jag sålunda icke anse påkallat, att assistentbefattning för närvarande inrättas i sistnämnda län.

I följd av det anförda torde kostnaderna såvitt angår befattningshavarnas avlöningar bliva följande. Avlöningarna till en landsfogde i lönegraden B 27 och tjugutre landsfogdar i lönegraden B 28 utgöra tillhopa 251,520 kronor. Såsom avlöningstillägg skall därjämte beräknas 7,200 kronor för femton landsfogdar och 2,880 kronor för ytterligare tre landsfogdar eller tillhopa 10,080 kronor. Vidare komma i betraktande provisoriskt dyrtidstillägg till två landsfogdar med 480 kronor. Till avlöningar till icke-ordinarie personal böra upptagas grundavlöningar till fem landsfogdeassistenter eller 24,600 kronor samt avlöningsförhöjningar 4,000 kronor. Provisoriskt dyrtidstillägg för sistnämnda befattningshavare torde upptagas med 200 kronor. Sammanlagda avlöningskostnaden för landsfogdarna och landsfogdeassistenterna belöper sig sålunda till 290,880 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg, beräknat efter nu tillämpade grunder till 20,000 kronor. Mot dessa årliga avlöningskostnader, tillhopa 310,880 kronor, svara avlöningskostnaderna för den nuvarande organisationen 241,280 kronor. Då emellertid i samband med ifrågavarande omorganisation indragning till statsverket bör ske av landsfogdarna för närvarande tillkommande sportler, i främsta rummet provisioner å exekutivt försälda fastigheter och fartyg ävensom bötesandelar, torde härigenom en årlig besparing å cirka 30,000 kronor böra beräknas. För de tre landsfogdar, vilka lära böra överföras på indragningsstat, torde sammanlagda avlöningskostnaden uppgå till omkring 26,200 kronor, dyrtidstillägg inberäknat. Åtminstone två av ifrågavarande befattningshavare torde tillsvidare icke komma att uppbära någon avlöning å indragningsstat, enär de sannolikt komma att, på sätt redan nu är förhållandet, tjänstgöra såsom häradskrivare.

Beträffande övriga årliga kostnader för den nya organisationen finner jag lika med de sakkunniga, att något särskilt belopp icke bör beräknas för landsfogdarnas och landsfogdeassistenternas resor för åklagar- och polisändamål. Ifrågavarande kostnader böra lämpligen bestridas från det i riksstaten under titeln Fögderiförvaltningarna: omkostnader upptagna förslagsanslaget. Någon höjning i ifrågavarande anslag torde icke vara erforderlig i anledning härav.

Vad därefter angår de sakkunnigas förslag att från ett särskilt anslag skulle bestridas de kostnader, som för vissa länsstyrelser kunde uppkomma i anledning av överflyttningen å länsstyrelsens tjänstemän av den landsfogdarna hittills åvilande inventeringsskyldigheten, finner jag lika med statskontoret en dylik anordning icke lämplig. I den mån av förevarande anledning ökade kostnader kunna uppstå för länsstyrelserna för bestridande av resekostnader och vikariatsersättningar och till disposition stående medel ej förslå härför, torde erforderlig medelförstärkning böra beredas genom höjning av de anslagsposter varom fråga är. Vid sådant förhållande läser den nu särskilt utgående anslagsposten å 4,200 kronor för ersättning till sakkunniga inventeringsbiträden åt landsfogdarna m. m. bortfalla.

Beträffande slutligen de av de sakkunniga upptagna engångskostnaderna, torde kostnaderna för den föreslagna utbildningskursen för blivande landsfogdar icke komma att överstiga förut beräknade 15,000 kronor. Ifrågavarande belopp är avsett att täcka kostnaderna för arvoden åt lärare och annan för utbildningen erforderlig personal ävensom för materialanskaffning. Att på sätt i några yttranden ifrågasatts bereda eleverna i förenämnda kurs några avlöningsförmåner finner jag icke erforderligt. Den ekonomiska uppoffring, som genomgången av kursen må kräva av deltagarna, motsvaras av utsikten att därigenom kunna vinna en relativt väl avlönad ordinarie anställning. Såsom engångskostnader torde vidare böra upptagas 5,000 kronor för anskaffande av uniformer samt viss utrustning och beväpning åt landsfogdarna och landsfogdeassistenterna ävensom 1,000 kronor för inköp av dagböcker m. m. för landsfogdarnas expeditioner. Lika med de sakkunniga finner jag några särskilda expenskostnader icke böra upptagas för den nya organisationen, enär de kostnader som härvid kunna ifrågakomma tillsvidare lämpligen böra tillgodoses inom ramen för länsstyrelsernas expensanslag.

Av det sagda framgår, att något annat anslag under budgetåret 1935/1936 icke ifrågasättes för landsfogdereformens genomförande än det i statsverkspropositionen (V, p. 151) beräknade reservationsanslaget å 15,000 kronor till utbildningskurs för blivande landsfogdar. Emellertid är det med hänsyn till de blivande landsfogdetjänsternas rekrytering av stor vikt att redan i år grunderna för den nya landsfogdeorganisationen vinna riksdagens godkännande. Syftet med förslaget att den nya organisationen ej skall träda i tillämpning förrän den 1 juli 1936 är ju att under väntetiden aspiranterna på de nya befattningarna skola hinna göra sig kompetenta till nämnda tidpunkt. Men om man skall hava utsikt att dels få behålla de dugligaste bland dessa aspiranter — vilka i det nuvarande ovissa läget lätt lockas att söka sig till andra verksamhetsområden — dels förmå dessa att underkasta sig kostnaderna för den extra utbildning, som skulle erbjudas dem genom den föreslagna kursen, är det synnerligen angeläget att landsfogdereformen i sina grunddrag fastställes redan i år. Ett uppskov med detta fastställande skulle innebära ett motsvarande uppskov med ikraftträdandet av den nya organisationen. Av dessa skäl torde av riksdagen böra begäras ett uttryck-

ligt godkännande av de grunder för en ny landsfogdeorganisation som nu av mig framlagts.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de framlagda grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1936;

dels ock för budgetåret 1935/1936 för utbildningskurs för blivande landsfogdar anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C.-H. von Hartmansdorff.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Kungl. Maj:ts proposition	1
Utdrag av statsrådsprotokollet den 22 februari 1935	1
Den nuvarande landsfogdeorganisationen	2
Tidigare reformförslag	8
Den allmänna rättegångsreformen och frågan om åklagarväsendets re- formering	11
Behovet av en landsfogdereform och frågan om dess partiella genom- förande	12
Huvudlinjerna i de sakkunnigas förslag	17
Yttranden i anledning av betänkandet	26
Departementschefens förslag	51
